

On adventtisanoman aika täällä!

Joensuun adventtiseurakunta 1947–1982

Itä-Suomen yliopisto, teologian osasto

Läntinen teologia

Pro gradu -tutkielma, huhtikuu 2014

Kirkkohistoria

Eeva Aimasmäki

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Teologian osasto		
Tekijät – Author Eeva Elisabet Aimasmäki				
Työn nimi – Title On adventtisanoman aika täällä! Joensuun adventtiseurakunta 1947–1982				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Kirkkohistoria	Pro gradu -tutkielma	X	25.4.2014	92 s.
	Sivuainetutkielma			
	Kandidaatin tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>Joensuun adventtiseurakunnan perustamiskokous pidettiin lokakuussa 1947 Niinivaaran Ollinlinnassa. Seurakunta kuului Suomen adventtikirkon itäiseen piirikuntaan, jonka keskus sijaitsi Helsingissä. Kokouksessa oli läsnä 96 seurakuntaan liittyvää kastettua jäsentä sekä evankelistat Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto. Seurakunnan johtajana tuli olla vihitty pastori, mutta sellaisen puuttuessa johtajaksi valittiin itäisen piirikunnan johtaja Toivo Seljavaara. Käytännön työtä Joensuussa johtivat evankelistat Luukkanen ja Lehtoluoto vuoteen 1950 saakka. He olivat perustamassa talkoilla rakennettua adventtikirkkoa Niinivaaralle, missä adventistit kokoontuivat syksystä 1950 alkaen.</p> <p>Tärkeintä vapaaehtoistointa hoiti tehtävään vihitty paikallisvanhin, joka pastorin puuttuessa vastasi etenkin seurakunnan hallinnosta. Muita tärkeitä tehtäviä hoitivat rahastonhoitaja, joka hoiti maksut eteenpäin Suomen adventtikirkolle, paikalliskassanhoitaja, sihteeri, diakonit, ompeluseuran johtaja sekä seurakuntalähetyksen johtaja. Seurakunnan päättävä elin oli johtokunta, joka muodostui vapaaehtoistyötä tekevästä seurakunnan jäsenistä. Johtokuntaan kuului siten sekä miehiä että naisia. Oma nuorisoyhdistys perustettiin vuonna 1949; sen johtaja kuului johtokuntaan.</p> <p>Seurakunnan pastorit ja seurakuntatyöntekijät eli seurakuntasisaret olivat piirikuntien palkkaamia ja heidän työtään johti piirikunta. Työntekijät viipyivät samalla paikkakunnalla keskimäärin kahdesta kolmeen vuoteen, minkä jälkeen adventtijohto siirsi heidät uusiin tehtäviin.</p> <p>Seurakunnan tärkeimpiä työmuotoja olivat sananjulistustyö ja sapattikoulut, joita pidettiin lauantaisin eli sapattina jumalanpalveluksen yhteydessä. Sapattikouksissa luettiin painettua vihkosta <i>Raamatun sanomaa</i>. Siitä löytyi jokaiselle päivälle oma raamatunkohtansa sekä siihen liittyviä kysymyksiä ja selityksiä. Sapattikouluaineistot olivat kansainvälisiä. Ne lähetettiin Yhdysvalloista Suomeen, minkä jälkeen tekstit käännettiin suomeksi. Lisäksi lapsille järjestettiin oma sapattikoulu.</p> <p>Adventtisanoman ytimeen kuului Jeesuksen takaisintulon odotus. Sanomaa levitettiin Pohjois-Karjalan maaseudulla vuonna 1958 perustetun maallikkotyöryhmän välityksellä. Jo vuonna 1946 perustettu kuoro oli näkyvä osa seurakunnan toimintaa. Kuoroon kuului sekä naisia että miehiä. Kuoro avustikin usein maalla tehtävää työtä. Valtakunnallinen Elämäntavat raittiiksi -liitto ETRA ry perustettiin vuonna 1956 ja sen paikallisosasto samana vuonna Joensuuhun. Järjestön välityksellä raittiustyö nousi seurakuntaelämän keskiöön. Telttakokoukset olivat 1960-luvun tapa tehdä julistustyötä. Kasettityö oli puolestaan 1970-luvun lopun tapa levittää adventtisanomaa ja raittiutta koteihin.</p>				
Avainsanat – Keywords				
Adventtiseurakunta, Joensuu, sapatti				

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Theology		
Tekijät – Author Eeva Elisabet Aimasmäki				
Työn nimi – Title The Advent Message is present! The Seventh-day Adventist church in Joensuu 1947–1982				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Church history	Pro gradu -tutkielma	X	25.4.2014	92 p.
	Sivuainetutkielma			
	Kandidaatin tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>The constitutive meeting of the seventh-day Adventist (SDA) congregation of Joensuu was held in 1947 at the Ollinlinna in Niinivaara. Congregation was part of the eastern district of the Finnish SDA Church centered in Helsinki. In addition to the evangelists Elsa Luukkanen and Aino Lehtoluoto, the meeting was attended by 96 baptized persons purposing to become members of the church. The leader was meant to be a ordained pastor. However, as this was lacking, Toivo Seljavaara, the leader of the eastern district, was elected as congregation leader.</p> <p>Until 1950, the practical work in Joensuu region was led by the evangelists Luukkanen and Lehtoluoto. They were also founding the church, built by voluntary forces, in Niinivaara, where adventists began to hold regular meetings from the autumn of 1950 onwards.</p> <p>The most important voluntary post was managed by an appointed local elder, who in an absence of the pastor was responsible, for instance, of the church’s administration. The other important duties were managed by a treasurer, who forwarded funds onwards to the Finnish SDA Church. Many duties were also managed by the treasurer of the local cashier, secretary, deacons, director of the sewing society and the director of the missionary work. The decision-making body of the congregation was a board composed of voluntary members, both men and women. A youth association was founded in 1949 and its director was also part of the board.</p> <p>The pastors and the parish sisters were hired by the district, which also led their work. These workers stayed approximately two to three years at each county after which they were moved to other duties appointed by the district management.</p> <p>Among the most important forms of work were missionary work and Sabbath schools, which were held on Saturdays (the Sabbath) along with the service. The printed pamphlet, <i>Raamatun sanomaa</i> (Words of the Bible), was read in the Sabbath meetings and it included specific sections from the Bible for each meeting, along with questions and explanations related to the section. The materials of the Sabbath schools were international; they were sent to Finland from the United States and translated afterwards. The Sabbath schools were also organized for children.</p> <p>The wait for Christ’s return was in the core of the Adventist message. In the rural areas of North-Karelia, the message was spread via a layman’s group founded in 1958. The choir, founded already in 1946, was also a visible part of activities. Both men and women belonged to the choir and the choir was very often assisting the work done in the rural areas. The national association for health- and temperance organizations, the ETRA Association, was founded in 1956 and the local section at Joensuu was founded in the same year. Via the association, temperance work became a core part of the congregational life. In the 1960s, outdoor camp meetings were the main methods for missionary work. Finally, in the 1970s the Adventist message and word of temperance were brought to households in taped cassettes.</p>				
Avainsanat – Keywords Seventh-day Adventist congregation, Joensuu, Sabbath				

Sisällys

Tutkimustehtävä	3
I Johdanto	5
1. Adventismin kansainväliset juuret	5
2. Liikkeen rantautuminen Suomeen ja Pohjois-Karjalaan	7
II Seurakunta rakentaa, opettaa ja kouluttaa (1947–1954)	19
1. Seurakunnan perustaminen, johto, talous, työntekijät ja jäsenet	19
2. Maallikkotyötä maakunnassa ja toimintaa kirkolla	25
a. Kuorotoiminta ja evankelioiminen vapaaehtoistyön keskiössä	25
b. Lapsi- ja nuorisotyö laajenee	31
3. Kirkkoa rakennetaan talkoovoimin	33
4. Sapatin sanomasta Uuden testamentin tuntemiseen	37
III Terveet elämäntavat ja maallikkotyö seurakunnan tuntomerkkeinä (1955–1971)	43
1. Seurakunnan johto, talous, työntekijät ja jäsenet	43
2. Seurakunta juhlii yhteyttä, työ sirpaloituu	47
a. Maallikkotyö ohittaa kirkolla tehtävän työn	47
b. Yhteistyötä ja lapsityötä	50
3. Telttakokousten alku	53
4. Elämäntavat raittiiksi -liitto ETRA ry perustetaan	54
IV Seurakuntaelämää ja kirkkorakennusta uudistetaan (1972–1982)	58
1. Seurakunnan johto, talous, työntekijät ja jäsenet	58
2. Evankeliointia ja nuorisotoimintaa	61
3. ”Raitis kirkko, raitis kansa” – terveyttä ja hengellistä sanomaa levitetään kasettien ja ETRA ry:n avulla	67
4. Kirkkoa korjataan	68
5. Vakiintuneista käytännöistä seurakunnan työmuotojen uudelleen järjestämiseen	71

V Tutkimustulokset	73
Liitteet	79
1. Joensuun adventtiseurakunnan pastorit 1947–1982	79
2. Joensuun adventtiseurakunnan seurakuntasisaret 1947–1982	80
3. Joensuun adventtiseurakunnan (paikallis) vanhimmat 1947–1982.....	81
4. Joensuun adventtiseurakunnan jäsenmäärä 1947–1982	82
5. Erotetut ja itse eroa pyytäneet jäsenet Joensuun adventtiseurakunnassa 1947– 1982	83
6. Joensuun adventtiseurakunnan tilinpito vuosina 1947–1982	84
7. Joensuun adventtiseurakunnan paikalliskassan tulot ja menot vuosina 1947– 1970	86
Lyhenteet	87
Lähteet ja kirjallisuus	88
Rahantarvoa koskeva huomautus	92

Tutkimustehtävä

Tämän tutkielman tehtävänä on kuvata Joensuun adventtiseurakunnan elämää vuodesta 1947 vuoteen 1982. Selvitän, millaiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen adventtiseurakunta syntyi ja mitkä toimintamuodot ovat olleet sille ominaisia. Lisäksi selvitän, millaisen aseman adventtiseurakunta sai vapaakristillisenä uskonnollisena liikkeenä Joensuun seudulla. Aloitan tutkimukseni vuodesta 1947, jolloin pidettiin Joensuun seurakunnan perustamiskokous. Päätän tutkimuksen vuoteen 1982, jolloin seurakunta täytti 35 vuotta. Samana vuonna seurakunnassa vaihtui pastori.

Lähden liikkeelle käsittelemällä adventismin historiaa. Adventismin juuret ovat Yhdysvalloissa, ja Yhdysvalloilla on ollut suuri vaikutus paikallisseurakuntien elämään. Vaikka jokainen seurakunta toimi omana yhteisönään, seurakunnat olivat keskusjohtoisia ja riippuvaisia johdon päätöksistä. Kansainvälisyys ja keskusjohtoisuus näkyivät esimerkiksi siten, että paikallisseurakunnat käyttivät kansainvälisiä sapattikouluaineistoja. Suomessa adventismi oli uskonnollinen vähemmistö, mutta maailmanlaajuisesti se oli vaikutusvaltainen uskonyhteisö. Selvitettyäni, kuinka seitsemännen päivän adventistit erkanivat omaksi liikkeekseen, käytän heistä nimitystä adventistit, koska sitä nimitystä he käyttävät itsestään.

Ensimmäisessä pääluvussa, joka käsittää vuodet 1947–1954, selvitän miten adventtiseurakunta syntyi Joensuuhun ja miten se kasvoi ja organisoiti toimintaansa. Toisessa pääluvussa, joka käsittää vuodet 1955–1971, tarkastelen seurakunnan opillisia korostuksia ja suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan. Kolmannessa pääluvussa, joka käsittää vuodet 1972–1982, selvitän miten seurakunta levitti adventtisanomaa sekä vastasi ajan haasteisiin, jotka heijastuivat sen elämään ja toimintaan.

Tutkimustehtävän kannalta on oleellista käsitellä, mikä adventismin opissa vetosi ihmisiin, jotka halusivat liittyä seurakuntaan. Mikä oli adventistien opetuksen pääsisältö, ja oliko opilla ja yhteiskunnan tapahtumilla yhteyttä? Toisaalta on syytä tutkia, mikä karkotti ihmisiä pois seurakunnan yhteydestä.

Päälähteitani ovat Joensuun adventtiseurakunnan vuosikokousten pöytäkirjat ja vuosikertomukset vuosilta 1947–1982, sapattikoulumuistiinpanot vuosilta 1947–1952 sekä johtokunnan pöytäkirjat vuosilta 1974–1982. Johtokunnan pöytäkirjoja ei ole löytynyt aikaisemmilta ajoilta. Lisäksi lähteinäni ovat kahdeksan sivua käsittävä 50-vuotiskatsaus sekä neljä sivua käsittävä 60-vuotishistoriikki. Lähteitä ovat myös seurakunnan työntekijöiden ja vanhinten luettelo sekä tilikirjat.

Lähteissä on paljon puutteita, ja etenkin johtokunnan pöytäkirjojen puuttuminen vuosilta 1947–1973 vaikeuttavaa virallisten päätösten dokumentointia. Sen sijaan seurakunnan opilliset korostukset nousevat lähteistä hyvin esille.

T. N. Ketola on käsitellyt kansainvälistä ja suomalaista adventismia kirjassaan *Hengellisiä liikkeitä* (1952). Joensuussa evankelistana toimineen Elsa Luukkasen muistelmateos *Laulu armosta* (1980) avaa Suomen ja Pohjois-Karjalan yhteiskunnallista tilannetta adventistien näkökulmasta. Olavi Rouhe esittelee adventismin oppia kirjassaan *Adventtiliike. Usko, toiminta ja tavoitteet* (1995). Olavi Rimpiläisen *Joensuun seudun uskonnollinen elämä 1848–1953* (1975) sekä Erkki Kinnusen *Joensuun uskonnollinen elämä 1954–1999* (2000) antavat tietoa Joensuun adventtiseurakunnasta, muista uskonnollisista vähemmistöistä sekä evankelisluterilaisesta seurakunnasta. Lisäksi Suomen adventtikirkon *Seurakuntakäsikirja* (1967) antaa tietoa seurakunnan hallinnosta ja seurakuntaviroista.

Juha Sepon *Uskovien yhteisö vai valtionkirkko* (1983) tekee selkoa Suomen uskonnollisista vähemmistöistä uskonnonvapauden kynnyksellä. Pentti Laasosen *Vanhan kirkollisuuden hajoaminen Pohjois-Karjalassa* (1971) antaa tietoa Pohjois-Karjalan uskonnollisista liikkeistä 1800-luvun lopulla. *Joensuun kaupungin historia II–IV* (1986) avaa Joensuun yhteiskunnallista tilannetta 1900-luvulla.

Tutkimukseni tuo uutta tietoa Joensuun adventtiseurakunnan synnystä ja alkuvaiheista. Seurakunnan historiaa ei ole tutkittu aiemmin yhtä tarkasti ja laajasti. Selvitän seurakunnan elämää 35 vuoden ajalta, jolloin se laajeni pienestä evankelioivasta liikkeestä keskikokoiseksi vapaakristilliseksi yhteisöksi Joensuussa.

I JOHDANTO

1. Adventismin kansainväliset juuret

Adventismin historialliset juuret ulottuvat 1700-luvulle. Liikehdinnässä oli kysymys toisen adventin odottamisesta. Toista adventtia eli Kristuksen toista tulemistä odotettiin etenkin Euroopassa ja Amerikassa jo 1700-luvun lopulla. Adventin odotus huipentui yhdysvaltalaisen William Millerin Raamatun pohjalta tekemiin laskelmiin, joiden mukaan Kristus tulisi takaisin vuonna 1844. Kristus suorittaisi tuolloin pyhäkön puhdistuksen, joka tarkoittaisi maan puhdistamista tulella. Monet seitsemännen päivän adventistit saivat ratkaisevia vaikutteita Millerin alulle panemasta herätysliikkeestä. Millerin liikkeen pohjalta syntyivät myös kaksi muuta merkittävää uskontokuntaa: Jehovan todistajat ja Maailmanlaajuinen Jumalan kirkko (Worldwide Church of God).¹

Adventistien ja seitsemännen päivän adventistien pääerona oli, että seitsemännen päivän adventistit eivät ole asettaneet aikamäärää toiselle adventille kuten Miller teki. Seitsemännen päivän adventisteille Millerin ilmoittama ajankohta oli oikea, mutta se ei ollut Jeesuksen paluu maan päälle, vaan sysäys sille. Miller oli ensimmäisen päivän adventisti, eikä hän koskaan liittynyt seitsemännen päivän adventisteihin. Toinen tärkeä ero oli, että ensimmäisen päivän adventistit pitivät lepopäivänä sunnuntaita, kun taas seitsemännen päivän adventistit pyhittivät lauantain, viikon seitsemännen päivän, josta juontaa heidän nimensä. Sapatin vietto omaksuttiin seitsemännen päivän baptisteilta. Seitsemännen päivän adventistit erkanivat seitsemännen päivän baptisteista omaksi ryhmäkseen ja alkoivat pyhittää sapatin. Adventistit perustelivat sapatin vieton tärkeyttä halulla osoittaa kuuliaisuutta Jumalalle ja kymmenelle käskylle, joista seitsemännen päivän pyhitys ei ollut heidän mielestään vähäarvoisempi kuin muutkaan käskyt.²

Seitsemännen päivän adventistien ensimmäinen seurakunta perustettiin Yhdysvalloissa virallisesti vuonna 1860. Adventiliikkeen tärkein vaikuttaja on ollut Ellen Gould White (o.s. Harmon, 1827–1915). Hänen merkityksensä adventisteille on suuri, koska hänellä on uskottu olleen profeetallisia kykyjä. Ellen White uskoi nähneensä hengellisiä näkyjä, joita hän tulkitsi käytäntöön ohjatessaan adventtikirkkoa. White myös kirjoitti paljon. Hänen tarkoituksenaan oli säilyttää

¹ T. N. Ketola 1952, 5–14, 16, 19; Ketola 2008, 115.

² T. N. Ketola 1952, 20–21; Ketola 2008, 115.

adventtikirkko hengellisenä ja raittiina. Ellen Whitella on ollut merkittävä rooli adventistien opin muodostumisessa. Hän kuten monet muutkin adventistit olivat odottaneet toista adventtia 1844, ja he pettyivät syvästi, kun se ei toteutunutkaan. Monien muiden tavoin White uskoi, että ajankohdassa oli erehdytty. Hänen ensimmäinen näkynsä vahvisti hänelle, että 22.10.1844 Jeesus puhdistikin taivaallisen pyhäkön kaikkein pyhimmän, minkä jälkeen Hän vasta voisi tulla maan päälle.³

Ellen White koki adventistien erityiseksi tehtäväksi julistaa kolmannen enkelin sanomaa (Ilm. 14:6–12). Adventistit näkivät siinä suuren taistelun, ”jossa vastakkain olivat ne, joilla oli pedon merkki, ja ne, jotka pitivät kaikki Jumalan käskyt”. White uskoi pedon merkin tarkoittavan sitä, että sapattia ei saisi pyhittää. Ilmestyskirjan kohdan innoittamana White korosti sapatin pyhittämistä ja kirjoitti suuresta taistelusta, terveydestä, kasvatuksesta ja evankeliumin julistuksesta. Kaiken tämän tarkoituksena oli edistää kolmannen sanoman levittämistä ennen Kristuksen toista paluuta.⁴ White uskoi saaneensa vuonna 1865 profetian, jossa häntä kehoitettiin perustamaan terveydenhoitolaitos, mikä toteutuikin myöhemmin. Whiten terveysuudistukset toimivat Yhdysvalloissa terveysuudistusliikkeen kanssa samaan aikaan.⁵

Adventtikirkon sakramenteja olivat aikuiskaste ja ehtoollinen. Seurakunnan täysivaltaiseksi jäseneksi ei voinut päästä ilman kastetta. Kasteen ei ajateltu yksinään pelastavan, mutta sen oli ajateltu olevan osa uudestisyntymistä. Kasteen ja ehtoollisen lisäksi seurakunnan toimintamuotoihin kuului sapattikoulutyö. Adventistit nimittivät sitä ”seurakunnan sydämeksi”. Sapattikoulutyö aloitettiin 1852 Ellen Whiten puolison James Whiten johdolla Yhdysvalloissa aluksi nuorten hengellisenä työnä, mutta se laajeni koko seurakuntaa koskettavaksi. Sapattikoulun tarkoituksena oli tutkia Raamattua järjestelmällisesti. Sapattikoulutyö oli alusta alkaen kansainvälistä.⁶

Adventistit ovat sitoutuneet fundamentalistiseen raamatuntulkintaan. He ovat kritisoineet voimakkaasti evoluutiota ja historiallis-kriittistä raamatuntulkintaa. Adventistinen kreationismi on korostunut siten, että Raamatun alkukertomusten tueksi on esitetty mahdollisia arkeologisia todisteita. Kreationismi on näkynyt myös kymmenen käskyn korostamisena. Lepopäivän pyhitys, sapatti, nousee luomiskertomuksen ja kymmenen käskyn tärkeimmäksi kohdaksi Vanhassa

³ T. N. Ketola 1952, 26–31; Knight 2000, 16–17, 19–20.

⁴ Knight 2000, 82–83.

⁵ Knight 2000, 38–41.

⁶ T. N. Ketola 1952, 169–172; Ketola 2008, 118.

testamentissa. Raamattu on adventtikirkon ainoa uskonelämän ohjekirja; sitä on haluttu korostaa kaikin mahdollisin keinoin. Raamatun arvovalta on niin ehdoton, että sen rinnalle adventistit eivät ole valinneet mitään virallista tunnustuskirjaa. Adventismin oppi pitäytyy pitkälti Lutherin näkemykseen, jonka mukaan laki ja evankeliumi kuuluvat yhteen. Ellen White kirjoitti eräässä kirjassaan: ”Uskonpuhdistus ei päättynyt Lutheriin, niin kuin monet luulevat, vaan se jatkuu maailman loppuun asti.”⁷

Raamatun rinnalla Ellen Whiten kirjat ovat merkittävässä asemassa adventistien keskuudessa ja niitä luetaan edelleen paljon. *Suuri taistelu* on Whiten merkittävin ja levinnein kirja. Kirjassaan White esittelee näkemyksiään Ilmestyskirjassa mainituista lopunajoista ja adventistien roolista viimeisissä taisteluissa ennen Jeesuksen toista tulemistä. Adventistit eivät usko perinteiseen kristilliseen käsitykseen sielun kuolemattomuudesta ja helvetistä vaan he opettavat, että viimeisellä tuomiolla Saatana ja jumalattomien ihmisten sielut ja ruumiit tuhotaan kokonaan. Jeesukseen uskovat sen sijaan saavat elää ikuisesti Uudessa maassa.⁸

Adventtikirkko suhtautui alkuvaiheessa kriittisesti lähetystyöhön. Kesti lähes 30 vuotta ennen kuin lähetystyöntekijöitä lähetettiin Yhdysvalloista muuhun maailmaan. Euroopan ensimmäinen adventtilähettiläislahti saapui Sveitsiin 1874.⁹ Ruotsin ensimmäinen adventtiseurakunta perustettiin 1882. Adventismi saapui Suomeen vasta Tanskan, Norjan ja Ruotsin jälkeen.¹⁰

2. Liikkeen rantautuminen Suomeen ja Pohjois-Karjalaan

Ensimmäisen kerran adventismi tavoitti Suomen 1880-luvulla merikapteeni A. Fredrick Lundqvistin välityksellä. Maailmalla matkatessaan hän oli tavannut adventisteja ja ostanut Liverpoolissa ollessaan adventistikolportööriltä eli kiertävältä kirjallisuusevangelistalta englannin- ja ruotsinkielistä adventtikirjallisuutta. Vuonna 1885 Lundqvist kirjoitti kirjeen Ruotsissa ilmestyneeseen adventistien lehteen. Hänen kirjeensä huomioitiin ja 1891 Ruotsin konferenssin vuosikokous teki seuraavan päätöksen:

⁷ Seppo 1983, 155, 382; Rouhe 1995, 81–87.

⁸ Ketola 2008, 117; White 2005.

⁹ Knight 2000, 41–42.

¹⁰ T. N. Ketola 1952, 41, 44.

Koska viimeinen armosanoma on julistettava kaikille sukukunnille, kansoille ja kielille ja koska ei ole tehty mitään sanoman julistamiseksi Suomen kansan keskuudessa, joista tuhannet puhuvat ruotsia, päätämme, että kehoitamme pääkonferenssia pikimmiten aloittamaan lähetystyön Suomessa sekä että parhaan kykymme mukaan koetamme ottaa siihen osaa.¹¹

Suomen tilanne oli huomattu myös Amerikan pääkonferenssissa, ja myös se päätti aloittaa työn Suomessa vuonna 1891. Ensimmäinen maaperän tunnustelija oli Ruotsin adventistien kirjallisuustyön johtaja Emil Lind. Suomen ja Venäjän väliset suhteet olivat kireät. Venäjän koettiin loukanneen Suomen valtiollisia oikeuksia ja harjoittaneen ”venäläistämistä”. Suomen uskonnollisia yhdyskuntia pidettiin silmällä ja ulkomaalaisia epäiltiin. Tilanne kärjistyi siihen pisteeseen, että adventtikirjallisuuden tuonti Ruotsista kiellettiin, minkä vuoksi kirjat oli painettava Suomessa. Suomessa adventtikirjallisuutta jakanut Lind uhattiin toimittaa Siperiaan. Hän sai kuitenkin levitettyä jonkin verran ruotsinkielistä kirjallisuutta, kunnes palasi takaisin Ruotsiin.¹²

Adventtityön alkuvaikeudet lisäsivät kiinnostusta adventisteja kohtaan, sillä he uskoivat oppinsa tarjoavan turvaa ja lohdutusta vaikeassa poliittisessa tilanteessa olevalle Suomen kansalle. Ruotsin adventtikirkko pystyi lähettämään saarnaajan Suomeen vuonna 1892, kun Amerikan pääkonferenssi tuki sitä taloudellisesti. Suomeen päätettiin lähettää Ruotsin adventtiliikkeen johtaja Olof Johnson, jota avusti kaksi raamattusisarta. ”Adventismin apostoli” Johnson saapui Suomeen heinäkuussa 1892. Adventtisanomaa julistettiin aluksi ruotsinkielisten keskuudessa, suomenkielinen työ alkoi pari vuotta myöhemmin tulkin avulla. Kuitenkin vasta 1910-luvulla adventismi saavutti suomenkielisen väestön. Johnsonin ansiosta adventismi lopulta juurtui Suomeen.¹³

¹¹ T. N. Ketola 1952, 74–75.

¹² T. N. Ketola 1952, 74–78; Seppo 1983, 30.

¹³ T. N. Ketola 1952, 74–78; Seppo 1983, 30.

Ruotsin adventtiliikkeen johtaja Olof Johnson, joka toi adventismin Suomeen vuonna 1892. Kuva: Nykyaika 49/8.12.1994.

Adventtisanoman julistus tuotti tuloksia vuoden päästä työn aloittamisesta, sillä Suomen ensimmäiset adventistit kastettiin keväällä 1893 Helsingissä.¹⁴ Ensimmäinen adventtiseurakunta perustettiin Helsinkiin 1894. Seurakuntaan liittyi 11 naista ja 13 miestä. Samana vuonna 1894 adventistien työ laajeni Turkuun ja sitä seuraavina vuosina Pohjanmaalle, muun muassa Vaasaan ja Poriin.¹⁵

Adventismi saapui angloamerikkalaisena liikkeenä Suomeen vasta eriuskolaislain voimaantumisen jälkeen, joten adventistit pystyivät hyödyntämään uskonnollista järjestäytymisen vapautta. Vuosikokouksessaan lokakuussa 1909 he päättivät perustaa itsenäisen Suomen adventtikonferenssin. Se tarkoitti, että Suomessa olevat viisi adventtiseurakuntaa liittyivät Seitsemännen päivän adventistien konferenssi -nimiseksi järjestöksi. Suomen konferenssilla oli omat johtajat, johtokunta, säännöt ja itsenäinen toiminta. Sen piti kuitenkin maksaa kymmenyksiä Skandinavian liittokonferenssille sekä neuvotella tärkeistä päätöksistä sen kanssa. Vuonna 1917 Suomessa oli kaikkiaan 12 adventtiseurakuntaa ja niissä lähes 600 jäsentä.¹⁶

Adventistit järjestäytyivät myös yhdistyslain nojalla vuonna 1920 juuri ennen uskonnonvapauden voimaantumista. Yhdistyksen nimeksi tuli Suomen seitsemännen päivän adventistien filantropinen yhdistys r.y. Yhdistys hoiti keskushallituksineen ja paikallisseurakuntineen lähes samoja tehtäviä kuin

¹⁴ T. N. Ketola 1952, 83.

¹⁵ T. N. Ketola 1952, 85–86, 87–90; Seppo 1983, 61–62.

¹⁶ T. N. Ketola 1952, 100.

uskonnollinen yhdyskunta. Yhdistyksen takia adventistit eivät reagoineet uskonnonvapauslain voimaantuloon juurikaan vuonna 1923. Adventtikonferenssin johtokunta käsitteli uskonnolliseksi yhdyskunnaksi järjestäytymistä. Johtokunta päätti kuitenkin siirtää asian käsittelyn myöhemmäksi. Uskonnolliseksi yhdyskunnaksi järjestäytymistä ei nähty tarpeellisenä, vastasihan adventistien yhdistys samaan tarpeeseen. Suomen konferenssin puheenjohtaja Aarne Rintala sanoi kuitenkin ”adventtikansan” ottavan uskonnonvapauslain vastaan helpotuksen tuntein. Adventistit pitivät ihanteena monien muiden amerikkalaisperäisten liikkeiden tavoin valtion täydellistä puuttumattomuutta uskonnolliseen toimintaan.¹⁷

Adventismin kokonaiskannatus oli 1920-luvulla baptismia, metodismia ja vapaakirkollista liikettä vähäisempää. Suomessa oli 19 adventtiseurakuntaa, joihin kuului 960 jäsentä. Liikkeen painopiste oli eteläisissä lääneissä. Adventismilla olikin kaupunkikeskeinen leima, sillä Viipurin lääniä lukuun ottamatta adventismi ei organisoitunut maaseudulla seurakunniksi. 1920-luvun alussa Turun lääni oli adventismin vahvinta aluetta. Läänin alueella sijaitsi peräti 13 adventtiseurakuntaa (26 % Suomen adventisteista). Toiseksi eniten adventisteja tavattiin Uudenmaan läänissä (22 % Suomen adventisteista). Helsingissä toimi maan vanhin adventistiyhteisö, johon kuului 128 jäsentä. Uudenmaan läänissä oli Suomen tihein adventtiorganisaatio. Siihen kuuluivat Helsingin lisäksi Hangon, Porvoon ja Loviisan seurakunnat. Alueellisesti parhaiten adventismi menestyi Laatokan Karjalassa, missä sen vaikutuspiiriin voi laskea lähes kaikki pitäjät. Kannatus ei ollut kuitenkaan kovin voimakasta: seurakuntia Viipurin läänissä oli kolme, lisäksi tavattiin muutamia sapattikouluryhmiä.¹⁸

Hämeen läänissä oli kolme adventtiseurakuntaa (17 % Suomen adventisteista), Mikkelin läänissä kaksi seurakuntaa: Mikkelin ja Savonlinnan (9 % Suomen adventisteista). Muissa lääneissä adventistien osuus jäi alle viiden prosentin. Oulun ja Vaasan lääneissä oli pieniä adventtiseurakuntia. Kuopion läänissä ei sitä vastoin ollut 1920-luvulla yhtään adventtiseurakuntaa. Adventisteja tavattiin yhdeksällä Kuopion läänin paikkakunnalla; Suonenjoella oli lähetisyhdistys ja Karttulassa toimi sapattikouluryhmä. Kuopiossa ei kuitenkaan ollut minkäänlaista adventtisyhteisöä ennen uskonnonvapauslain voimaan astumista. Adventtisaarnaaja

¹⁷ T. N. Ketola 1952, 100–121; Seppo 1983, 377–382.

¹⁸ Seppo 1983, 99–103.

Hugo Mikkonen oli saarnannut Tohmajärvellä vuosina 1919–1920, mutta Joensuun alueella adventismi ei ollut mitenkään järjestäytyntä.¹⁹

Adventistien organisaatio uudistui 1920-luvulla myös siten, että ruotsinkieliset adventistit saivat oman konferenssinsa vuonna 1929. Uskonnonvapauden voimaantulosta kului kaksikymmentä vuotta ennen kuin adventistit anoivat yhdyskuntansa rekisteröimistä vuonna 1943. Adventistipastori Toivo Seljavaara oli kielletty pitämästä kokouksia sillä perusteella, että hän kuului siviilirekisteriin eikä mihinkään laillistettuun kirkkokuntaan. Seljavaara sai pitää kokouksia vain sillä ehdolla, että hän hankki jokaista kokousta varten kirjallisen luvan maaherralta. Kun Seljavaara sai vielä syytteen laittomien kokousten pidosta, joskin syytteet myöhemmin kumottiin, kokousten järjestämisestä tuli hankalaa. Adventisteilla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin rekisteröityä lailliseksi kirkkokunnaksi, Suomen adventtikirkoksi. Rekisteröinti tapahtui kesäkuussa 1943 opetusministeriön päätöksellä. Rekisteröinti helpotti adventistien työtä ja antoi adventtityölle aiempaa enemmän arvoa.²⁰

Ensimmäinen maailmansota sekä Suomen sisällissota ja sen seuraukset olivat lisänneet kiinnostusta ja monin paikoin adventistien kokouspaikat olivat aivan täynnä. Kriisiaikojen on todettu lisänneen adventtisanoman leviämistä. Myös talvi- ja jatkosodan on todettu synnyttäneen uskonnollista kiinnostusta monissa ihmisissä. Kolmatta maailmansotaa pelättiin. Adventistien julistamien ”aikain merkkien” eli lopunajan merkkien, joihin kuului kolmannen enkelin sanoma, koettiin olevan läsnä. Adventismi oli apokalyptis-eskatologinen liike, joka ei osoittanut Kristuksen paluulle tarkkaa päivämäärää, mutta sen julistuksessa kuului oman ajan historiallisten tapahtumien yhteys odotettuihin lopun aikoihin. Adventistit näkivät parusian olevan koko Raamatun tähtäyspiste. Profeetta Danielin kirja nousi profetioiden ytimeksi, sillä adventistit uskoivat, että heidän tehtäväkseen oli uskottu ajan merkkien tulkitseminen.²¹

Amerikan mallia noudattaen Suomen jokaiseen seurakuntaan oli päätetty perustaa vuonna 1920 ”kirja- ja lähetysyhdistys”. Myöhemmin työmuodosta käytettiin nimitystä ”kotilähetys”. Nimi vaihtui vielä kerran, kun työmuodosta tuli ”seurakuntalähetys”. Seurakuntalähetyksen tärkeimpiin tehtäviin kuului jakaa ja myydä adventtisanomasta kertovaa kirjallisuutta. Seurakuntalähetyksen yhdeksi

¹⁹ T. N. Ketola 1952, 98; Seppo 1983, 99–1983.

²⁰ T. N. Ketola 1952, 100–121; Seppo 1983, 154, 378.

²¹ T. N. Ketola 1952, 46–49, 52; Seppo 1983, 30, 384.

työmuodoksi valikoitui lisäksi elonkorjuukeräys. Elonkorjuukeräys, myöhemmin sympatiakeräyksen nimellä tunnettu keräysmuoto, otettiin Suomessa käyttöön vuonna 1920. Keräyksellä on autettu apua tarvitsevia koti- ja ulkomailla. Nimi elonkorjuukeräys juontaa juurensa 1900-luvun alun Yhdysvalloista, missä kirjallisuutta myytiin lähetystyön hyväksi. Keräyksestä käytettiin nimitystä ”elonkorjuurynnistys”, koska se tapahtui elonkorjuun aikaan. Ensimmäiset keräykset ylittivät odotukset. Suomessakin työmuotoon kuului lisäksi ”suuri viikko”, jolloin kirjaevankelistat eli kolportöörit luovuttivat sen viikon parhaimman päivän ansion lähetykselle. Elonkorjuutyö yhdistettynä ”suureen viikkoon” edisti adventtilähetystyötä merkittävästi.²²

Suomen vanhinta adventtilehteä *Aikain Vartijaa* julkaistiin vuodesta 1897 lähtien kerran kuussa. *Aikain Vartijan* korvasi vuonna 1946 *Valon Viesti* -niminen lähetyslehti. Nimimuutoksella haluttiin tehdä selvä ero Jehovan todistajien *Vartiotorni* -nimiseen lehteen. *Valon viesti* ilmestyi kerran vuodessa molemmilla kotimaisilla kielillä. Lisäksi seurakunnan jäsenten välisenä yhdysiteenä oli vuodesta 1911 lähtien kerran kuussa ilmestynyt *Aikain Vartijan Lisälehti*. Siinä julkaistiin uutisia työkentiltä; lehdestä löytyivät myös sapattikoululäksyt sekä rukousviikon lukemiset ja neljännesraportit. Vuosina 1911–1916 ilmestyneen *Aikain Vartijan Lisälehd*en korvasi vuonna 1917 *Siionin ystävä* (vuodesta 1947 *Adventti*airut). Sapattikoululäksyt julkaistiin vuodesta 1921 lähtien omana julkaisunaan, *Raamatun sanoma* -lehtisenä. *Terveys* -lehdestä julkaistiin näyttenumero vuonna 1936. Säännöllisesti se ilmestyi kerran kuukaudessa vuodesta 1937 alkaen.²³

Alueellisesti tärkeä konferenssijako pantiin toimeen 1946, jolloin Suomen adventtikonferenssi jaettiin Itä-Suomen ja Länsi-Suomen konferensseiksi, eli piirikunniksi. Jako tehtiin hallinnon helpottamiseksi ja työn laajentumisen takia. Jako astui virallisesti voimaan 1.1.1947²⁴. Itä-Suomen konferenssin ensimmäiseksi johtajaksi valittiin Toivo Seljavaara ja Länsi-Suomeen valittiin Arvo Arasola. Itä-Suomen toimisto sijoitettiin Helsinkiin ja Länsi-Suomen toimisto Tampereelle.²⁵

²² www.sympatia.fi; T. N. Ketola 1952, 175–180.

²³ Nykyaika 49/8.12.1994, 10–16; T. N. Ketola 1952, 132–133.

²⁴ Nykyaika 49/8.12.1994, 20.

²⁵ T. N. Ketola 1952, 100, 111–115.

Suomen adventtikirkko jakautui Itä-Suomen ja Länsi-Suomen konferensseihin eli piirikuntiin 1.1.1947. Kuva: Nykyaika 49/8.12.1994.

Adventismi oli dualistinen liike, jossa politiikka ja uskonto kuuluivat eri tasoihin. Poliittista ja uskonnollista johtajuutta ei saanut yhdistää toisiinsa, mutta yhteiskunnallinen lainsäädäntö ei saanut olla ristiriidassa Jumalan lain kanssa. Adventistit eivät toimineet politiikassa eivätkä ottaneet kantaa poliittis-yhteiskunnallisiin kysymyksiin. He olivat kiinnostuneita poliittis-yhteiskunnallisista tapahtumista, mutta vain siksi, että adventismin opilliset lähtökohdat edellyttivät valmiutta ”aikain merkkien” seurantaan. Satunnaisen tarkastelun kohteeksi saatettiin ottaa esimerkiksi kansainvälisen rauhanliikkeen pyrkimykset tai liikennevälineiden nopea kehitys. Kommentoinnin kohteeksi pääsivät lähinnä vain uskonnolliset kysymykset, koska todellisuutta tarkkailtiin vain Raamatun profetioiden täyttymystä silmällä pitäen. Adventismin sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan oli hidasta, koska se oli sulkeutunut uskonyhteisö.²⁶

Luterilaisen kirkon ja adventismin suhde oli alusta alkaen etäinen, vaikka adventismi toimikin muodollisesti luterilaisen kirkon sisällä 1900-luvun vaihteen molemmin puolin. Luterilainen kirkko suhtautui adventismiin torjuvasti ja

²⁶ Seppo 1983, 180–181, 377–388.

epäillen ennen kaikkea opillisten seikkojen vuoksi. Kuilua niiden välille loi adventistien juutalaisena pidetty sapattikäytäntö ja apokalyptinen perusvire. Adventistit arvostelivat luterilaista kirkkoa ennen kaikkea sunnuntainvietosta ja sen puolustamisesta. Ankarin kritiikki kohdistui katoliseen kirkkoon ja Roomaan, jota kutsuttiin ”emäportoksi”. Luterilaisesta kirkosta käytettiin joskus nimitystä Rooman ”haureellinen tytär”. Yleensä adventistit varoivat arvostelemasta luterilaisia, sillä eroja luterilaisuuteen nähden ei haluttu enää kärjistää.²⁷

Suomen adventtiliikkeessä johtajilla oli merkittävä asema. Ensimmäisinä vuosina johtajat olivat miehiä. Adventtisaarnaajatkin lähtivät talvisotaan. Adventtiliike tarvitsi johtajia ja esiin astui naistyöntekijöitä, kuten Elsa Luukkanen. He järjestivät kokouksia jäsenille sekä ulkopuolisille. Näin alkoi naispuolisten adventtievankelistojen työ, joka jatkui sodan jälkeen. Adventistit eivät kuitenkaan vihkineet naisia sananjulistajiksi. 1940-luvun alussa adventistien sananjulistustyö oli levinnyt lähes koko maan kattavaksi.²⁸

Suurin osa Suomen adventisteista oli jo alkuvaiheessa naisia. Suomessa 1880-luvulta asti vaikuttanut naisliike oli osaltaan vaikuttanut tähän. Naisasialiikkeen ihmiskuva oli kristillinen ja naisasialiikkeellä oli uskonnollisia painotuksia. ’Naisten kutsumus’ koettiin tärkeäksi asiaksi naisten järjestöissä ja 1800-luvun naisammateissa. Adventistina olemisen kysyi monesti suurta rohkeutta jo siksi, että adventistinaiset olivat yleensä perheenäitejä, joiden miehet eivät olleet erityisen hengellisiä.²⁹ Adventistina olemiseen toi omat haasteensa sekin, että lepopäivää vietettiin sapattina eli lauantaina. Aviopuolison luterilaisuudesta poikkeavaa toimintatapaa, kuten sapatinviettoa, ei ollut kaikkien aviomiehien tai -vaimojen helppo hyväksyä. Myöskään työnantajat eivät hyväksyneet sapatin pyhittämistä. Sapatin vapaaksi ottamisesta seurasi usein irtisanominen, ellei asiasta päästy sovintoon. Evankelista Elsa Luukkasen omakohtainen kokemus asiasta oli hyvänä esimerkkinä.³⁰

Seitsemännen päivän adventistien organisaatiossa oli viisi porrasta yksittäisestä seurakunnan jäsenestä maailmanlaajuiseen työhön. Jokainen jäsen kuului johonkin paikallisseurakuntaan. Paikallisseurakunta järjesti seurakuntakokouksia, joissa jokaisella seurakunnan jäsenellä oli äänioikeus. Kokouksessa valittiin seurakunnan virkailijat ja johtokunnan jäsenet vuoden tai kahden pituiselle kaudelle. Paikallisseurakunnat muodostivat piirikunnan, joka oli tietyn alueen

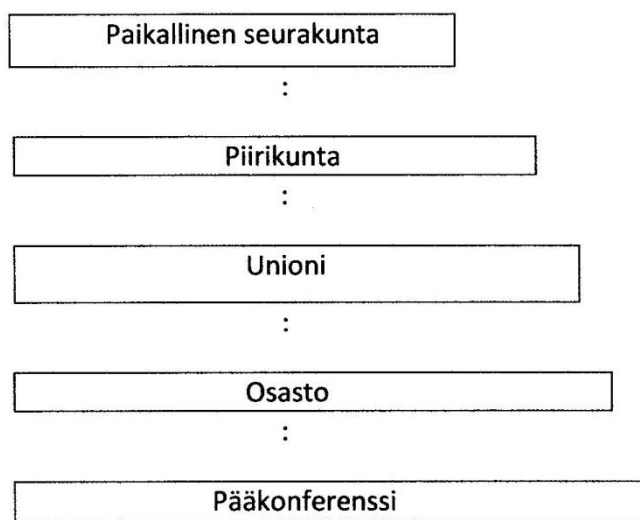
²⁷ Seppo 1983, 154–156.

²⁸ T. N. Ketola 1952, 103–111, 124, 218–220.

²⁹ T. N. Ketola 1952, 53; Markkola 2002, 28–29.

³⁰ Laulu armosta 1980, 22.

paikallisseurakuntien yhdyselin. Piirikunnat liittyivät yhteen unioneiksi. Suomi muodosti oman unionin, mutta unionit saattoivat olla myös kahden tai useamman maan piirikuntien yhdyselimiä. Osasto puolestaan oli pääkonferenssin osa, johon kuuluivat kaikki tietyllä alueella olevat unionit, kuten Pohjois-Euroopan osasto. Pääkonferenssi muodostui osaston unioneista, piirikunnista ja paikallisseurakunnista. Pääkonferenssin yleiskokous pidettiin joka viides vuosi, ja se valitsi osastojen virkailijat ja teki koko maailmanlaajuisia adventtityötä koskevia päätöksiä.³¹

Oheinen kuva esittää, miten adventtikirkon organisaatio toimii. Kuva: Eeva Aimasmäki.

Pohjois-Karjalaan saapui monia yksilöllistä kristillisyyttä korostavia uskonnollisia ryhmiä 1800-luvun lopulla. Luterilaisen kirkon sisällä vaikuttanut lestadiolaisuus levisi Pohjois-Karjalaan 1800-luvun lopulla. Se kritisoi luterilaisuutta voimakkaasti. Baptismi saapui Pohjois-Karjalaan Kuopion suunnasta, ensin Kaaville 1890, sitten Joensuuhun ja lähikuntiin. Joensuun junaradan rakentaminen toi mahdollisesti henkilöitä, jotka levittivät baptismia. Vapaakirkollista vaikutusta oli Joensuussa havaittavissa jo 1880-luvulla, mutta virallisesti vapaakirkollinen liike saapui Joensuuhun vuonna 1893 Joensuun lyseon lehtorin Erik Hertzin tuomana. Uskonnollisista liikkeistä myös Pelastusarmeija tuli Joensuun 1890-luvulla. Pelastusarmeija sai luterilaisten taholta sekä arvostusta että arvostelua. Helluntaiseurakunnan toiminta alkoi Lehmassa pidetyiltä syysjuhlilta vuonna 1928.

³¹ Seurakuntakäsikirja 1967, 45–46; Rouhe 1995, 16–17.

Toiminnan painopiste siirtyi Joensuuhun vuonna 1936, jolloin perustettiin Siion-seurakunta.³²

Joensuun alueen kirkollisen elämän hajoaminen juontaa juurensa 1800-luvun lopun tapahtumiin. 1900-luvun alkupuolella kaupungissa toimi poikkeuksellisen monien uskonnollisten liikkeiden ja yhdistysten seurakuntia ja paikallisyhdistyksiä. Yhtenä syynä erilaisten uskonnollisten liikkeiden menestykseen Pohjois-Karjalassa oli se, että monet niistä kritisoivat luterilaista kirkkoa. Kritisointi antoi valinnanmahdollisuuden niille ihmisille, jotka eivät kokeneet luterilaista kirkkoa omakseen. Tämä korostui etenkin adventtiliikkeen tullessa Pohjois-Karjalaan.³³

Kontiolahden Lehmon adventismi tavoitti 1910-luvulla. Saarnamiehenä tunnettu Pekka Mikkonen korosti lauantain pyhittämistä ja kielsi sianlihan syömisen. Hänen vaikutuksestaan Suhmuraan perustettiin Herran kansa -niminen uskonyhteisö. Joensuuhun adventismin toi 1920-luvulla saarnaaja Väinö Kohtanen. 1940-luvulla Joensuussa syttyi uusi adventti-innostus. Pohjanmaalla oli ollut hengellistä herätystä ja sieltä saapuivat Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto evankelioimistyöhön Joensuuhun. He aloittivat työnsä 1946 pitämällä evankelioimiskokouksia.³⁴ Joensuussa ei ollut järjestäytyneitä adventtiseurakuntia, ei edes ryhmää. ”Koko kaupungissa oli vain viisi vanhaa adventtisisarta”, Elsa Luukkanen muisteli kirjassaan.³⁵ Sota oli juuri päättynyt ja siirtoväkeä oli suuri määrä myös Joensuussa. Siirtoväen vuoksi Joensuussa oli suuri asuntopula. Myös Elsa Luukkasella oli vaikeuksia saada asuntoa Joensuusta. Luukkasen saapuessa Joensuuhun kaupungissa asui vähän alle 10 000 ihmistä. Kaupunki käsitti lähinnä vain ruutukaava-alueen ja osan Niinivaaraa. Hukanhauta, Karsikko, Mutala ja Noljakka kuuluivat Pielisensuun kuntaan. Pielisensuun kuntaan kuului suunnilleen saman verran asukkaita kuin Joensuun kaupunkiin.³⁶

Joensuussa adventtievankelistat saivat ensimmäisiksi kuulijoikseen siirtoväkeä ja tavallista keskiluokkaa. Adventistien oma historiantulkinta tukee tätä väitettä, sillä sen mukaan seurakuntien enemmistö koostui ”tavallisesta kansasta ja tavallista vähäosaisimmista”. Toisaalta adventtiliikkeen johdossa toimi hyvin

³² Laasonen 1971, 140–153; Kinnunen 2000, 254.

³³ Laasonen 1971, 153; Kinnunen 2000, 258.

³⁴ Rimpiläinen 1975, 166; Kinnunen 2000, 13,260.

³⁵ Laulu armosta 1980, 83.

³⁶ Ahonen 1986, 6–7, 146–149; Elsinen 1986, 420–423.

toimeentulevaa keskiluokkaa, joten vähemmistöliikkeille ominainen sosiaalisen aseman ero jäsenten ja johdon välillä oli totta myös adventistien keskuudessa.³⁷

Ensimmäiset evankelioimiskokouksensa Luukkanen ja Lehtoluoto pitivät kaupungintalolla, jota he vuokrasivat adventistien käyttöön. He järjestivät siellä vain kolme kokousta, sillä kaupungin virkamiehet estivät heidän salinkäyttönsä. Adventistien seuraava kokoontumispaikka oli Pielisensuun puolella, Niinivaarantiellä Ollinlinnassa, missä he kokoontuivat lauantaisin eli sapattina. Ollinlinna oli Pielisensuun suojeluskuntatalo, jonka salissa eri tahot järjestivät erilaista ohjelmaa tanssiaisista pyhäkouluihin. Salin lisäksi tiloihin kuului keittiö. Lisäksi alakerrassa oli kauppa. Ollinlinnassa oli kolme kerrosta, keski- ja yläkerroksissa oli vuokrahuoneita. Ollinlinna oli monien eri ryhmien käytössä ja myös adventistit saivat vuokrata tilaa tarpeen mukaan. Ensimmäisessä kastejuhlassa keväällä 1947 adventistit kastoivat 59 henkeä.³⁸

Seurakuntakuva Ollinlinnan edustalta. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

³⁷ Seppo 1983, 387–388.

³⁸ <http://vianova.jns.fi/cgi-bin/show?id=42>; Lauulu armosta 1980, 80–89; Satu Penttösen haastattelu 25.3.2014.

Ensimmäinen kastejuhla 29.6.1947 Matkalammella. Paikalla oli 59 kastettavaa. Tilaisuudessa kastettiin koko Miinalaisen perhe: isä, äiti sekä neljä tytärtä. Siskoksista Laina lähti lähetystyöhön Afrikkaan, mutta vieraili usein Joensuun seurakunnassa ja kertoi kuulumisia lähetyskentältä. Maire avioitui adventtisaarnaajan kanssa ja toimi kirjallisuuskentällä. Saimi ja Kaija jäivät Joensuuhun. Saimi toimi seurakunnan rahastonhoitajana vuosikymmenten ajan. Kaija puolestaan vaikutti aktiivisesti Sympatiakeräytyössä ja sai suurimpia keräystuottoja vuosien ajan.³⁹ Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

³⁹ Laulu armosta 1980, 89.

II SEURAKUNTA RAKENTAA, OPETTAA JA KOULUTTAA (1947–1955)

1. Seurakunnan perustaminen, johto, talous, työntekijät ja jäsenet

Joensuun adventtiseurakunnan perustamiskokous pidettiin lokakuun alussa 1947 Niinivaaran Ollinlinnassa. Kokousta oli saapunut johtamaan Itä-Suomen konferenssin johtaja Toivo Seljavaara. Paikalla olivat keväällä kastetut ”adventtitoivon lapset” sekä miehiä ja naisia lähiseuduilta. Ensin laulettiin ja rukoiltiin, minkä jälkeen Toivo Seljavaara puhui seurakuntien merkityksestä. Hänen mukaansa seurakuntaa ei perustettaisi vain Kristuksen nimellä nimitettäväksi vaan tarkoituksena olisi kulkea Kristuksen askelissa. Tämän jälkeen valittiin seurakunnan virkailijat eli seurakunnan johto.⁴⁰

Seurakunnan ensimmäiseksi johtajaksi valittiin Toivo Seljavaara. Itä-Suomen konferenssin johtajana hän ei asunut Joensuussa, vaan hoiti Joensuun seurakunnan johtajan tehtävää Etelä-Suomesta käsin ja kävi Joensuussa tarpeen vaatiessa. Itäisen piirikunnan johtaja vaihtui vuonna 1952, jolloin Arvo Arasola astui johtoon. Joensuun seurakunnan johtajan tehtävänä oli papillisten toimien hoitaminen ja hallinnosta huolehtiminen. Käytännön työtä Joensuussa johtivat evankelistat Luukkanen ja Lehtoluoto. Heillä ei ollut pastorin virkaan vaadittavaa vihkimystä, joten tästä syystä he eivät voineet toimia seurakunnan johtajina. Samasta syystä Onni Halmajärvi nimitettiin ensin paikallisvanhimmaksi 1950. Myöhemmin samana vuonna hän sai saarnaajan vihkimyksen ja vielä myöhemmin pastorin vihkimyksen. Vasta vihkimyksen jälkeen hän sai toimia virallisena saarnaajana.⁴¹

Vuosina 1950–1952 seurakunnan virallisena johtajana toimi Wiljam Aittala. Joensuun seurakunnan viralliseksi saarnaajaksi ja johtajaksi Halmajärvi vihittiin vuonna 1952. Virallisen pastorin oikeudella hän sai kastaa seurakuntaan liittyviä jäseniä. Pastori saattoi myös vihkiä seurakunnan jäseniä avioliittoon. Ensimmäinen vihkiminen tapahtui vuonna 1949. Joka vuosi keskimäärin yksi – kaksi paria vihittiin avioliittoon.⁴²

Saarnaajina tarkasteltavalla kaudella toimivat seuraavat henkilöt: Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto 1947–1950 sekä Wiljam Aittala 1950–1951 ja Onni Halmajärvi 1950–1954. Halmajärven siirtyessä pastoriksi Lieksaan marraskuussa

⁴⁰ JASA KSK Vuosikok. ptk 10.10.1947 ja vuosikertomus 1947.

⁴¹ JASA KSK Vuosikertomukset 1947–1951; Nykyaika 49/8.12.1994, 55;

⁴² JASA KSK Vuosikertomukset 1947–1951; JASA JAVJP Vuosikertomukset 1952–1954; Rimpiläinen 1975, 166–167.

1954 Joensuun seurakunta jäi ilman pastoria. Seurakunta ei itse valinnut pastoria vaan pastorin valitsi piirikunnan johtokunta. Piirikunta maksoi pastorin palkan ja saattoi siirtää hänet muualle milloin tahansa. Seurakuntalaisten maksamat kymmenykset kuuluivat suurelta osin työntekijöiden palkkaukseen, raha vain kiersi piirikunnan kautta. Adventtipastorit saivat nelivuotisen teologisen koulutuksensa Turun lähellä sijaitsevassa Toivonlinnan kristillisessä opistossa. Monet jatkoivat opintoja adventistien oppilaitoksissa ulkomailla kuten Yhdysvalloissa, Englannissa, Saksassa tai Ruotsissa.⁴³

Ensimmäiseksi paikallisvanhimmaksi seurakunta valitsi Antti Makkosen. Makkosen toimikausi seurakunnan paikallisvanhimpana kesti kolme vuotta, minkä jälkeen seurakunnan johtoon astui Lauri Kolehmainen. Kolehmainen toimi paikallisvanhimpana vuodesta 1950 vuoteen 1954. Johannes Jeskanen valittiin seurakunnan vanhimmaksi yhdessä Kolehmaisen kanssa vuonna 1954.⁴⁴

Paikallisvanhin johti seurakuntaa virallisesti, hänelle kuului taloudellinen ja hengellinen vastuu seurakunnasta. Lisäksi paikallisvanhin toimi eräänlaisena seurakunnan johtajan varamiehenä, sillä hän hoiti erityisesti hallinnollisia tehtäviä johtajan poissa ollessa. Paikallisvanhin vihittiin tehtävään, minkä jälkeen hän sai suorittaa seurakunnan pyhiä toimituksia, kuten jakaa ehtoollista ja siunata hautaan. Ehtoollista seurakunnan tuli viettää vähintään neljä kertaa vuodessa.⁴⁵

Seurakunnassa oli erilaisia vapaaehtoisuuteen perustuvia toimia, joista tärkeimpiä oli rahastonhoitajan tehtävä. Rahastonhoitaja hoiti maksut eteenpäin Suomen adventtikirkolle valtakunnallista ja kansainvälistä toimintaa varten. Tähän tehtävään valittiin Saimi Miinalainen. Talous- ja hallintopuolelle tarvittiin lisäksi paikalliskassanhoitaja, tilintarkastajat sekä sihteeri, jonka tehtävää hoiti vuosina 1947–1948 Hilja Poutiainen. Häntä seurasi vuonna 1948 Maria Suokas, joka toimi tehtävässä tutkittavan kauden loppuun saakka. Hengellistä avustustyötä tekivät naispuoliset diakonissat sekä tehtävään vihityt diakonit, jotka olivat miehiä. Diakonissojen ja diakonien tehtävänä oli huolehtia köyhistä ja sairaista, mutta myös avustaa pyhissä toimituksissa, etenkin kasteessa ja ehtoollisessa. Diakonissoiksi valittiin kymmenen naista, kun taas diakoneina oli vain kaksi miestä.⁴⁶

⁴³ Katso liite 1. JASA KSK vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1947–1951; JASA JAVJP Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1952–1954; T. N. Ketola 1952, 122–124; Seurakuntakäsikirja 1967, 166.

⁴⁴ Katso liite 3. JASA KSK Vuosikok. ptk 1947–1951; JASA JAVJP Vuosikok. ptk 1952–1954.

⁴⁵ Seurakuntakäsikirja 1967, 78–80, 112; Rimpiläinen 1975, 166–167.

⁴⁶ JASA KSK Vuosikok. ptk 1947–1948 ja 1951–1954; Seurakuntakäsikirja 1967, 86–92; Lindell 1991, 22.

Seurakunnan johtokuntaan kuuluivat merkittävimpiä vapaaehtoistoimia toimittavat henkilöt kuten vanhin, päädiakoni, rahastonhoitaja, sihteeri, maallikkotoimikunnan johtaja ja sihteeri, sapattikoulun johtaja sekä nuorisoyhdistyksen johtaja. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin seitsemän jäsentä, joista neljä oli naisia. Johtokunnan jäsenet olivat evankelista Elsa Luukkanen, rahastonhoitaja Saimi Miinalainen, sihteeri Hilja Poutiainen, seurakuntalähetyksen sihteeri Viola Pesu, diakoni ja paikalliskassan hoitaja Hannes Karhu, vanhin Antti Makkonen sekä sapattikoulun johtaja Simo Miinalainen. Johtokunta oli adventistien käyttämä nimitys johto- ja luottamushenkilöiden ryhmästä. Adventistien johtokuntaan saattoi kuulua seitsemästä lähes kahteenkymmeneen jäsentä. Johtokunnan ensisijaisena tehtävänä oli hoitaa talousasioita ja tehdä juoksevia asioita koskevia päätöksiä.⁴⁷

Joensuun seurakunnassa toimi piirikunnan palkkaamia seurakuntatyöntekijöitä eli seurakuntasisaria, kuten heitä yleisimmin kutsuttiin. Heidän työtään johti piirikunta ja heitä voitiin siirtää paikasta toiseen työn vaatimusten mukaan. Seurakuntatyöntekijät kouluttautuivat Toivonlinnan kristillisessä opistossa, jossa he opiskelivat nelivuotisen teologisen kurssin. He avustivat sapattikokouksissa, nuorisotapahtumissa ja lapsityössä. Kesäisin, kun seurakunnan pastori oli kesälomalla, seurakuntatyöntekijä johti seurakunnan kokouksia. Seurakuntatyöntekijä saattoi siis saada paljon vastuuta kannettavakseen. Ensimmäiseksi seurakuntatyöntekijäksi Joensuuhun valittiin vuonna 1947 Inkeri Mattila. Tilda Tiilikainen toimi tehtävässä vain yhden vuoden ajan, 1950. Anneli Koponen työskenteli Joensuussa vuodet 1952–1953, ja seurakunnan perustajajäsen Sirkka Häyrinen toimi osa-aikaisena työntekijänä vuosina 1953–1954.⁴⁸

Seurakuntalähetyksen johtajaksi valittiin Aino Lehtoluoto. Seurakuntalähetyksen piiriin kuuluneita merkittäviä toimia olivat johtajan ohella sihteeri ja rahastonhoitaja. Sapattikoulun johtajiksi valittiin neljä henkilöä, joista kaksi oli naisia ja kaksi miehiä. Sapattikoulun opettajiksi valittiin neljä naista: Aino Lehtoluoto, Elsa Luukkanen, Olga Remes ja Ida Tirkkonen. Sapattikouluun valittiin lisäksi kaksi sihteeriä, jotka kirjoittivat sapattikoulun aiheet muistiin. Ompeluseuran eli Dorkas-yhdistyksen johtoon valittiin kaksi naista: Maija Nykänen ja Helli Heiskanen. Vuodesta 1951 alkaen ompeluseuratoiminnasta vastasivat Edla Leskinen

⁴⁷ Seurakuntakäsikirja 1967, 101; Rimpiläinen 1975, 166; Isohella 2011, 123–125.

⁴⁸ Katso liite 2. JASA JAVJP vuosikertomus 1960; JASA Seurakunnan alkuaajoista Seurakunnan työntekijöiden ja vanhinten luettelo; T. N. Ketola 1952, 153; Seurakuntakäsikirja 1967, 168.

ja Emma Tuunainen. Seurakunnan vastuuhenkilöiden listaa täydennettiin vuonna 1948, kun seurakunta valitsi myös lasten sapattikoulun opettajat. Heitä valittiin yhteensä viisi, jotka kaikki olivat naisia.⁴⁹

Sapattikoulun johtoa uudistettiin vuonna 1950 niin, että siihen tuli paitsi kolme naista myös kolme miestä. Sapattikoulun opettajiksi puolestaan valittiin kolme naista ja yksi mies. Jo seuraavana vuonna sapattikouluun tarvittiin lähes 20 opettajaa suuresti kasvaneen lapsimäärän takia.⁵⁰

Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto johtivat seurakuntaa kolme vuotta. Heille pidettiin läksiäisjuhla lokakuun lopulla 1950. Luukkanen ja Lehtoluoto saivat adventtijohdolta käskyn perustaa seurakunta Pieksämäelle, joten heidän seuraava toimipisteensä sijaitsi 160 kilometriä Joensuusta lounaaseen päin. Luukkanen ja Lehtoluoto olivat rakentaneet sekä seurakuntaa että kirkkoa. He olivat voimakkaita sananjulistajia ja adventtijohto arvosti heitä. Joensuussa seurakunta oli vakaalla pohjalla. Nuori, kasvava seurakunta sai uusiksi työntekijöikseen Wiljam ja Sinikka Aittalan. Yhdessä uusien ja vanhojen työntekijöiden kanssa järjestettiin rukousviikko. Tämä kuului adventtitapoihin, sillä yleensä ennen julkisen työn aloittamista jollain paikkakunnalla on seurakunnan jäsenillä ollut tapana rukoilla työn menestymisen puolesta. Aittalat jatkoivat rukouskokousten järjestämisiä vielä vanhojen työntekijöiden poistuttua.⁵¹

Seurakunnalla oli paikalliskassa, jonka varat jäivät seurakunnan omaan käyttöön. Joskus saatettiin kerätä kolehti kokonaan seurakunnan omiin tarpeisiin, mutta yleensä paikalliskassan varat koostuivat lahjoituksista ja ompeluseuran myyjäistuotoista. Suurimmat menoerät olivat 1950-luvun taitteessa kirkon rakentamiseen liittyvät kulut. Tuolloin kassassa oli säästöä vain muutamia tuhansia markkoja, kun sitä vuonna 1951 oli jo kymmeniä tuhansia markkoja. Säännöllisiä menoeriä olivat myös matkakulut, ehtoollistarvikkeet sekä musiikkisoittimien hankkiminen. Seurakunta lainasi lisäksi rahaa. Paikalliskassan tulot jäivät Joensuun seurakunnan käyttöön. Sitä vastoin jäsenten seurakunnalle lahjoittamat kymmenykset, sapattikoulukolehdit, sympatiakeräysvarat ja muut viralliset maksut maksettiin kokonaisuudessaan itäiselle piirikunnalle. Piirikunta puolestaan tilitti tietyn osan

⁴⁹ JASA KSK Vuosikok. ptk 1947–1948 ja 1951–1952; Seurakuntakäsikirja 1967, 86–92.

⁵⁰ JASA KSK Vuosikok. ptk 1950–1952; JASA JAVJP Vuosikok. ptk 1954.

⁵¹ JASA KSK Vuosikertomus 1950; Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 4; T. N. Ketola 1952, 126.

seurakunnilta saaduista tuloista Suomen unionille, unioni taas Pohjois-Euroopan osastolle ja osasto pääkonferenssille Yhdysvaltoihin.⁵²

Seurakunnan tilinpito kasvoi tasaisesti tutkittavalla kaudella. Kymmenyksiä seurakunnan jäsen maksoi keskimäärin 1 400–3 000 markkaa vuodessa. Elonkorjuutyössä suurin nousu tapahtui vuonna 1951, jolloin edellisvuoden keräystulosta parannettiin peräti 50 000 markkaa. Toisaalta vuonna 1952 kerättiin 100 260 markkaa, mutta seuraavana vuonna vain 59 365 markkaa. Keräystulos riippui suuresti siitä, miten aktiivisesti seurakunnan jäsenet osallistuivat keräykseen, sekä siitä, miten ihmiset lahjoittivat rahaa.⁵³

Pielisensuun kunta liitettiin vuonna 1954 valtioneuvoston päätöksellä Joensuun kaupunkiin. Muodostuneessa Suur-Joensuussa oli lähes 24 000 asukasta. Pielisensuusta liitettiin 13 000 henkeä Kanta-Joensuuhun, jossa oli 10 000 asukasta. Pielisensuun väkilukua nosti siirtoväen suuri määrä, heitä asui siellä lähes 3 000 henkeä. Pielisensuu vastusti pakkoliitosta, mutta muutos toi merkittäviä parannuksia koko alueen elinkeinoelämälle ja asutukselle. Liitos pakotti myös evankelisluterilaiset seurakunnat miettimään yhdistymistä. Seurakunnat päätyivät vuonna 1955 muodostamaan yhteistalouden. Toiminnallisesti ne jatkoivat itsenäisinä, mutta talouden puolesta olivat yhteistaloudessa.⁵⁴

Adventtikirkkoon, joka sijaitsi Pielisensuun puolella Niinivaaralla, tämä kuntien yhdentymisen ei vaikuttanut juurikaan. *Erkki Kinnunen* on arvioinut, että kaksi kolmasosaa Joensuun adventtiseurakunnan väestöstä asui maalla 1950-luvulla, mutta myös sen jälkeen. Tämä arvio pitänee aika hyvin paikkansa, sillä Kanta-Joensuussa ja Pielisensuun ”keskustassa” asui vain pieni osa jäsenistä. Suurin osa asui lähellä kaupunkia, Joensuun alue oli maaseutumaista ympäristöä. Adventtiseurakunta oli 1940- ja 1950-luvulla Pielisensuun puolen suurin ja nopeimmin kasvava vapaakristillinen hengellinen yhteisö. Luterilaisesta kirkosta eroaminen johtuikin Pielisensuun puolella useimmiten siitä, että eronnut henkilö liittyi adventtikirkkoon. Kanta-Joensuun puolella eroamisen aiheutti useimmiten vapaakirkkoon liittyminen. Helluntaiherätyksen alkuvaiheet eivät olleet Joensuussa kovin järjestäytyneitä, sillä esimerkiksi jäsenistä ei pidetty kirjaa. 1940-luvulle tultaessa myös helluntailaisuus kasvatti jäsenmääräänsä Pohjois-Karjalassa lähes kolmeensataan jäseneen. Vuonna 1948 Niinivaaralle valmistui talkoilla rakennettu Siion-rukoushuone.⁵⁵

⁵² Katso liitteet 6 ja 7. JASA Joensuun adventtiseurakunnan tilikirja; JASA AJS.

⁵³ Katso liite 6. JASA Joensuun adventtiseurakunnan tilikirja.

⁵⁴ Kinnunen 2000, 11–20.

⁵⁵ Rimpiläinen 1975, 163–168; Kinnunen 2000, 11–20, 263.

Joensuun adventtiseurakuntaan liittyi sitä perustettaessa 96 jäsentä. Kaikki olivat kastettuja seurakunnan jäseniä. Seurakunnasta erosi kuitenkin ensimmäisen vuoden aikana jo neljä henkilöä. Uuteen adventtiseurakuntaan ei vain liitytty, vaan siitä myös lähdettiin.⁵⁶ Ensimmäisenä vuonna koettiin ”huolta ja ahdistusta niiden tähden, jotka olivat väsyneet matkalla ja tulleet katkeriksi toisille taistelutovereille”, kuten Elsa Luukkanen viittasi vuonna 1947 tapahtuneisiin eroihin.⁵⁷

Seurakunta kasvoi tarkasteltavalla kaudella 96 kastetun perustajajäsenen ryhmästä noin 250 jäsenen yhteisöksi. Seurakuntaan liittyi muutamia kymmeniä jäseniä vuodessa. Seurakunnasta erosi keskimäärin neljä jäsentä vuodessa. Suurinta huomiota erotilastossa herättää se, että vuonna 1954 erotettiin kymmenen seurakunnan jäsentä. Eronneiden ja erotettujen määrät eivät yleensä kuitenkaan olleet suuria. Tutkittavalla kaudella seurakunta erotti tai seurakunnasta erosi yhteensä 31 jäsentä. Seurakunta saattoi myös jakaa jäsenilleen varoituksia huonoista, seurakuntaan sopimattomista elämäntavoista, kuten tupakanpoltosta.⁵⁸

Adventtiseurakuntaan pääsyn ehdoksi oli määritelty Yhdysvalloissa jo vuonna 1855 tupakoimattomuus⁵⁹. Seurakunnasta erotettiin ihmisiä, jos heidän elämäntapansa eivät vastanneet adventti-ihanteita. Seurakunnan oli ryhdyttävä kurinpitotoimiin, jos seurakuntalainen laiminlöi sapatin vieton, valehteli tai käytti narkoottisia aineita kuten alkoholia tai tupakkaa. Myös epäsiiveelliset teot kuten aviorikos olivat adventtisteille Jumalan lain rikkomista ja siten tuomittavaa. Adventistien tuli pukeutua yksinkertaisesti ja korujen käyttöä paheksuttiin seurakunnassa. Jäseniä erotettiin tai he erosivat itse myös siksi, että joillekuille tiivis yhteisöelämä kävi liian raskaaksi. Seurakunnan alkuaikoina yhteisöllisyys oli hyvin tiivistä, kun kirkkoa rakennettiin ja seurakunta tarvitsi jokaiselta myös taloudellista sitoutumista.⁶⁰

Tutkittavalla kaudella moni joensuulainen, joka etsi muuta kuin luterilaista kirkkoa, löysi hengellisen kodin adventtiseurakunnan lisäksi helluntai- tai vapaaseurakunnasta. Tämä korostui etenkin 1950-luvulla.⁶¹

⁵⁶ JASA KSK Vuosikok. ptk 31.1.1948.

⁵⁷ JASA KSK Vuosikertomus 1947.

⁵⁸ JASA JAVJP Vuosikertomus 1954.

⁵⁹ T. N. Ketola 1952, 156–157.

⁶⁰ Seurakuntakäsikirja 1967, 204 – 207, 228–229.

⁶¹ JASA JAVJP Vuosikertomus 1954; Kinnunen 2000, 258.

2. Maallikkotyötä maakunnassa ja toimintaa kirkolla

a. Kuorotoiminta ja evankelioiminen vapaaehtoistyön keskiössä

Seurakunnan toiminnan kulmakivenä oli kuorotoiminta. Kuoro perustettiin ennen virallista seurakuntaa, sillä se sai alkunsa jo viidennen evankelointikokouksen jälkeen vuonna 1946. Elsa Luukkasen mukaan alkuinnostus oli ”valtavaa”. Kuoro oli monen kymmenen laulajan ja soittajan ryhmä, ja siinä oli sekä naisia että miehiä. Etenkin seurakunnan nuoret naiset innostuivat kuorotoiminnasta. Kuoro teki yhteisiä laulu- ja todistusmatkoja 1940-luvun lopulla maaseudulle aina Polvijärvelle ja Rääkkylään saakka. Seurakunta halusi kuorolaisille samanlaiset asut. Keväällä 1949 kuorolaisille ostettiin laulupuvut ompeluseuran tuotoilla. Uudet puvut päällään kuoro matkasi kesäkuussa kesäjuhlille Helsinkiin. Seurakunnan laulukuoro oli mukana maalla tehtävässä työssä. Kuoro kulki seurakunnan pastoreiden ja maallikkotyöntekijöiden mukana maaseudulla. Onni Halmajärven saavuttua työhön Joensuuhun vuonna 1950 laulukuoro avusti häntä Viinijärvellä tehtävässä työssä.⁶²

Kasvaneeseen kuoroon valittiin vuonna 1951 kolme johtajaa: Siiri Seppänen, Viola Pesu sekä Sirkkuli Häyrinen. Kuoro teki laulumatkoja Luukkasen työkentälle Pieksämäelle ja Varkauteen useaan eri otteeseen. Lapsille oli lisäksi 1950-luvulla oma kitarakuoro. Lasten kuoro esiintyi kirkossa ja teki matkoja lähialueelle, kuten Outokumpuun. Lasten kuorotoiminta jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi.⁶³

⁶² JASA KSK Vuosikertomus 1949; JASA KSK Vuosikok. ptk 1951–1952; Laulu armosta 1980.

⁶³ JASA KSK Vuosikok. ptk 1951–1952.

Joensuun kuoro esiintyi adventtikirkon vuosijuhlilla Helsingissä 15–20.6.1949 uusissa laulupuvuissaan. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

Urkuharmoni hankittiin seurakunnan kolehtivaroilla vuonna 1948. Se maksoi lähes satatuhatta markkaa. Harmoni oli kallis soitin ja seurakuntalaiset olivat sen ostamisesta ylpeitä. Soitin elävöitti sapattikokousten musiikkia.⁶⁴

Seurakunnan evankelistat Luukkanen ja Lehtoluoto pitivät huolen siitä, että maalla olevat ihmiset kuulivat adventtisanomaa. Elsa Luukkanen kirjoittikin keväällä 1948 adventtilehteen työstä Joensuussa: ”On adventtisanoman aika täällä!”. Ensin Luukkanen ja Lehtoluoto, mutta pian myös seurakunnan maallikkotyöntekijät matkustivat pitämään kokouksia lähiseuduilla Karsikossa Kettuvaaran työväentalolla, Mutalassa, Pyhäselän Suhmurassa ja Niittylahdessa. Seurakunnan sihteeri Hilja Poutiainen kuvasi kokemuksiaan maallikkotyöstä 1948:

Syvää rakkautta ja sääliä useita armosta vielä osattomia ihmispoloisia kohtaan tuntien aloimme pian pitää kokouksia useilla eri työkentillä. Niittylahti ja Suhmura olivat paikkoja joissa pidimme kokouksia suurissa tuvissa. Harrasta kuulia kuntaa oli näissä tupien täydeltä. Useasti oli Elsa ja Aino siskon mukana kuoromme jäseniä siskoja ja veljiä jotka lauluin ja puhein saivat todistaa näille pelastusta kaipaaville omasta messiaastaan.⁶⁵

Kettuvaarassa adventistit joutuivat luopumaan työväentalosta kokoontumispaikkanaan, mutta saivat toisen paikan, jota kutsuttiin ”pesäksi” sen

⁶⁴ JASA KSK 1948. Urkuharmonin arvo 96 000 markkaa on vuoden 2014 rahanarvolla 4 121 euroa.

⁶⁵ JASA KSK Vuosikertomus 1948; Laulu armosta 1980, 97.

pienuuden takia. Todistusmatkoja laajennettiin kauemmas, Polvijärvelle ja Rääkkylään saakka.⁶⁶ Sitä, kuinka paljon adventistit saivat jäseniä näillä matkoillaan ja kokouksissaan, ei mainita. Tuvat, joihin viitattiin, olivat kuitenkin lähes aina täysiä. Kokoontumisista tiedotettiin monin eri tavoin. Yleensä seuraava kokoontuminen sovittiin etukäteen. Usein ihmiset tarjosivat omaa taloaan seuraavaksi kokoontumispaikaksi. Lisäksi adventistit kiinnittivät kokoontumistiedotteita puhelinpylväisiin ja kylien ilmoitustauluihin. Adventistien jäsenmäärä kasvoi 1940- ja 1950-luvuilla tasaisen nopeasti, mutta ei räjähdysmäisesti. Kylissä tehtävä työ oli tärkeää maalla asuvien ihmisten tavoittamiseksi, mutta määrällisesti se tuotti vähemmän tuloksia kuin kaupungissa tehtävä työ.⁶⁷

Seurakunnan oman evankelointityön lisäksi adventistit olivat mukana Joensuun yhteiskristillisessä toiminnassa. Joensuun kristittyjen yhteisiä rukouskokouksia ryhdyttiin viettämään jo vuonna 1945. Joensuun luterilaisen seurakunnan kirkkoherra Anselm Pärnänen suhtautui vapaisiin suuntiin myönteisesti, hän oli itse ”herätyskristitty” ja etsi yhteyttä sinne missä herätyksiä tapahtui. Kokoukset järjestettiin yleensä joko luterilaisten, metodistien, vapaakirkollisten tai Pelastusarmeijan tiloissa. Adventistit olivat mukana järjestämässä tilaisuuksia. Lisäksi helluntailaiset ottivat osaa näihin herätyskokouksiin. Evankelioimiskokouksia pidettiin myös ravintoloissa ja asemalla. Kokouksiin jaettiin kutsuja kaduilla ja ravintoloissa.⁶⁸

Yhteiskristillinen työ Joensuussa sai siis alkunsa jo 1940-luvulla ja sitä jatkettiin koko tarkasteltavan kauden ajan. Kaikki osapuolet kokivat työn hedelmälliseksi, sillä samalla kun tavoiteltiin uusia kristittyjä, luotiin hengellistä yhteyttä eri seurakuntien kesken. Syksyllä 1950 järjestettiin kristittyjen yhteinen kokous, ja adventtilähteiden mukaan monta ihmistä jättäytyi siellä Jumalalle. Aina osanotto ei ollut kuitenkaan suurta edes eri seurakuntien kesken. Esimerkiksi vuonna 1954 adventistit mainitsivat, että huhtikuun lopulla järjestettiin kristittyjen yhteinen kokous, jossa oli vain vähän osallistujia.⁶⁹

Vuonna 1951 Luukkanen ja Lehtoluoto eivät enää toimineet Joensuussa, mutta maallikkotyöntekijät järjestivät kokouksia jo ympäri maakuntaa: työ oli laajentunut Outokumpuun ja Ilomantsiin asti. Maallikkotyötä tekivät Onkamossa Eila Martikainen, Utrassa Lauri Kolehmainen, Noljakassa Vilho Pirinen ja

⁶⁶ JASA KSK Vuosikertomus 1948.

⁶⁷ Saimi Miinalaisen haastattelu 29.7.2013; JASA KSK Vuosikertomus 1948.

⁶⁸ Rimpiläinen 1975, 84.

⁶⁹ JASA KSK Vuosikertomus 1950; JAA JAJVP Vuosikertomus 1954; Rimpiläinen 1975, 84.

Hammaslahdessa Aarne Eskelinen. Maallikkotyö oli vaihtelevaa ja nopeatempoista: useissa kylissä viivytettiin vain lyhyt aika, kunnes siirryttiin jo seuraavaan paikkaan. Vuonna 1952 työtä jatkettiin vielä Utrassa, Noljakassa ja Ilomantsissa.⁷⁰

Vuonna 1949 seurakunnan keskuudessa käytiin yleistä keskustelua, joka liittyi oman kirkkorakennuksen saamiseen Joensuuhun. Ollinlinnan vuokratilat olivat vain väliaikainen ratkaisu ja tavoitteena oli oma kirkkorakennus. Kokouksia pidettiin myös Mutalassa nuorisoseuran talolla. Syyskuussa Ollinlinnassa järjestettiin adventtikirkon valtakunnalliset työntekijäkoulutuspäivät, joilla olivat läsnä kaikki työntekijät Suomesta ja lisäksi vierailijoita Yhdysvalloista, Ruotsista ja Viirosta. Adventistit tunsivat ylpeyttä siitä, että olivat saaneet järjestettyä tällaisen tapahtuman Joensuuhun. Työntekijäpäivät näkyivät katukuvassa, ja paikalliset sanomalehdetkin kirjoittivat tapahtumasta pari kertaa.⁷¹

Työntekijöiden valtakunnalliset koulutuspäivät pidettiin Joensuun Ollinlinnassa 20.9.1949. Kuva: Nykyaika 49/8.12.1994.

Säännölliseksi vuotuiseksi tapahtumaksi muodostui syksyisin järjestetty rukousviikko. Myös kesä- ja talvijuhlat kirkolla olivat jokavuotinen juhlan aihe. Seurakuntaan liittyi ensimmäisinä vuosina paljon jäseniä juuri juhlatiikonloppujen aikana, sillä useat kokoukset olivat kastetilaisuuksia. Juhlatiikkojen kokouksissa seurakunnassa vieraili useita adventtipuhujia. Vuonna 1948 seurakunnan jäsenmäärä kasvoi suuresti, sillä kevään ja kesän aikana järjestetyissä tapahtumissa siihen liitettiin kymmeniä jäseniä. Seurakunnan johtaja Toivo Seljavaara oli johtamassa näitä kokouksia ja kastamassa seurakuntaan liittyviä jäseniä. Kesäkuussa Joensuun adventtiseurakunta järjesti

⁷⁰ JASA KSK Vuosikertomus 1951.

⁷¹ JASA KSK Vuosikertomus 1949.

kesäjuhlat. Puhujana oli Ruotsista saapunut vieras ja osanottajia saapui Pohjanmaalta asti. Kesäjuhlaiviikonloppuna adventtiseurakuntaan liittyi yli kolmekymmentä uutta jäsentä. Seurakunnan perustamisesta lähtien seurakuntalaiset matkustivat adventtikirkon kesäjuhille, joita järjestettiin itäisessä piirikunnassa usein joko Helsingissä, Lappeenrannassa, Lahdessa, Jyväskylässä tai Joensuussa.⁷²

Seurakunnan johtaja Seljavaara vieraili Joensuussa useita kertoja vuodessa, vaikka asuikin Lahdessa. Vuonna 1949 hän järjesti miehille kokouksen Ollinlinnassa. Seurakunnan miehet olivat seurakunnan mukaan ”ojentamisen” tarpeessa. Ojentamisella pyrittiin ilmeisesti saamaan seurakunnan miehistä aktiivisempia seurakunnassa kävijöitä. Miesten osallisuutta seurakuntaelämään haluttiin parantaa Joensuussa. Pastori Aittala jatkoi kokousten järjestämistä pelkästään miehille. Hän järjesti muun muassa Ilmestyskirjan tutkiskeluja. Miesten vähäinen määrä oli havaittavissa myös muissa adventtiseurakunnissa ympäri Suomen, sillä seurakunnat olivat naisvaltaisia. Naisille järjestettiin oma valistuskokous vuonna 1949, jolloin Ollinlinnan sali oli täynnä. Seurakunnan naisia ei tarvinnut kehottaa aktiivisuuteen, sillä he kävivät seurakunnassa säännöllisesti. Naisille sen sijaan annettiin opetusta kodinhoidossa. Useat seurakunnan naiset lähtivät heinäkuussa 1949 kesälomalle Ruotsin ja Tanskan adventtiparantoloihin. Yleensä naisille järjestettiin kesälomajaksoja Suomen kylpyparantoloissa, kuten Vihdin Hopeaniemessä. Kylpyparantolat olivat paikkoja, joissa rentouduttiin muun muassa kylpylöissä, hieronnoissa ja liikkumalla.⁷³

Joensuun seurakunta sovelsi alusta lähtien samoja työmuotoja kuin muut seurakunnat. Kirjeellinen raamattuopisto oli perustettu maailmanlaajuisesti vuonna 1939. Suomessa kirjukurssit otettiin käyttöön vuonna 1948. Sen ensimmäisenä johtajana toimi Joensuussakin vaikuttanut Väinö Kohtanen. Työmuoto otettiin käyttöön Joensuussa 1949 ja sen kautta saatiin useita kiinnostumaan kirjeopiston toiminnasta. Ensimmäisenä kirjeopistovuonna Joensuun adventtiseurakuntalaiset jakoivat ”Raamattu ennustaa” -lehtistä yli 1500 kotiin kaupunkialueella. Seurakuntalaiset tekivät satoja kotikäyntejä ja siten seurakunta sai uusia jäseniä Raamattu-kirjeopistoon. Raamattu-kirjeopiston nimi muuttui myöhemmin kirjeopisto Codexiksi.⁷⁴

⁷² JASA KSK Vuosikertomus 1948.

⁷³ JASA KSK Vuosikertomus 1949–1950; T. N. Ketola 1952, 160–162; Markkola 2002.

⁷⁴ <http://media7.fi/raamattuopisto/>; JASA KSK Vuosikertomus 1949; Nyky aika 49/8.12.1994.

Yleinen käytäntö oli, että työntekijät ja vapaaehtoiset vierailivat muissa seurakunnissa. Joensuun seurakunnassa vieraili sen perustamisesta lähtien monia saarnaajia aina ulkomaita myöten. Vieraita tuli Ruotsista, mutta muistakin pohjoismaista kuten Norjasta ja Islannista. Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto vierailivat Pieksämäelle siirryttyään useita kertoja vuodessa Joensuussa vuodesta 1950 lähtien. Luukkanen puhui aikuisten lisäksi nuorten kokouksissa. Joensuun laulukuoro teki puolestaan matkan Luukkasen ja Lehtoluodon johtamaan seurakuntaan Varkauteen laulaen ja puhuen siellä. Marraskuussa 1953 joensuulaiset vierailivat Pieksämäelle perustetussa uudessa adventtikirkossa. Vuonna 1953 Luukkanen ja Lehtoluoto vierailivat lähes joka kuukausi Joensuussa.⁷⁵

Seurakuntalaiset kuvasivat erästä Luukkasen ja Lehtoluodon vierailua Joensuussa:

Maaliskuun puolessavälissä meillä oli jälleen suuret juhlat, ja silloin saimme pitää vieraanamme rakkaat Elsa ja Aino siskot ja sisar Mäkelän. Juhlat kestivät kolme päivää, perjantain, sapatin ja sunnuntain. Sapattina vietimme oikein juhlasapatin, nauttimalla Herran pyhää ehtoollista, ja saimme nähdä kuinka iloisina ja turvallisella mielellä kymmenen kallista sielua seurasi Jeesuksen askelissa kasteveteen, veli H:järven toimittaessa tämän palveluksen.⁷⁶

Kitarakuoro vuonna 1953. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

⁷⁵ JASA KSK Vuosikertomus 1948; JASA JAVJP Vuosikertomus 1952–1953.

⁷⁶ JASA JAVJP Vuosikertomus 1953.

b. Lapsi- ja nuorisotyö laajenee

Vuoden 1949 vuosikokouksessa uudeksi toimintamuodoksi luotiin nuorisoyhdistys, eli M. V. yhdistys (kirjaimet tulevat yhdistyksen englanninkielisestä nimestä Missionary Volunteers). Nuorten johtajiksi valittiin Lauri Kolehmainen sekä Viola Pesu.⁷⁷ Nuorisotoimintaa järjestettiin paikallisseurakunnissa, lisäksi adventtikirkko järjesti joka vuosi valtakunnalliset nuorisouhlat, joita pidettiin eri puolilla Suomea. Uusi nuorisoyhdistys sai kädet täyteen työtä, sillä nuorisoiltojen lisäksi heinäkuussa 1951 kahdeksan nuorta lähti kuukaudeksi Euroopan nuorisokonferenssiin Pariisiin. Matkalla he tutustuivat adventistien kouluihin ja laitoksiin muun muassa Sveitsissä ja Tanskassa. Elokuussa Joensuussa pidettiin valtakunnalliset adventistien nuorisouhlat. Juhlilla puhui suomalaisten puhujien lisäksi australialainen R. P. Brandstater. Juhlien kohokohdaksi adventistit kokivat sapattikokouksen ja erityisesti siihen liittyneet kastejuhlat.⁷⁸

Lapsi- ja nuorisotyötä kehitettiin. Toimintaa pyrittiin säännöllistämään ja esimerkiksi nuorille pyrittiin mahdollisimman usein järjestämään omia kokouksia. Tämä oli sinänsä luonnollista, olihan seurakuntaan liittynyt alkuaikoina paljon perheenäitejä ja perheitä. Toisaalta toimintaan heijastui myös maan yhteiskunnallinen tilanne. Sekä maalliset järjestöt että muut seurakunnat taistelivat Suomen nuorista. Kun monet aikuiset oli menetetty seurakuntayhteydestä, oli toivo nuorissa.⁷⁹

Kehitys ja kasvu jatkuivat. Vuonna 1952 lapset jaettiin vanhempien ja nuorempien ryhmiin, joille tuli omat opettajansa. Näin lasten sapattikoulutyö eli pyhäkoulutyö saavutti vakiintuneen muotonsa, jossa pienemmät ja isommat lapset olivat omissa ryhmissään. Isompien lasten ryhmiä kutsuttiin kerhoiksi. Seurakunnalla oli tyttökerhoja ja sekaryhmiä. Poikien kerho perustettiin erikseen vuonna 1954. Lapsille kohdistettua toimintaa oli lisätty, ja tarkasteltavalla kaudella pidettiin lastenkokouksia, joissa kävi jopa 150–200 lasta. Onni Halmajärven aikana alkoi lasten- ja nuorten leiritoiminta Joensuun kaupungin omistamassa Mertalammen leirikeskuksessa.⁸⁰

⁷⁷ JASA KSK Vuosikertomus 1949; T. N. Ketola 1952, 182.

⁷⁸ JASA KSK Vuosikertomus 1951.

⁷⁹ JASA KSK Vuosikertomus 1949–1951.

⁸⁰ JASA KSK Vuosikok. ptk 1950–1954; JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta; Kinnunen 2000, 258.

Nuorten kerho 25.3.1953. Kuva: Joensuun adventiseurakunnan arkisto.

Tammikuusta 1954 alkaen järjestettiin lasten sunnuntaikouluja ja tammikuun lopulla 1954 seurakunta järjesti nuorisoiilan Viola Pesun johdolla. Seuraava nuorisoiila pidettiin maaliskuussa. Tutuksi tulleiden työmuotojen kuten lapsityön lisäksi alettiin keskittyä seurakuntalaisten opastukseen ja työntekijöiden koulutukseen. Nuorisajohtajakoulutukseen Kallioniemessä osallistui kaksi seurakunnan nuorta ja syksyllä alkoi sapattikoulun opettajille kurssi, jota pidettiin kerran viikossa. Sapattikoulukurssi kesti syyskuusta marraskuuhun. Elokuussa järjestettiin terveysopetus- ja äänenkäyttöilta ja syyskuussa keittokurssi. Vuoden lopussa seurakunta muisti köyhiä:

Jeesuksen esimerkkiä noudattaen muistakaa köyhiä ja sairaita. Seurakunta sai jälleen olla tässä työssä mikä vaatii rakkauden palvelusta, saimme jakaa ruoka ja vaatetavaraa, melkein sadantuhannen markan edestä. Joulupäivän illaksi nuoremme järjestivät ohjelmallisen siunausrikkaan ilta hetken. Ja tähän tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki sunnuntai koulun lapset.⁸¹

Seurakunta muisti vähävaraisia perheitä jo vuodesta 1948 lähtien, jolloin ompeluseuran jäsenet kutsuivat muutaman varattoman perheen joulujuhlaan ja seurakunta jakoi heille vaate- ja ruoka-avustuksia. Vähävaraisten perheiden avustamisesta muodostui perinne seurakunnan joulujuhlassa.⁸²

Joensuun adventiseurakunnan toiminta oli keskittynyt 1950-luvun puolessavälissä yhä enemmän lapsi- ja nuorisotyöhön. Seurakunnan sihteeri Maria

⁸¹ JASA JAJVP Vuosikertomus 1954. 100 000 markkaa on vuoden 2014 rahanarvolla 3 092 euroa.

⁸² JASA KSK Vuosikertomus 1948–1949.

Suokas kuvasi: ”Näin työmme on jatkunut viikosta viikkoon ja kuukaudesta kuukauteen nuorisoihtojen ja lauluharjoitusten merkeissä.”⁸³

3. Kirkkoa rakennetaan talkoovoimin

Seurakunnan perustamisesta lähtien adventistit tavoittelivat omaa kirkkoa, jossa kokoontua. Sitä varten oli kerätty rahaa syksystä 1947 alkaen. Vuoden 1948 alussa ostettiin tontti koneenhoitaja Aarne Nikkoselta osoitteesta Tikkamäentie 8. Tontti maksoi 500 000 markkaa ja sen koko oli 2664 neliometriä. Myöhemmin ostettiin vielä muutama neliö lisää Joensuun kaupungilta parkkipaikkaa varten. Kirkonrakennushanke näytti onnistuvan taloudellisesti, sillä adventtikirkon Pohjois-Euroopan osaston johtokunta myönsi sitä varten kaksi miljoonaa markkaa. Ongelmia tuotti kuitenkin se, että tontti oli tarkoitettu teollisuustontiksi ja seurakunnan täytyi suostutella kaupungin viranomaiset puolelleen, jotta kirkon rakennuslupa saataisiin. Kaupunginsihteeristä tuli adventtiseurakuntalaisten ystävä ja hän kirjoitti anomuksen seurakunnan puolesta. Tällä tavoin seurakunta sai rakennusluvan yli vuoden odottelun jälkeen.⁸⁴

Ompeluseura osallistui omalta osaltaan kulujen kattamiseen. Myyjäisiä pidettiin vuoden 1948 aikana neljästi. Kaikkien neljien myyjäisten tuotto oli 137 308 markkaa. Kokonaissumma oli huomattavan suuri, sillä tontti maksoi 500 000 markkaa, joten myyjäisten tuotto oli kolmasosa tontin hinnasta. Koko vuonna ompeluseura kokoontui 28 kertaa. Itsevalmistetut esiliinat, hameet, puserot, sukat ja lapaset olivat yleisimpiä myyntitavaroita. Maaliskuun myyjäisissä myytiin Ruotsista lahjoitettuja käytettyjä tavaroita, ja sen tuotto olikin hyvä, 35 980 markkaa. Lokakuun myyjäisten tuotolla ostettiin 500 tukkia, jotka oli tarkoitettu uuden kokoontumistilan rakennuspuiksi.⁸⁵

Kesällä 1948 tontilla pidettiin kolmet raivaustalkoot, mutta varsinaiset pohjanraivaustalkoot aloitettiin toukokuussa 1949. Kesän aikana pidettiin joka kuukausi raivaus- ja rakennustalkoita. Töihin osallistuneista pidettiin kirjaa, ja läsnä

⁸³ JASA JAVJP Vuosikertomus 1953.

⁸⁴ JASA Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 2–3; JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta; Laulu armosta 1980, 97–98. Tontin arvo on vuoden 2014 rahanarvolla 21 460 euroa.

⁸⁵ JASA Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 3; JASA AJS 1948.

oli sekä naisia että miehiä. Lapsetkin autoivat muutaman tunnin päivässä. Talkoissa oli läsnä joka kerta kolmisenkymmentä seurakuntalaista.⁸⁶

Samaan aikaan kun seurakuntalaiset työskentelivät tontilla, oli Elsa Luukkanen usein pitämässä kokouksia Joensuun ympäristössä. Näin seurakuntalaiset muistelivat tuota aikaa:

Iloisina ja reippaina teimme työtä kaivamalla pohjaa siipirakennuksen kohdalla. Samalla muistimme siunausrukouksin Elsa siskoa, joka oli Ketunpesillä kokousta pitämässä.⁸⁷

Seurakunta jatkoikin kirkon rakentamisen ohessa herätyskokouksia Pyhäselän Suhmurassa, Niittylahdessa, Karsikon Ketunpesillä ja Ollinlinnassa. Kokouksia pidettiin myös Mutalassa nuorisoseuran talolla.⁸⁸

Joensuun adventtikirkon rakennustyöstä huolehtivat seurakunnan jäsenet talkoovoimin. Myös naiset olivat aktiivisesti mukana. Sirkkelin ääressä Elsa Luukkanen ja Sirkka Häyrinen, heidän takanaan Helena Oinonen. Kuva: Elsa Luukkasen muistelmateoksesta *Laulu armosta*.

Kirkkoa rakennettiin pitkälti talkoovoimin. Myös ulkopuolista työvoimaa käytettiin niihin töihin, joihin oma ammattitaito ei riittänyt. Seurakuntalaisten vastuulle jäi kuitenkin paljon töitä.⁸⁹ Vapaaehtoistöitä jatkettiin kesä- ja heinäkuussa 1949.

⁸⁶ JASA JASH Talk. ptk 1948–1949.

⁸⁷ JASA JASH Talk. ptk 1949.

⁸⁸ JASA KSK Vuosikertomus 1950.

⁸⁹ JASA Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 4.

Elokuun lopulla talkoita pidettiin kirkon tontilla joka ilta. Lokakuussa työt aloitettiin toden teolla rakentamalla kirkon perustukset.⁹⁰

Kirkon sisustukseen liittyviä hankintoja tehtiin yhdessä seurakuntana. Seurakunnan naiset ompelivat verhot ja matot talkoovoimin. Tuolitkin hankittiin seurakuntalaisten avustuksella siten, että jokainen seurakuntalainen ”osti itselleen oman tuolin”. Yhden tuolin arvo oli 760 markkaa. Rahalahjoittajia oli lähes 70, joista monet seurakuntalaiset lahjoittivat kahden kirkontuolin verran.⁹¹

Kirkon rakennusvaiheessa vastaan tuli myös haasteita. Seurakuntalaiset olivat kaivaneet kirkon kohdalle montun, sillä koko rakennuksen alle oli tarkoitus tehdä kellarikerros. He joutuivat kuitenkin lapioimaan kirkkosalin pohjan umpeen, sillä adventtijohdolta tuli käsky, että ainoastaan pikkusalin ja asuntopuolen kohdan voi rakentaa kellarikerrokseksi. Luukkasen mukaan käskyn syy oli todennäköisesti siinä, että sodan jälkeen ei saanut juuri mistään sementtiä, jota kellarikerros olisi vaatinut paljon. Itse kirkkorakennus rakennettiin puusta. Rakentamisessa oli muitakin vaikeuksia, sillä lakkoja oli usein. Vieraalla työvoimalla teetätettiin sähkö- ja putkitöitä ja lakot haittasivat näitä töitä. Varsinainen kirkon rakentaminen kesti vuoden, sillä perustukset tehtiin syksyllä 1949 ja kirkko valmistui syksyllä 1950. Ensimmäiset talkoot olivat kuitenkin jo kesällä 1948, eli käytännössä rakentamiseen meni yhteensä yli kaksi vuotta.⁹²

Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto olivat kesäloman poissa vuonna 1950 ja saapuivat elokuussa takaisin. Koko seurakunta oli koolla juhlistamassa Joensuun adventistien vuoden kohokohtaa; kirkko oli nyt valmis otettavaksi käyttöön. Sapattina syyskuun loppupuolella 1950 kokoonnuttiin ensi kertaa uudessa kirkossa. Kirkon vihkimisjuhlat pidettiin lokakuussa. Juhlakansaa oli saapunut ympäri Suomea. Väkeä oli noin 400–500 henkeä. Virallisesti kirkkosalissa oli noin 350 istuinpaikkaa. Toivo Seljavaara vihki kirkon muiden avustamana perjantaina 12. lokakuuta. Viimeisenä juhlapäivänä sunnuntaina pidettiin vielä kolme kokousta.⁹³

⁹⁰ JASA KSK Vuosikertomukset 1949–1950.

⁹¹ JASA Vuosikertomus 1950; JASA JASH Talk ptk.

⁹² Laulu armosta 1980, 98.

⁹³ JASA KSK Vuosikertomus 1950.

JOENSUUN ADVENTTIKIRKON	
<i>Vihkiäisjuhla</i>	
13. 10. 1950 klo 18,00	
OHJELMA:	
Alkusoitto	<i>Säde Heinonen</i>
Yhteislaulu 168	
Tervehyssanat ja rukous	<i>Lauri Kolehmainen</i>
Mieskuorolaulua	<i>Helsingin Adv. k. veljiä</i>
Yksinlaulua	<i>Salme Seljavaara</i>
Melodraama Ps. 84 L. Kolehmainen, S. Seppänen ja kuoro	
Vihkiäispuhe	<i>Toivo Seljavaara</i>
Vihkiminen ja rukous	<i>Toivo Seljavaara</i>
Raamatunlauseita	<i>Avustavat veljet</i>
Kuorolaulua	<i>Joensuun Adv. k. kuoro</i>
Seurakunnan perustamisvaiheita	<i>Elsa Luukkanen</i>
Yksinlaulua	<i>Siiri Seppänen</i>
Vapaita siunaustoivotuksia	
Kiitossanat	<i>Wiljam Aittala</i>
Kitarakuorolaulua	<i>Seurakunnan kitarakuoro</i>
Yhteislaulu 282	
Loppusiunaus	<i>Antti Makkonen</i>

Kirkon vihkiäisjuhlaohjelma sapattikokouksessa 13.10.1950. Ohjelmalehtinen: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

Vastavalmistunut Joensuun adventtikirkko sisäpihalta kuvattuna vuonna 1950. Vasemmalla eteinen ja kirkkosali, oikealla sivutilat sekä asunnot seurakunnan virkailijoille. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

4. Sapatin sanomasta Uuden testamentin tuntemiseen

Seurakunta aloitti sapatikoulun järjestämisen Joensuussa samaan aikaan kun seurakunta perustettiin syksyllä 1947. Raamatuntutkiskelu järjestettiin sapatikokouksen yhteydessä, jolloin luettiin painettua opintovihkoa *Raamatun sanomaa*. Jokaiselle sapatille oli oma raamatunkohtansa, jolloin seurakunnan jäsenet osallistuivat aiheesta käytyyn keskusteluun. Sapatikoulun opetusaiheet lähetettiin Yhdysvalloista ja ne käännettiin suomeksi. Aiheet noudattivatkin adventistien kansainvälistä opillista linjaa: yleensä ne käsittelivät terveyden roolia hengellisessä elämässä sekä Raamatun profeettakirjallisuutta. Profeettakirjallisuudesta tärkeimpiä olivat Danielin kirja sekä Ilmestyskirja. Sapatikoulun ohjelma sisälsi raamatuntutkiskelun lisäksi yhteislaulua ja rukousta. Kuorolaulu ja muut musiikkiohjelmat olivat mahdollisia, mikäli seurakunnalla oli siihen voimavaroja.⁹⁴

Sapatikouluissa saatettiin tutkia kertauksen vuoksi kertomus edellisestä sapatikoulusta. Myös kertomukset lähetysmailta tulivat sapatikouluissa tutuiksi. Kolehdi kerättiinkin aina lähetystyön hyväksi. Seurakunnalla oli käytössä lisäksi niin kutsuttu kolmannentoista sapatin kolehti, joka kerättiin työn laajentumista varten jollakin erikoisella pakanalähetyskentällä. Sapatikoulussa myös siunattiin seurakunnan jäsenille syntyneitä lapsia.⁹⁵

Ensimmäinen sapatikoulu uudessa seurakunnassa pidettiin lauantaina eli sapatina lokakuun puolessavälissä 1947. Seurakunta polvistui rukoukseen, jolla haettiin pyhittymistä. Polvirukous oli vapaaehtoinen. Rukousta ja laulua tärkeämpi oli raamatuntutkiskelu. Adventistien apokalyptis-eskatologinen ote näkyi Joensuun sapatikoulun ensimmäisessä tutkiskeluaiheessa ”Immanuelin tulo”. Siinä korostettiin, että oli tärkeää odottaa Jeesusta oikein. Oikein odottaminen tarkoitti sapatikoulun vetäjän mukaan sitä, että ihmisten tuli tietää, milloin Jeesus tulisi. Odottamisessa korostettiin adventistien omaa roolia profeetallisena lopun ajan seurakuntana. Vuonna 1947 sapatikoulujen aiheita olivat muun muassa Kristuksen toinen tuleminen, lopun ajan merkit, pitkä profeetallinen aikakausi, tuomio ja tuhatvuotiskausi.⁹⁶

Julistuksen painopiste Joensuun seurakunnan alkuaikoina oli sapatikäskyssä ja Vanhan testamentin teemoissa. Evankeliumi Jeesuksesta jäi alussa vähälle huomiolle. Adventtikirkon pastorin Olavi Rouheen mukaan tämä kehitysvaihe

⁹⁴ JASA Sapatikoulun pvk 1947; Rouhe 1995, 73–74.

⁹⁵ JASA Sapatikoulun pvk 18.10.1947 ja 17.4.1948; T. N. Ketola 1952, 169–175.

⁹⁶ JASA Sapatikoulun pvk 1947; Seppo 1983, 29–30. Ensimmäinen kolehti tuotti 585 markkaa eli 33,81 euroa vuoden 2014 rahan arvolla.

oli ollut nähtävissä jo 1800-luvulla, jolloin adventismi syntyi. Ensimmäiset adventistit olivat lähtöisin pääosin kirkkokunnista, joissa uskonpuhdistuksessa löydettyjä evankelisia perustotuuksia pidettiin itsestään selvinä asioina. Adventiliikkeen piirissä huomio kiinnittyi uudelleen löydettyihin raamatullisiin opinkohtiin, ja samalla evankeliumi, kenties juuri sen tuttuuden vuoksi, jäi taka-alalle.⁹⁷ Tämä sama kehitysvaihe oli nähtävissä Joensuun adventtiseurakunnan toiminnassa. Ensin määritettiin itselle, mitä oppia adventtiseurakunta edusti, ja määrittelyn jälkeen huomattiin miten seurakunta erosi muista seurakunnista. Tämän jälkeen voitiin aloittaa evankeliointi Jeesuksesta ja käsitellä Uutta testamenttia.

Sapatti oli adventisteille uskonvanhurskauden merkki, niin kuin pastori Olavi Rouhe toteaa:

Sapattihan oli alusta alkaen merkki Jumalan täytetystä työstä. Kun ihminen luotiin kuudentena päivänä, hän sai astua valmiiseen, täydelliseen maailmaan. Jumala oli tehnyt työn. Ihminen ei voinut mitään siihen lisätä. Sama koskee lunastusta, Kristuksen täytettyä lunastustyötä. Ihmisen teoilla ei ole mitään osuutta luomiseen enempää kuin lunastukseenkaan. Tätä julistaa seitsemännen päivän sapatti. Siksi Herra sanoo: ”Silloin et saa tehdä mitään työtä.” Ihmisen epätäydellisten tekojen on väistyttävä Jumalan täydellisten tekojen tieltä.⁹⁸

Nimenomaan sapatin vietto erotti adventistit selvimmin muista kristillisistä seurakunnista. Elsa Luukkanen puhui luomisen muistosta, jonka hän ajatteli sapatin olevan. Sapatti tuli myös pyhittää ja pitää oikein.

Sapatti on ihmiselle merkinä ja koetuksena, kuinka me pidämme Jumalan käskyt. Jos me vietämme sapatin vastahakoisesti, niin me emme saa siitä mitään siunausta. Sapatin tulee olla meille rakas ja kallis lepopäivä, jonka lähestymistä me hartaasti odotamme, ja kun se saapuu, niin viettäkäämme tuo päivä lukien Raamattua ja palvellen Herraa ja muistaen Herran luomistyötä, jonka muistona sapatti on.⁹⁹

Sapatin pyhittämisestä ja luomistyöstä siirryttiin vuonna 1948 Vanhan testamentin tuntemiseen. Sapattikoulussa käytiin läpi Vanhan testamentin vaikutusvaltaisten miesten elämää, käsiteltävinä olivat muiden muassa Nooa, Aabraham ja Joosef.¹⁰⁰ Vanhaan testamenttiin tutustuminen jatkui vuonna 1949, kun sapattikoulussa käytiin kymmenen käskyä yksityiskohtaisesti läpi. Sen lisäksi perehdyttiin Danielin kirjaan, jossa tärkeänä nähtiin profeetallinen sanoma lopunajasta. Aiheena oli Danielin näky

⁹⁷ Rouhe 1995, 20.

⁹⁸ Rouhe 1995, 96.

⁹⁹ JASA Sapattikoulun pvk 1948.

¹⁰⁰ JASA Sapattikoulun pvk 1948.

neljästä mahtavasta maailmanvaltakunnasta. Danielille näytettiin Raamatun mukaan näyssä neljä erilaista petoa, jotka olivat toinen toistaan inhottavampia. Leijona kotkansiipineen kuvasi adventistien mukaan Babyloniaa, karhu suussa olevine kylkiluineen Meedo-Persiaa ja pantteri neljine linnunsiipineen ja päineen oli vertauskuva Kreikasta. Neljäs peto oli peljättävä ja voimallinen: sillä oli suuret rautaiset hampaat, ja se mursersi ja tallasi kaikki allensa. Tämän viimeisen pedon adventistit uskoivat olevan vertauskuvan Roomasta. Adventistien mukaan tämän viimeisen, julmimman ja säälimättömimmän ”pedon” viimeiset hallitusvuodet olivat loppuun kulumassa. Taivaan Jumala perustaisi valtakunnan, jolla ei olisi loppua, jossa rauha ja rakkaus asustaisivat.¹⁰¹

Danielin kirjan tulkintaa käyttäen adventistit luonnehtivat katolista kirkkoa ja paavia Jumalan lain tuhoajiksi. Olihan se säätänyt sunnuntain lepopäiväksi, mikä oli adventistien mukaan vastoin Raamatun luomisjärjestystä. Adventistit perustelivat sapattikäytäntöään Joensuussa:

On ihanaa tietää, että Hänestä, josta olemme saaneet ottaa esimerkkiä kaikessa, Hänestä saamme ottaa esimerkkiä myöskin sapatinviettämisessä, sillä Jumalan sanahan kertoo meille, että Jeesuksella oli tapana viettää sapatia ja myöskin sekä kuunnella että lukea sanaa sapatinpäivänä.¹⁰²

Edellä sanottu osoittaa, että adventistit eivät nähneet Raamatun opetuksia vertauskuvallisesti vaan kirjaimellisesti. Sapattia oli noudatettava, kuten Jeesuksenkin oletettiin pyhittäneen sapatin. Sapatin pyhitys nähtiin uskollisuudeksi Jumalaa kohtaan. Sapatti oli tarkoitettu sanan lukemiseen, mutta myös ihmisen omaksi iloksi.¹⁰³ Paavillinen Rooma nähtiin Paholaisen suurimmaksi vallaksi, joka oli muuttanut ajan ja lain.¹⁰⁴

Kolmannen enkelin sanoma sisältää kaksi pääasiaa, sanoman maailmalle ja sanoman Jumalan jäännöskansalle. Sanoman yhteydessä puhutaan pedon merkistä ja kuuliaisuuden merkistä. Paavinvalta on uskonnollinen ja maailmallinen pakkovalta. Se on muuttanut ajan ja Jumalan lain. Se itse on tehnyt itselleen merkin, pedon merkin, jolla melkein koko ihmiskunta on tullut merkityksi. Se on laatinut sunnuntai lain. Kuuliaisuuden merkillä tulevat merkityiksi ne, jotka ottavat Jumalan lain muuttumattomana vastaan.¹⁰⁵

¹⁰¹ JASA Sapattikoulun pvk 1949.

¹⁰² JASA Sapattikoulun pvk 1949.

¹⁰³ JASA Sapattikoulun pvk 1949.

¹⁰⁴ JASA Sapattikoulun pvk 1949; White 2005.

¹⁰⁵ JASA Sapattikoulun pvk 1949.

Tästä sapattikoulutekstistä kävi selkeästi ilmi, että adventistit katsoivat Rooman ja katolisen kirkon johdattavan kaikki ihmiset harhaan. Sekä toisiin kristillisiin liikkeisiin kuuluvat että ”maailman ihmiset” olivat harhaanjohdettuja. Sapatinviettokäskey nähtiin ehdottomana, jopa ylimpänä käskynä, joka mittasi ihmisen koko kuuliaisuuden Jumalaa kohtaan. Adventistien mukaan ihminen ei siis ollut täysin Jumalalle antautunut, jos hän ei viettänyt sapattia. Tässä oli ero muihin kristillisiin suuntiin verrattuna.

Sapattikoulussa tutkittiin lopunaikojen sanomaa ja viimeisten päivien merkkejä myös Ilmestyskirjan tekstiä tulkiten. Viimeisten päivien sanomassa adventistien pyhäkön puhdistusoppi korostui. Tuhatvuotisvaltakunta ja paavillinen sorto olivat teemoja esimerkiksi alkuvuodesta 1951. Ilmestyskirjan 13. luvun pohjalta adventistit ajattelivat, että ensimmäinen peto oli kuvannut paavin valtaa ja toinen peto tarkoitti Yhdysvaltoja. Toisen pedon uskottiin saavan aikaan viimeisen uskonvainon, jossa Jumalaa uskovat koeteltaisiin. Kesällä keskityttiin maailmankaikkeuden luomiseen. Luomista käytiin läpi kohta kohdalta. Seurakuntalaisten mukaan lapsia ei tullut pitkästyttää liialla uskonnollisuudella, vaan heille tuli opettaa sapatin ilon merkitys. Näin sapattikoulun merkitys nähtiin seurakunnan silmin:

Sapattikoulu on erikoinen side Jumalan ja Hänen kansansa kanssa, se on kultainen side. Sapattikoulu on Taivaallisen yljän ja maallisen morsiamen tapaamispaikka, se on ihana side. Sapattikoulu on pakanain siunaus.¹⁰⁶

Sapattikoulun merkitys nähtiin suureksi sen tuoman hengellisen siunauksen vuoksi. Toisaalta sapattikoulu koettiin myös uskosta osattomien siunaukseksi. Tämä tarkoitti, että adventistien todistuksien ja heidän uskonsa uskottiin tuovan ulkopuolisia ihmisiä seurakuntayhteyteen. Se siunaus, jonka adventistit kokivat saavansa, oli mahdollista kokea myös kaikkien niiden, jotka halusivat vastaanottaa sen.¹⁰⁷

Sapattikoulussa käsiteltiin vuodesta 1950 lähtien Uutta testamenttia, kun aikaisempina vuosina oli puhuttu enemmän Vanhasta testamentista. Isä meidän -rukous käytiin kohta kohdalta läpi, kuten aiemmin oli tehty luomisen tutkimisen osalta. Adventti-ihanteiden korostaminen oli olennainen osa sapattikoulua. Erityisesti fyysisen terveyden hoito kohosi keskiöön. Ruumis nähtiin yhdeksi suurimmista Jumalan antamista armolahjoista. Se oli Raamatun mukaan Pyhän Hengen temppeli, josta tuli pitää hyvää huolta. Raittius oli adventisteille osa ruumiin hyvinvointia.

¹⁰⁶ JASA Kertomuksia sapattikoulusta 1951.

¹⁰⁷ JASA Kertomuksia sapattikoulusta 1951.

Lisäksi ihmisten väliset suhteet nousivat sapattikoulussa käsiteltäväksi. Toisten palveleminen oli tärkeää, olihan Jeesus esimerkkinä palvelemisessa. Kristitty koti oli adventisteille kaiken lähtökohta, ja sapattikoulussa neuvottiin kuinka kotona tulisi käyttäytyä. Adventistien tuli osoittaa rakkautta myös kotona eikä vain vaatia sitä. Omaisuuden oikeasta ja väärästä käytöstä puhuttiin paljon. Työ nähtiin ihmiselle siunaukseksi, kun taas laiskuus oli pahaksi. Adventistit uskoivat, että kiitollisuutta Jumalaa kohtaan voi osoittaa palauttamalla osan varoistaan kymmenyksinä Hänelle. Sapattikoulussa käsiteltiin myös luopumusta. Se tarkoitti adventisteille Pyhän Hengen menetystä. Tässä yhteydessä viitattiin paavilliseen Roomaan, jonka nähtiin olevan kaikkein suurin ”luopio”. Myös yksittäiset ihmiset luopuivat adventiuskosta ja erkanivat tai erosivat seurakunnan yhteydestä ja opista.¹⁰⁸

Ensimmäisessä sapattikoulussa oli läsnä nelisenkymmentä seurakunnan jäsentä ja lasta. Seuraavissa tilaisuuksissa kävi noin 50 ihmistä. Kesäkuussa 1948, jolloin Joensuussa vietettiin kesäjuhlia, sapattikouluun osallistui yli 200 jäsentä. Muutenkin koko vuosi oli sapattikoulun osallistujamäärän osalta nousujohteinen. Kokouksissa oli keskimäärin 60–80 osanottajaa. Viimeisessä sapattikoulussa joulupäivänä 1948 oli läsnä yli sata ihmistä, joista lapsia oli kolmisenkymmentä. Huomattavimman lisäyksen koki nimenomaan lasten sapattikoulutyö eli pyhäkoulutyö. Lapsia oli mukana 1950-luvun taitteessa yleensä noin neljäkymmentä. Lasten kävijämäärien kasvu osoitti, miten lapsityö kukoisti 1950-luvulla.¹⁰⁹

Sapattikoulussa luettiin 1950-luvun alussa usein Luukkasen ja Lehtoluodon lähettämiä kirjeitä. Syyskuun lopulla 1952 vietettiin sapattikoulun kansainvälistä 100-vuotisjuhlaa. Sapattikoulutyö kosketti kaikkia seurakunnan jäseniä. Työmuoto oli edelleen sama sekä Yhdysvalloissa että Joensuussa. Sapattikouluun osallistui keskimäärin vähän alle 100 aikuista vuonna 1954. Seurakunnan jäsenmäärä oli kasvanut 100:sta 250:een, ja sapattikoulun osanottajien määrä kasvoi samassa suhteessa. Vuonna 1954 sapattikoulussa oli kaksi kertaa niin paljon osanottajia kuin seurakunnan perustamisen aikaan 1947.¹¹⁰

¹⁰⁸ JASA Kertomuksia sapattikoulusta 1950–1952.

¹⁰⁹ JASA Sapattikoulun pvk 1947–1950; JASA Kertomuksia sapattikoulusta 1950–1954.

¹¹⁰ JASA Sapattikoulun pvk 1947–1950; JASA Kertomuksia sapattikoulusta 1950–1954.

Joensuun adventtiseurakunnan perustajanaiset vuonna 1948. Vasemmalla Aino Lehtoluoto, oikealla Elsa Luukkanen. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

III TERVEET ELÄMÄNTAVAT JA MAALLIKKOTYÖ SEURAKUNNAN TUNTOMERKKEINÄ (1955–1971)

1. Seurakunnan johto, talous, työntekijät ja jäsenet

Seurakunnan johtajaksi ja vanhimmaksiksi valittiin vuonna 1955 Lieksan pastori Onni Halmajärvi. Hän toimi seurakunnan johtajana pastorin puuttuessa. Käytännössä työtä Joensuussa johtivat paikallisvanhimmat Lauri Kolehmainen, Johannes Jeskanen ja Vilho Pirinen. He jatkoivat tehtävässään myös vuonna 1956. Seurakunnan sihteerinä jatkoi Maria Suokas. Hän toimi tehtävässä vuoteen 1963 saakka. Kalle Puhakka toimi sihteerinä vuosina 1964–67. Maria Suokas jatkoi sihteerin tehtävässä vuosina 1968–1971. Hanna Korhonen toimi apulaissihteerinä.¹¹¹

Itäisen piirikunnan johtaja Arvo Arasola kuoli auto-onnettomuudessa huhtikuussa 1955. Adventtijohto menetti tutkijan, johtajan ja evankelistan. Seuraavaksi puheenjohtajaksi valittiin Erkki Luukko vuosiksi 1955–1956. Tutkittavalla kaudella piirikunnan johtajina toimivat myös Onni Peltonen (1956–1960), Wiljam Aittala (1960–1967) sekä Sulo Halminen (1967–1971).¹¹²

Joensuun seurakunnan vuosikokouksessa 1956 nostettiin esille huoli lapsi- ja nuorisotyöstä sekä pastorin puuttumisesta. Seurakunta oli ollut yli vuoden ilman varsinaista työntekijää ja tilanteeseen kaivattiin muutosta. Pastorin puuttuminen vaikeutti ennen kaikkea seurakunnan julistustyötä, sillä olihan se seurakunnan toiminnan keskiössä oli sananjulistustyö. Tilanne ratkesi kuitenkin pian, kun Sakari Alftan valittiin pastoriksi elokuussa 1956 ja seurakuntatyöntekijäksi saatiin Laina Keränen. Alftan johti Joensuun seurakuntaa vuoteen 1959 asti. Vuonna 1957 hän sai lisää naisapuvoimaa, kun Viola Pesu siirtyi maaliskuussa seurakunnan palvelukseen. Hän työskenteli adventtiseurakunnan palveluksessa puolitoista vuotta, marraskuuhun 1958 asti. Laina Keränen väistyi työtehtävästään pian Pesun aloitettua työnsä, kesäkuussa 1957.¹¹³

¹¹¹ JASA JAVJP Vuosikok. ptk 1955–1956; JASA JAJSTJVP Vuosikok. ptk 1964–1969; JASA Vuosikok. ptk 1970–1971.

¹¹² Nykyaika 49/8.12.1994, 55.

¹¹³ JASA JAVPK Vuosikok. ptk ja vuosikertomus 1956; JASA Seurakunnan alkuajoilta Seurakunnan työntekijöiden ja vanhinten luettelo.

Alftan toimi pastorina vuoteen 1959 saakka, jolloin Toivo Ketola saapui työhön Joensuuhun. Veikko Heikkinen, Toivo Ahonen ja Toivo Markkanen toimivat pastoreina 1960-luvulla. Onni Savolainen oli pastorina vuodesta 1970 alkaen.¹¹⁴

Seurakunnan vanhimpina tänä ajanjaksona toimivat seuraavat henkilöt: Lauri Kolehmainen, Vilho Pirinen, Johannes Jeskanen 1955–1957, Eino Eloniemi 1958–1967. Lauri Kolehmainen toimi vanhimpana yhdessä Eloniemen kanssa vuosina 1959–1967. Lisäksi 1960-luvulla vanhimpana toimivat Otto Turunen ja Väinö Timonen. Juhani Saajanen aloitti vanhimpana vuonna 1970.¹¹⁵

Seurakuntatyöntekijänä jatkoi Viola Pesun jälkeen Irja Inkinen vuosina 1958–1959. Ainoana miespuolisena seurakuntatyöntekijänä tutkittavan kauden aikana toimi Auvo Helminen, keväällä 1959. Hän oli avustamassa pastori Alftania maalla tehtävässä työssä. Lahja Reinilä toimi seurakuntatyöntekijänä keväällä 1960. Hänen jälkeensä työtä jatkoi Mirja Saarinen vuonna 1961. Tutkittavalla kaudella seurakuntatyöntekijänä toimi lisäksi Sirkka Häyrinen vuosina 1968–1969.¹¹⁶

Sakari Alftanin pastorikauden aikana seurakunta lisäsi maalla tehtävää evankelioimistyötä. Alftanin aikaan koko Itä-Suomessa levitettiin adventtisanomaa. Samalla kuitenkin kirkolla tehtävä työ vaihteli paljon. Kun pastori ei ollut fyysisesti läsnä, se heijastui kirkolla tehtävään työhön ja toiminta sirpaloitui. Alftan siirtyi 1959 Kotkaan pastoriksi ja tilalle tuli pastori Toivo Ketola. Ketola jatkoi Alftanin jalanjäljissä maalla tehtävää työtä. Lisäksi Ketolat entisinä lähetystyöntekijöinä järjestivät seurakuntalaisille Afrikka-teemailtoja. Lähetysinnon tartuttamana seurakunnan jäsen Laina Miinalainen lähti Afrikkaan erikoissairaanhoidajaksi lähetysairaaloihin. Toivo Ketola toimi Joensuussa kaksi vuotta, sillä syksyllä 1961 hän siirtyi Mikkeliin ja hänen tilalleen valittiin Lieksan entinen pastori Veikko Heikkinen Helmi-vaimonsa kanssa. Virallinen paimenenvaihtotilaisuus järjestettiin lokakuun alussa 1961. Paikalle oli saapunut piirikunnan johtaja Wiljam Aittala. Heikkisen vihkiminen saarnatyöhön tapahtui kätten päälle panemisen kautta. Seurakunta osallistui juhlaan runsaslukuisena.¹¹⁷

Seurakunta perusti kukkasrahaston 1966. Ensimmäiseksi kukkasrahaston hoitajaksi valittiin Katri Puhakka. Joensuun luterilainen seurakunta oli perustanut kukkasrahaston jo vuonna 1933. Luterilaisessa seurakunnassa rahastosta

¹¹⁴ Katso liite 1. JASA Seurakunnan alkuajoilta Seurakunnan työntekijöiden ja vanhinten luettelo.

¹¹⁵ Katso liite 3. JASA Seurakunnan alkuajoilta Seurakunnan vanhinten ja työntekijöiden luettelo.

¹¹⁶ Katso liite 2. JASA Seurakunnan alkuajoilta Seurakunnan vanhinten ja työntekijöiden luettelo.

¹¹⁷ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1956–1961; JASA Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 6; JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta.

maksettiin adressi seurakunnan jäsenen hautajaisiin. Lisäksi rahoilla voitiin auttaa huoltajansa menettäneitä perheenjäseniä ja hoitaa laiminlyötyjä hautoja. Joensuun adventtiseurakunnan kukkasrahasto rahoitti kahta ensimmäistä kohtaa, mutta hautojen hoito kuului luterilaiselle seurakunnalle. Lisäksi adventtiseurakunta kustansi syntymäpäivätervehdyksiä kukkasrahastosta.¹¹⁸

Kirkon laajennus oli talouden suurimpia menoeriä tutkittavalla kaudella. Kerhuhuone rakennettiin kirkon alakertaan, lisäksi puolelle maan alle. Huone oli tarkoitettu erityisesti lapsityöhön, mutta myös ompeluseura käytti tiloja omiin tarpeisiinsa. Kirkossa työskentelystä tuli väljempää, kun siihen saatiin lisää huoneita. Muutaman vuoden ikäinen kirkkorakennus kaipasi lämmitystä ja kirkkoon hankittiin lämpöpatterit vuonna 1956.¹¹⁹

Tutkittavalla kaudella kymmenysten maksussa ei tapahtunut nousua, sillä vuonna 1955 yksi seurakuntalainen maksoi kymmenyksiä keskimäärin 3 300 markkaa, mutta vuonna 1962 summa oli 5 000 markkaa. Sapattikoulukolehtimaksut pysyivät tutkittavalla kaudella samansuuruisina. Ainostaan sympatiakeräyksen tuotto kasvoi jonkin verran.¹²⁰

Suomen adventtikirkon hallitus muutti vuonna 1967 *Adventtiairuen* viikkolehdeksi. Muutos astui voimaan vuoden 1968 alusta. *Valon Viesti* puolestaan muutettiin *Nyky aika* -nimiseksi aikakauslehteksi. Uuden nimen katsottiin vastaavan paremmin lehden tehtävää ajan merkkien tarkkailijana ja ajankohtaisena profetallisena äänenkannattajana.¹²¹

Joensuun seurakunta kasvoi tasaisesti. Vuonna 1955 jäseniä oli 254, ja vuonna 1958 ylitettiin 300 jäsenen raja Alftanin ollessa pastorina. Jäsenmäärä vaihteli jonkin verran, sillä vaikka jäseniä liittyi seurakuntaan joka vuosi kasteen kautta sekä jo aiemmin kastettuina, siitä voitiin erottaa jopa kymmeniä jäseniä. Veikko Heikkisen aikana seurakunta kasvoi 50 jäsenellä. Hänen aikanaan seurakunnasta erotettiin vain viisi jäsentä. Vuonna 1965 Toivo Ahosen ollessa pastorina seurakunnassa oli 376 jäsentä, mikä oli suurin jäsenmäärä koko tutkittavalla kaudella. Heikkisen jälkeen pastoreina toimivat Toivo Ahonen, Toivo Markkanen sekä Onni Savolainen. Heidän

¹¹⁸ JASA JAVPK Vuosikertomus 1966; JASA JAVPK Vuosikok. ptk 1969; Rimpiläinen 1975, 63.

¹¹⁹ JASA JAVPK Vuosikok. ptk ja vuosikertomus 1956.

¹²⁰ 3 340 markkaa on vuoden 2014 rahanarvolla 106, 80 euroa ja 4 991 markkaa on 108, 10 euroa. Sympatiakeräyksen tuotto oli vuonna 1955 155 980 markkaa, joka on vuoden 2014 rahanarvolla 4 988 euroa. Sympatiakeräyksen tuotto oli puolestaan vuonna 1966 4 249 markkaa, joka on vuoden 2014 rahanarvolla 7 305 euroa.

¹²¹ *Nyky aika* 49/8.12.1994, 27.

aikanaan seurakunnan jäsenmäärän kasvu pysähtyi, vuonna 1971 seurakuntaan kuului 325 jäsentä.¹²²

Seurakunnan näkökulmasta eroamisen syynä oli se, että toiset jäsenet kasvoivat hengellisesti ja pysyivät seurakunnassa. Ne jäsenet, jotka eivät kasvaneet adventti-ihanteen mukaan, puolestaan lähtivät tai erotettiin pois seurakuntayhteydestä. Seurakunnan mukaan heitä oli varoitettu Raamatun sanan mukaan. Varoituksia jaettiin, esimerkiksi vuonna 1964 varoituksen sai kaksi naista puolen vuoden koeajalla. 1960-luvulla adventismin kasvu oli tasaista, mutta helluntaiseurakunta kasvatti jäsenmääränsä huomattavasti, lähes 650 jäseneseen. Muutamat seurakuntalaiset kokivat irtautuneensa adventtikirkosta ja vaihtoivat seurakuntayhteyden vapaa- tai helluntaikirkkoon kuten 1950-luvullakin. 1960-luvulta lähtien helluntaiseurakunta oli Joensuun suurin kristillinen yhteisö.¹²³

Yhteiskunta muuttui 1960-luvulle tultaessa. Vapaita seurakuntia arvosteltiin ulkoa päin, mutta toisaalta ne kiinnittivät entistä enemmän huomiota jäsentensä nuhteettomuuteen. Elämäntavat eli ihmisten ulkoinen käyttäytyminen nousivat keskiöön. Tämä näkyi adventtiseurakunnan eroamistilastossa, sillä vuonna 1967 Toivo Ahosen ollessa pastorina seurakunnasta erotettiin peräti 33 jäsentä. On syytä olettaa, että erottamisen syynä olivat adventti-ihanteeseen sopimattomat elämäntavat. Tutkittavalla kaudella seurakunta erotti tai siitä erosi yhteensä 81 jäsentä.¹²⁴

Naisevankelistana toimineen Margit Süringin mukaan jäsenten perheet ja sapatinvieton ongelma olivat suurimpia syitä eroamiseen. Seurakunnan jäsenethän olivat suurimmalta osin naisia, ja sapatina eli lauantaina kirkkoon pääseminen ei aina ollut yksinkertaista. Toisaalta perheenjäsenten ”moraaliton” elämäntapa saattoi johtaa siihen, että jäsentä itseäänkin syytettiin samasta synnistä. Yleisimpiä julkisyntejä adventisteille olivat juoppous ja tupakanpolto. Lauantai oli tavallinen työpäivä, joten siinä oli Süringin mukaan myös yksi syy siihen, miksi adventtiseurakunta veti alkuaikoina juuri naisia puoleensa, sillä naisten oli helpompi irrottautua töistä kuin miesten. Lauantai oli koulupäivä ja yhteiskunta rankaisi monia adventistiperheitä siitä, että he eivät lähettäneet lapsiaan lauantaisin kouluun. Koko perheellä kirkossa käyminen ei aina edes ollut mahdollista.¹²⁵

¹²² Katso liitteet 1, 4 ja 5.

¹²³ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1955–1959; JASA JAJSTJVPK Vuosikok. ptk 1964; Kinnunen 2000, 258.

¹²⁴ Kallberg & Turunen 2012, 40, 78.

¹²⁵ Margit Süringin haastattelu 25.1.2012; T. N. Ketola 1952, 199.

2. Seurakunta juhlii yhteyttä, työ sirpaloituu

a. Maallikkotyö ohittaa kirkolla tehtävän työn

Kuorotoiminta ja maallikkotyö kuuluivat edelleen yhteen. Kuoro lauloi seurakunnan sapattikokouksissa, mutta sillä oli merkittävä asema myös maalla tehdyssä evankelointityössä. Kuoro kokoontui harjoituksiinsa kirkolle joka tiistai. Lauluryhmä kulki maallikkotyöntekijöiden mukana todistamassa ja laulamassa ympäri Itä-Suomea kuten Ruunavaarassa ja Liperissä sekä Onni Halmajärven työkentällä Lieksassa. Adventtiseurakunnan kuoro täytti kymmenen vuotta vuonna 1957 ja syntymäpäiviä juhliittiin Karjalantalolla. Tilaisuus oli juhlava ja tärkeä, kuuluihan kuoroon suuri osa seurakunnan jäsenistä.¹²⁶ Musiikkitoiminta laajeni, sillä erityisesti naiset olivat aktiivisia. Vuonna 1960 seurakunnalla oli sekakuoron lisäksi oma naisyhtye ja laulukuoro. Naislaulukuoron johtajana toimi Siiri Seppänen. Lisäksi kirkolla järjestettiin kitaransoittoharjoituksia. Seurakunnan nuoret innostuivat soittamaan nokkahuilua ja urkuharmonia. Seurakunta halusi tukea nuorten soittoinnostusta ja kirkon eteiseen järjestettiin lipaskeräys uudelle urkuharmonille. Keräys tuotti niin hyvin, että pian kirkossa soi uusi harmoni.¹²⁷

1950-luvulla oli tyypillistä, että monia toimintamuotoja kokeiltiin, toimivat jätettiin ja toimimattomat jätettiin pois ohjelmasta. Lisäksi kokoontumispaikoissa oli vaihtuvuutta. Vuoden 1959 vuosikokouksessa päätettiin luopua kokonaan Ollinlinnan vuokraamisesta ja tehdä yleistä työtä vain kirkolla. Seurakuntalaiset innostuivat uusista työmuodoista, mutta usein mielenkiinto oli lyhytaikaista ja työmuodot kuihtuivat itsestään. Vuonna 1956 kokeiltiin uutta työmuotoa, askartelukerhoa. Ryhmä kokoontui kirkolla joka maanantai-ilta. Askartelukerhon toiminta jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi. Myös Raamatun opiskelua kokeiltiin, adventtikirkolla järjestettiin Jesajan kirjan tutkiskelua. Konkreettisen työn lisäksi seurakunta koki saaneensa hengellistä apua Jumalalta, sillä seurakunnassa koettiin ihmeitä. Rukouksen voimalla Jumalan oli nähty parantaneen monia sairaita. Sihteeri Suokkaan mukaan parantumiset vahvistivat ihmisten uskoa Jumalaan.¹²⁸

Pastori Sakari Alftan oli maalla tehtävän työn uranuurtaja. Hänen aikanaan maallikkotyötä tehtiin Lehmosssa, Hammaslahdessa, Rääkkylässä,

¹²⁶ JASA JAVPK Vuosikok. ptk javuosikertomukset 1956–1957.

¹²⁷ JASA JAVPK Vuosikertomus 1960 ja 1963.

¹²⁸ JASA JAVPK Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1956–1959.

Pieksämäellä, Varkaudessa ja jopa Savonlinnassa asti. Mukanaan Alftanilla oli seurakuntasisar Viola Pesu. Adventtiherätystä oli koettu myös Liperin Salokylällä. Salokylällä voitettiin ”monta kallista sielua Kristukselle”. Samalla kun työntekijät kiertelivät ympäri maakuntaa, jäi rukouskokousten osanotto kirkolla vähäiseksi. Ongelmana oli, että maalla asuvat ihmiset eivät päässeet kirkkoon joka sapatti. Vaikka seurakunta sai uusia jäseniä, he eivät näkyneet kirkon kävijämäärissä. Sakari Alftanin aikaan oli kuitenkin tapana, että kerran kuussa seurakunta järjesti tilaisuuden kirkolla, minne maalta tuleva väki saapui sapattijumalanpalvelusta viettämään. Työntekijät kävivät sitäkin useammin maalla, esimerkiksi Alftan kiersi nuoren apurinsa Auvo Helmisen kanssa keväällä 1959 kahden viikon ajan ympäri maakuntaa kodista kotiin julistaen Jumalan sanaa.¹²⁹

Sakari Alftanin johdolla seurakunta perusti vuonna 1958 maallikkotoimikunnan. Seurakuntalähetys oli toiminut seurakunnan perustamisesta lähtien ja nyt siitä tuli yksi osa maallikkotyötä. Maallikkotoimikunta tehosti maaseudulla ja kaupungissa tehtävää työtä, joka ei tapahtunut seurakunnan tiloissa eikä seurakunnan työntekijöiden johtamana. Maallikkoryhmän perustaminen helpotti pastorin työtä, sillä nyt hänen ei tarvinnut johtaa ja järjestää kokouksia maalla, vaan päävastuu kokouksista siirtyi maallikkotoimikunnalle. Kokousten lisäksi maallikkotyöntekijöiden vastuulle kuului sapattikoulujen vetäminen kodeissa ympäri Pohjois-Karjalaa. Rukouskokouksia järjestettiin vuonna 1958 keskustan lähellä Siilaisella, Mutalassa ja kirkossa joka perjantai-ilta. Tavallisia kokouksia pidettiin Joensuun työväentalolla ja Polvijärvellä. Kokouksia järjestettiin viikoittain myös Kiihtelysvaaran Keskijärvellä ja Enon Kaltimolla. Vuoden aikana kokouksia järjestettiin myös Uusi-Värtsilässä, Ilomantsissa, Ilomantsin Möhkössä, Kiihtelysvaaran Löytöjärvellä, Kiteen Kokka-Ahossa, Liperissä sekä Salokylällä, missä adventtisanomaa oli levitetty vuotta aiemmin.¹³⁰

Alftanin aloittama työ maaseudulla sai jatkoa Toivo Ketolan aikana. Heti Joensuuhun saavuttuaan Ketola aloitti kaksi viikkoa kestäneen matkan seurakunnan työntekijän Irja Inkisen kanssa maaseudulla, jolloin he kävivät Nurmeksessa asti. Evankelioinnin tuloksena oli, että neljä ihmistä ”antoi elämänsä Jeesukselle”. Adventtiseurakunta panosti maalla tehtyyn työhön, mutta maaseudun asukkaat eivät

¹²⁹ JASA JAVPK Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1956–1959; Kinnunen 2000, 262.

¹³⁰ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1957–1958 ja 1963.

aina olleet kovin vastaanottavaisia uudelle sanomalle, joka poikkesi monessa suhteessa luterilaisuudesta.¹³¹

Adventtiseurakunta järjesti yleisiä kokouksia 1960-luvun alussa joka tiistai ja perjantai työväentalolla. Sapattikoulu pidettiin normaaliin tapaan kirkolla ja lisäksi Suhmurassa. Maallikkotyöntekijät tekivät talven aikana työtä Varkaudessa ja järjestivät siellä useita kokouksia. Vuosi 1963 jatkoi edellisen vuoden linjaa, vuoden ensimmäiset kokoukset Karjalantalolla eivät saaneet suurta kuulijakuntaa ja siksi adventtiseurakunta päätti siirtää kokoukset työväentalolle. Kokouksia pidettiin työväentalolla kerran viikossa eli keskiviikkona, Utrassa tiistaina ja Polvijärvellä sunnuntaipäivällä sekä adventtikirkossa sunnuntai-iltana. Seurakunta totesi, että yleinen työ oli ollut ”hakuammuntaa”. Kokouksia oli pidetty liian useassa paikassa ja liian usein. Siinä oli syy siihen, miksi toiminta oli alkanut sirpaloitua.¹³²

Joensuun adventtiseurakunta oli pieni seurakunta, jossa oli aktiivijäseniä vähän verrattuna sen työn laajuuteen. Seurakunnan pitkään jatkunutta linjaa toimia sekä Joensuun kirkolla, työväentalolla että Karjalantalolla oli nyt mietittävä uudelleen. Sen lisäksi maalla tehty työ vei todella paljon voimia, sillä se otti ison osan ajasta sekä seurakunnan työntekijöiltä, laulukoorilta että aktiiviseurakuntalaisiltakin. Maalla tehty työ toi muutamia jäseniä adventtiseurakuntaan, mutta työmäärään nähden tulokset jäivät laihoiksi. Adventtiseurakunnan tavoitteena oli saavuttaa kaikki kansalaiset adventtisanomalle ja maalla asuvat sai parhaiten evankelioitua heidän koteihinsa menemällä.¹³³

Pohjois-Karjalan alueella toimi kaksi virallista adventtiseurakuntaa Joensuun lisäksi. Lieksan adventtiseurakunta oli perustettu 1949 ja Lieksan Mätäsvaaralla 1953. Joensuun adventtiseurakunta oli Pohjois-Karjalan keskusseurakunta ja se näki tehtäväkseen huolehtia koko maakunnan evankelioimisesta. Toimintaa oli yritetty keskittää muodostamalla omat maallikkotyöryhmät, mutta siitä huolimatta työtä oli liikaa erityisesti seurakunnan pastoreille, jotka eivät ehtineet joka paikkaan.¹³⁴

Ompeluseuran toiminta oli ollut vilkasta, kun se oli avustanut Joensuun kirkkorahaston kartuttamisessa. Nyt toiminnalle ei ollut tarvetta, ja sen aktiivisuus oli hiipumassa. Vuonna 1957 ainoat myyjäiset pidettiin joulukuussa. Seuraavana vuonna eli 1958 tilanteeseen näytti tulevan ratkaisu, sillä Joensuun adventtiseurakunta perusti

¹³¹ JASA JAVPK Vuosikertomus 1959.

¹³² JASA JAVPK Vuosikertomukset 1962–1963.

¹³³ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1959–1963.

¹³⁴ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1959–1963; Nykyaika 49/8.12.1994, 54.

Pohjois-Karjalan avustusjaoston eli ADA:n, joka laajensi ompeluseuralaisten tehtävän perinteisemmistä käsitöistä ja leipomisesta myös vaatteiden ja jalkineiden vastaanottamiseksi ja lajitteluksi. Alakerran kerhohuoneesta tuli kuin ”tavaratalo”, jossa vaatteita säilytettiin. Vähävaraiset perheet saivat käydä hakemassa vaatteita tarpeen mukaan. Vaatepaketteja lähetettiin myös ympäri Pohjois-Karjalaa. Avustustyön koettiin vastanneen ajan tarpeeseen ja vähävaraiset perheet saivat muille ylimääräisiksi jääneet vaatteet. Perinteinen ompeluseuratyö joutui lopulta väistymään vaateavustustyön tieltä.¹³⁵

Joensuun adventtiseurakunta vakiinnutti paikkansa 1950-luvun puolivälissä Pielisensuun puolella toimivana aktiivisena, evankelioimistyötä tekevänä seurakuntana. Maallikkotyötä organisoitiin ja evankelioimiskokousten pitoa jatkettiin. Kuoro oli edelleen mukana maalla tehtävässä työssä. Kyseessä olevana ajanjaksona seurakunnan toiminta kuitenkin sirpaloitui ja se joutui keskittämään toimintaansa takaisin kirkolle.

b. Yhteistyötä ja lapsityötä

Joensuun ja Lieksan adventtiseurakunnat tekivät yhteistyötä monella tapaa. Vuosikokouksessaan 1957 Joensuun seurakunta keskusteli mahdollisen yhteisen leirikeskuksen hankkimisesta. Hanke jäi kuitenkin haaveeksi eikä toteutunut koskaan. Vuodenvaihteessa Joensuun ja Lieksan seurakunnat viettivät yhteiset herätyspäivät ja pääsiäisenkin seurakunnat juhlivat yhdessä. Pääsiäisjuhlat vietettiin Karjalantalolla ja niiden aikana kastettiin 21 ihmistä. Yhteisten juhlien syynä oli, että Lieksan seurakunnalla ei ollut omaa kirkkorakennusta. Joensuun seurakunta auttoi Lieksan seurakuntaa keräämään varjoja oman kirkon rakentamiseen. Lieksan seurakunnan jäsenet vierailivat Joensuussa usein ja keräsivät varjoja oman rukoushuoneen saamiseksi Lieksaan. Varat saatiin lopulta kootuksi, ja Lieksan rukoushuone vihittiin käyttöön marraskuussa 1959. Joensuun seurakuntaa juhlassa edusti Ketolan pastoripariskunta. Yhteydenpito Lieksan kanssa ei kuitenkaan loppunut tähän vaan Joensuun laulukuoro ja pastorit vierailivat usein Lieksassa. Vuonna 1963 Lieksan ompeluseuralaiset järjestivät myyjäiset Joensuun kirkolla oman kirkkorahastonsa kartuttamiseksi.¹³⁶

¹³⁵ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1957–1959.

¹³⁶ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1956–1960 ja 1963.

Vuosijuhlat Suomen adventtikirkko järjesti 1956 Kouvolassa. Vuosijuhliin pyrittiin matkustamaan, sillä niillä adventistit saivat tavata uskonystäviään ja kuulla Jumalan sanaa. Joensuun adventtiseurakunta järjesti itäisen piirikunnan vuosijuhlat vuonna 1958. Juhlat alkoivat 30.7 ja päättyivät 3.8. Kokouksia järjestettiin työväentalolla ja Karjalantalolla. Työväentalo ja Karjalantalo olivat paikkoja, joita vuokrattiin Joensuun sosiaalidemokraateilta sekä Karjalaisen kulttuurin edistämisseuraltta. Karjalantalolle mahtui parhaimmillaan 200 henkeä ja työväentalolle 120 henkeä. Suuret tilat olivat tarpeen, jotta koko itäinen piirikunta mahtui juhlimaan adventtisanomaa. Juhlapuhujina olivat muiden muassa Toivonlinnan johtaja Henning Karlström, pastori A. F. Tarr Lontoosta sekä maisteri Toivo Ketola. Kaunis sää houkutteli ihmisiä juhlimaan, ja jo avajaisiltana vanhempi väki kokoontui työväentalolle ja nuorisokunta Karjalantalolle. Sapattina molemmat kokoontumispaikat olivat täynnä kuulijoita.¹³⁷

Vuosijuhlilla Suomen adventtikirkko vihki saarnatyöhön Sakari Alftanin ja Johannes Onjukan. Iltapäivällä juhlilla pidettiin todistuskokous, jossa seurakuntalaiset saivat kertoa kokemuksistaan seurakunnassa ja ”uskontiellä”. Sapattina järjestettiin lisäksi nuorisokokous työväentalolla sekä Karjalantalolla. Vuosijuhlat jatkuivat sunnuntaihin saakka, jolloin päivä alkoi kastejuhlalla jo aamukahdeksalta. Juhlat alkoivat Karjalantalon rannasta, missä kastaminen tapahtui, ja jatkuivat kirkolla. Juhlien ruokailu järjestettiin Kansantuvalla ja majoitus Kansantuvalla, retkeilymajalla, perheissä, kirkolla sekä osa nukkui teltoissa. Päättyjäiskokous pidettiin työväentalolla iltapäivällä sunnuntaina. Sihteeri Suokas kirjoitti yhteenvetona juhlista: ”Yhteinen tunnus täytti varmaankin kaikkien sydämet. Jumala on hyvä.”¹³⁸

Erityisesti lapsityö voi hyvin, sillä syyskuun lopussa 1959 alkaneeseen sunnuntaikouluun tuli 161 lasta. Paikalla oli vain neljä naisopettajaa. Aikaisemmat toiveet lapsityöhön laajentamisesta olivat toteutuneet, lapsia oli niin paljon, että ohjaajien kädet eivät tahtoneet riittää. Sunnuntaikoulussa lapsia oli parhaimmillaan 200 henkeä 1950–1960-lukujen taitteessa.¹³⁹

1950–1960-lukujen taitteessa tyttö- ja poikakerhot olivat suosittuja. Lapsi- ja varhaisnuorisotyön lisäksi nuorten parissa tehtävä työ koettiin tärkeäksi. Saimi Miinalainen ja Sirkka Häyrinen vetivät nuorisoiltoja vuoden 1956 aikana useita

¹³⁷ http://www.joensuuntty.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=24; JASA JAVPK Vuosikertomukset 1956–1958; Karjalainen viesti 2/2004.

¹³⁸ JASA JAVPK Vuosikertomukset 1956–1958.

¹³⁹ JASA JAVPK Vuosikertomus 1959; Kinnunen 2000, 262.

kertoja. Nuorisotyö ei ollut kuitenkaan niin säännöllistä kuin lapsityö. Lapsi- ja perhetyö nähtiin seurakunnassa niin tärkeäksi, että helmikuussa 1960 seurakunta järjesti kotikasvatuspäivät kirkossa. Opettajina toimivat Margit Peltonen, Sulo Helminen ja Onni Peltonen. Seurakunnan nuoret matkustivat Hollantiin nuorisojuhlille kesäkuun lopulla.¹⁴⁰

Leirit olivat 1950-luvulta alkaen olennainen osa lapsi- ja nuorisotyötä Joensuussa, mutta myös valtakunnallisessa adventtikirkon toiminnassa. Kesällä lomakuukausien aikana leirejä järjestettiin Jyväskylän lähellä Laukaan Kallioniemessä, missä Suomen adventtikirkko piti kesän aikana äitienleirin, nuorisoleirin, lasten- ja juniorileirin sekä raamattuleirin. Joensuun jokakesäinen tapahtuma oli Mertalammen nuorisoleiri, joka järjestettiin joko kesä- tai heinäkuussa.¹⁴¹

1960-luvulle tultaessa lapsityössä tapahtui hiipumista. Esimerkiksi vuonna 1962 lapsityön toiminta oli monipuolista, mutta kaikkeen työhön ei tahtonut riittää osanottajia. Poikakerhotoi kuivui heti alkuunsa, osallistujia ei ollut. Nuorisotyö voi sen sijaan hyvin, sillä erityisesti syksyn aikana kirkolla järjestettiin joka sapattii- lta nuorille oma kokous. 1950-luvun puolessavälissä kerhoissa käyneet lapset olivat nyt siinä iässä, että he olivat jo nuorten toiminnassa mukana. Tämä seikka selittää kerhotoi hiipumisen, mutta nuorisotyön nousun.¹⁴²

Adventistien toimintaan kuului pyhitysjuhlien viettäminen. Seurakunta vietti pyhitysjuhlia useimmiten syksyllä. Pyhitys liitettiin myös rukoukseen, esimerkiksi vuonna 1960 rukousviikko järjestettiin marraskuussa ja aiheena oli ”Kuinka me voisimme pyhittyä”. Pyhitys nähtiin kokonaan Jumalan armotyöksi. Sillä tarkoitettiin erityisen ajan erottamista Jumalalle sekä Pyhän Hengen läsnäoloa. Pyhityksen juuret ovat metodismissa, josta monet amerikkalaiset pyhitysliikkeet myöhemmin erosivat. Suuri herätys oli koettu Amerikassa 1850-luvulla. Amerikkalaisena liikkeenä pyhityksen vaikutus näkyi myös adventismissa voimakkaasti. Pyhitys koettiin erityisen tärkeäksi vuonna 1961, sillä monet seurakuntalaiset kokivat, että lopunajan tapahtumat saattaisivat alkaa jo samana vuonna. Seurakunnan neuvo oli, että ”valvokaa ja rukoilkaa, ettei se päivä äkkiarvaamatta yllättäisi meitä”.¹⁴³

¹⁴⁰ JASA JAVPK Vuosikertomus 1960.

¹⁴¹ JASA JAVPK Vuosikertomus 1961.

¹⁴² JASA JAVPK Vuosikertomukset 1958–1963.

¹⁴³ JASA JAVPK Vuosikertomus 1958 ja 1960; Ruohomäki 2009, 74–84.

Yhteiskunnallinen tilanne oli muuttunut siten, että liikkuminen helpottui ensin mopojen ja sitten autojen myötä. Elektroniikka oli vallannut myös kodin sisätilat, sillä televisio löytyi useista kodeista. Lisäksi asutuksen keskittyminen kirkonkyliin, asutuskeskusten asuntojen pienuus ja perheenäitien lisääntyvä työssä käynti kodin ulkopuolella johtivat siihen, että evankelistojen oli vaikea sijoittua koteihin. Joensuun adventtiseurakunnan oli siirryttävä johonkin uuteen toimintamuotoon, jolla tavoittaa ihmiset. 1960-luvun alussa seurakunta aloitti monien muiden seurakuntien tavoin telttakokousten järjestämisen. Näin se pyrki tavoittamaan seurakuntalaiset samalla kun se sai uusia jäseniä ympäri maakuntaa.¹⁴⁴

3. Telttakokousten alku

Kesällä 1960 adventistit järjestivät Joensuun Rantapuistossa kokouksen, jonka teemana oli ”Jumala ja nykyinen maailmankriisi”. Osittain tämän ulkoilmakokouksen innoittamana päätettiin seuraavana kesänä aloittaa telttakokoukset. Kesä-heinäkuun vaihteessa 1961 Joensuussa pidettiin ensimmäinen telttakokoussarja, jonka yhteydessä kastettiin seitsemän henkeä. Telttakokoussarja aloitti jokavuotiset telttakokoukset, joiden jälkeen seurakunnan työntekijät jäivät kesälomalle. Työntekijät kokivat kokousten pitämisen raskaaksi, olihan kyseessä viikon rupeama, jonka aikana kokouksia oli monia. Teltojen pystytys ja raivaus vei aikaa. Puhujina ensimmäisillä telttajuhlilla olivat pastorit Onni Halmajärvi, Toivo Markkanen, Veikko Heikkinen, Reino Oksanen ja Toivo Ketola. Yleisö löysi tiensä telttajuhlille, seurakunnan kirjanpidon mukaan paikalla oli runsaasti väkeä. Väen runsaus vaikutti siihen, että uusi työmuoto sai jatkoa myös seuraavana vuonna.¹⁴⁵

Vuonna 1963 adventistit järjestivät telttakokouksia ympäri maakuntaa. Rääkkylän telttakokoukset alkoivat heinäkuun alussa ja juhlat kestivät viisi päivää. Joensuun telttakokoukset järjestettiin heti perään heinäkuun puolessavälissä. Elokuussa adventistit järjestivät telttakokouksia Polvijärvellä. Polvijärven juhlilla puhujina olivat Toivo Ketola, Bertta Lassila sekä Viola Raitoma (o.s. Pesu). Telttakokousten avulla adventistit tavoittivat kokonaisia sukuja. Uimaharjussa 1960-

¹⁴⁴ Helander 1988, 118–121.

¹⁴⁵ JASA JAVPK Vuosikertomus 1961.

luvun taitteessa järjestetyissä kokouksissa seurakuntaan liittyi Heikuran perhe. Polvijärvellä Pappisten suku liittyi adventtiseurakuntaan.¹⁴⁶

Telttakokouksia ei järjestetty joka vuosi, sillä esimerkiksi vuonna 1965 Joensuu sai järjestettäväkseen itäisen piirikunnan vuosijuhlat, jolloin järjestettävää oli jo muutenkin tarpeeksi. Kokouksia pidettiin muun muassa urheilukentillä ja koulujen pihossa, kuten tyttölyseon pihalla Joensuun keskustassa. Erityisesti 1970-luvun alku oli telttakokouksille hyvää aikaa. Adventismi kiinnosti taas itäsuomalaisia ihmisiä ja ihmisten oli helpompi saapua telttakokouksiin kuin kirkkoon. Säälläkin oli vaikutusta siihen, miten paljon ihmisiä saapui.¹⁴⁷

4. Elämäntavat raittiiksi -liitto ETRA ry perustetaan

Elämäntavat raittiiksi -liitto ETRA ry perustettiin Suomeen 1956, jolloin yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Henning Karström¹⁴⁸. Filosofian tohtori, biokemisti ja akateemikko A. I. Wirtasen lähin työtoveri Karström toimi adventistien koulun Toivonlinnan johtajana. Ensimmäiseksi toiminnanjohtajaksi ETRA ry valitsi Isak Heikkisen. Heikkinen toimi tehtävässään vain lyhyen aikaa. Toivo Ketola oli toiminnanjohtajana vuosina 1956–1957 ja Sulo Helppi 1957–1967. Helpin jälkeen toiminnanjohtajana aloitti Elsa Luukkasen veli Tauno A. Luukkanen vuonna 1967.¹⁴⁹

Keväällä 1956 Joensuuhun perustettiin ETRA ry:n Pohjois-Karjalan paikallisosasto. Perustamiskokous pidettiin toukokuussa, ja monet Joensuun adventtiseurakunnan jäsenet osallistuivat siihen. Puhujina kokouksessa olivat puheenjohtaja Karström sekä toiminnanjohtaja Isak Heikkinen. ETRA ry oli adventtiliikkeen sisällä toimiva yhteisö, jonka toimintaan adventistit vaikuttivat aktiivisesti.¹⁵⁰

Vuodesta 1956 lähtien Joensuussa järjestettiin ETRA ry:n paikallisosaston vuosikokouksia. Lisäksi kokoonnuttiin yhteen erilaisille luennoille vuoden aikana. Raittiusteema nousi tärkeälle sijalle seurakuntalaisten keskuudessa, sillä vuoden aikana pidettiin monia raittiuskokouksia, kuten pastori Toivo Seljavaaran

¹⁴⁶ JASA JAVPK Vuosikertomus 1963; JASA Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta, 6.

¹⁴⁷ JASA SAJSTJVP Vuosikertomus 1967; JASA Vuosikertomus 1969; JASA Vuosikertomus 1972.

¹⁴⁸ www.etra-liitto.fi/HISTORIIKKI.HTML.

¹⁴⁹ <http://www.etra-liitto.fi/ETRA-liitto%2040%20vuotta.pdf>. Tauno A. Luukkasen toiminnanjohtajakausi ETRA ry:ssä kesti vuoteen 1993 saakka.

¹⁵⁰ www.etra-liitto.fi/HISTORIIKKI.HTML; <http://www.etra-liitto.fi/ETRA-liitto%2040%20vuotta.pdf>; JASA JAVJP Vuosikertomus 1955.

marraskuussa 1956 kirkossa pitämä luento aiheesta ”Terveys, evankeliumi ja ihmeitä aikaansaava lisäravinto kalkki”. Kuulijoita lähestyttiin ajanmukaisilla välineillä, sillä värielokuvien näyttäminen kuului olennaisena osana luentojen kulkuun. ETRA ry:n puheenjohtaja Karlström vieraili usein Joensuussa. Vuonna 1957 hän puhui Karjalantalolla aiheesta ”Sydän ja syöpätauti”.¹⁵¹

Filosofian tohtori, biokemisti Henning Karlström toimi ETRA ry:n puheenjohtajana. Kuva: <http://etra.adventist.fi/historia>.

Terveys- ja ruokateemat kiinnostivat seurakuntalaisia, sillä myös keittokurssit saivat hyvän vastaanoton seurakuntalaisten keskuudessa. Kasvis- ja keittokurssit alkoivat ETRA ry:n aloitteesta 1960. Toiminnanjohtaja Sulo Helppi piti säännöllisesti terveysluentoja Joensuussa. Terveys ja ruoka nivoutuivat kiinteästi yhteen. Siitä kertoi selkeästi Helpin vuonna 1958 pitämä puhe, jonka teemana oli ”Terve ravitsemus raittiuden perustana”. Adventisteille terveys ei ollut pelkkää nautintoaineista kieltäytymistä vaan ennen kaikkea ”oikean” ruokavalion seuraamista. He joivat ”terveyskahvia” eli kofeiinitonta kahvia sekä välttivät lihan syöntiä.”¹⁵² Terveys- ja keittokurssit olivat erityisen suosittuja 1960-luvulla. ETRA ry:n kokoukset järjestettiin useimmiten Karjalantalolla, jonka saliin mahtui parhaimmillaan 200 henkeä. Adventistit vuokrasivat usein Karjalantaloa sekä työnväentaloa. Erityisesti terveys- ja raittiussanomaa pyrittiin jakamaan mahdollisimman monelle ja Karjalantalolle mahtui paljon kuulijakuntaa.¹⁵³

ETRA ry:n toiminta ulottui myös koulutyöhön. Syksyllä 1959 ETRA ry:n toiminnassa mukana olleet seurakunnan miespuoliset jäsenet Korhonen,

¹⁵¹ JASA JAVPK Vuosikertomus 1956; JASA JAVPK Vuosikertomus 1957.

¹⁵² Margit Süringin haastattelu 25.1.2012; JASA JAVPK Vuosikokous 1955.

¹⁵³ JASA JAVPK Vuosikertomus 1958–1959; JASA SAJSTJVP Vuosikertomus 1966 ja 1968; Karjalainen viesti 2/2004.

Helminen ja Palviainen näyttivät kaikissa Pohjois-Karjalan kouluissa elokuvan *Andien varjossa*. He näyttivät elokuvan myös seurakuntalaisille kirkolla ja sali oli täynnä katsojia.¹⁵⁴

ETRA ry järjesti Karjalantalolla maaliskuussa 1960 yleisen kokouksen, jonka puhujana oli Sulo Helppi. Luennon aiheena oli ”Vaaroja terveydelle ilmassa, vedessä ja ruoassa”. Luennon päätteeksi hän näytti aiheeseen liittyvän elokuvan. Kokouksen päätteeksi kaikille tarjottiin kasvisruokaa, kuten tämän kokouksen päätteeksi kasvisvoileipiä ja tuoremehua.¹⁵⁵ Valtakunnallisesti ETRA ry aloitti tupakkavalistuksen jo vuonna 1957, mutta Joensuun adventtiseurakunnassa ensimmäinen tupakanvastainen elokuva näytettiin talvijuhlien yhteydessä 1962.¹⁵⁶

Seuraavien vuosien aikana erityisesti toiminnanjohtaja Helppi puhui ETRA ry:n jäsenille sekä seurakuntalaisille raittiusteemasta. Kokoukset olivat useimmiten keväisin ja syksyisin. Vuonna 1968 sapattikokousten alussa seurakuntalaisille annettiin terveysneuvontaa. Samana vuonna seurakunta järjesti terveyskurssin, joka sai innostuneen vastaanoton. Kurssin käyneet saivat muistoksi diplomin.¹⁵⁷ ETRA ry:n toiminnanjohtaja Tauno A. Luukkanen puhui tammikuussa 1969 seurakuntalaisille huumausaineiden vaikutuksesta. Seurakunnan mukaan paikalla oli useita nuoria ja luento toi valaisevaa tietoa ajankohtaisista ongelmista. Jo helmikuussa terveysrintamalla saatiin taas uutta tietoa. Toivo Seljavaara järjesti seurakuntalaisille terveysesitelmän maistiaisineen. Maistiaiset seurakuntalaisille antoi Joensuun terveyskauppa.¹⁵⁸

Terveys- ja raittiustyö läpäisi 1960–1970-luvuilla koko seurakunnan toiminnan. Vuonna 1964 itäisen ja läntisen piirikunnan vuosikokouksissa päätettiin, että kaikki seurakunnan jäsenet liitettäisiin Elämäntavat raittiiksi –liittoon paitsi ne jotka siitä erikseen kieltäytyisivät. Näin liiton toiminta ulottui kaikkialle seurakunnan elämään, myös nuorten parissa tehtävään työhön. Vuonna 1970 Mertalammen nuortenleirin teemana oli ”raittiusleiri”. Vuonna 1972 seurakunnassa puolestaan pidettiin raittiushuhla, jossa puhuivat Tauno A. Luukkanen sekä Joensuun kaupungin nuorisonohjaaja Pentti Nevala. He puhuivat nuorille ajankohtaisista ongelmista kuten huumausaineista. Liikunta oli toisarvoisempi terveysaihe, tosin nuoret liikkuivat

¹⁵⁴ JASA JAVPK Vuosikertomus 1959.

¹⁵⁵ JASA JAVPK Vuosikertomus 1960.

¹⁵⁶ www.etra-liitto.fi; JASA JAVPK Vuosikertomus 1962.

¹⁵⁷ JASA SAJSTJVP Vuosikertomus 1968.

¹⁵⁸ JASA Vuosikertomus 1969.

jonkin verran yhdessä. Seurakunta kannusti nuoria liikkumaan, mutta kaikkein tärkeimmäksi nähtiin ruoka- ja raittiusvalistus.¹⁵⁹

Tupakanvastainen työ oli tupakoinnin laajuuden vuoksi perusteltua, sillä vielä 1960-luvulla miehistä tupakoi 57 % ja naisista 13 %. Yli puolet Suomen miehistä siis tupakoi, lukemaa voi pitää suurena.¹⁶⁰

¹⁵⁹ JASA Vuosikertomus 1970 ja 1972; Seurakuntakäsikirja 1967, 280.

¹⁶⁰ <http://etra.adventist.fi/historia>. Vuonna 1978 15–64-vuotiaista miehistä tupakoi 39.9 % ja naisista 22.7 %. Suunta oli laskeva, sillä vuonna 2010 suomalaisista miehistä tupakoi enää 22 % ja naisista 15 %.

IV SEURAKUNTAELÄMÄÄ JA KIRKKORAKENNUSTA UUDISTETAAN (1972–1982)

1. Seurakunnan johto, talous, työntekijät ja jäsenet

Veikko Heikkinen saapui Joensuuhun pastoriksi toistamiseen vuonna 1972. Hän toimi pastorina Joensuussa vuoteen 1975 asti. Seurakuntalaiset ovat kuvailleet Heikkistä pastoriksi, joka oli evankelista ja voimakas sananjulistaja. Heikkisellä oli taito kohdata ihmisiä henkilökohtaisesti. Ehkä juuri tästä syystä seurakunnan jäsenmäärä kasvoi Heikkisen ollessa kahteen otteeseen sen pastorina. Heikkisen jälkeen seurakunnan pastoriksi tuli Erkki Luukko. Luukon toimintakausi Joensuussa jäi lyhyeksi, sillä hän jäi eläkkeelle vuoden kuluttua. Seurakuntalaisille Luukko oli taiteellinen pastori, jolle oli tärkeää Ilmestyskirjan tutkiskelu.¹⁶¹

Luukon jälkeen pastorina toimi vuosina 1977–1979 Erkki Haapasalo. Hän oli nuori pastori, jolla oli kantava ääni sekä lisäksi upea lauluääni. Merkittävää seurakunnan kannalta oli, että hänen aikanaan avattiin tili seurakuntakoulun perustamista varten. Marraskuun lopulla 1979 aloitti työnsä pastori Johannes Onjukka. Onjukan pariskunta saapui suoraan Joensuuhun oltuaan lähetystyössä ulkomailla. Onjukkaa seurakuntalaiset kuvailivat elämänmyönteiseksi pastoriksi, joka toi Joensuuhun tapoja maailmanlaajuisesta adventtiseurakunnasta. Hänen aikanaan alettiin tutkia Raamattua pienryhmissä jumalanpalveluksen aikana.¹⁶²

Pekka Tähti saapui Joensuuhun pastoriksi elokuussa 1980. Hän oli musikaalinen ja soitti kitaraa. Tähten aikana nuorisotyö vilkastui seurakunnassa. Telttakokouksia järjestettiin uudelleen kesäaikaan. Tähti myös korosti evankeliumin kertomista omassa lähipiirissä. Tähti toimi pastorina vuoden loppuun saakka vuonna 1982.¹⁶³

Itäisen piirikunnan johtajina toimivat tutkittavalla kaudella Sulo Halminen (1972–1974), Auvo Helminen (1974–1980) ja Antti Oksanen (1980–1982).¹⁶⁴

¹⁶¹ JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta.

¹⁶² JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta.

¹⁶³ Katso liite 1. JASA Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta; JASA Vuosikok. ptk ja toimintakertomus 1979; JASA Seurakunnan alkuajoista Seurakunnan vanhinten ja työntekijöiden luettelo.

¹⁶⁴ Nykyaika 49/8.12.1994, 55.

Juhani Saajanen jatkoi paikallisvanhimman tehtävää vuoteen 1974 saakka. Joel Palviainen toimi tehtävässä vuoden ajan (1975–1976), jonka jälkeen vanhimpana toimi taas Saajanen vuosina 1976–1979. Väinö Silventoinen toimi paikallisvanhimpana yhdessä Saajasen kanssa vuonna 1977 ja Juha Vänskä vuonna 1979. Paikallisvanhimman toimeen ei löytynyt ketään vuonna 1980, jolloin väliaikaisratkaisuksi luotiin paikallisjohtajan toimi. Tehtävässä toimi vuonna 1980 ja 1981 Väinö Silventoinen. Paikallisjohtajaa ei vihitty tehtävään eikä hänen tarvinnut suorittaa paikallisvanhimmalle tarpeen vaatiessa kuuluvia pyhiä toimituksia. Seurakunnan johto näki paikallisjohtajan toimen turhaksi ja toimi lakkautettiin vuonna 1981. Seurakunnan vanhimpana jatkoi vuonna 1982 Juhani Saajanen.¹⁶⁵

Seurakuntatyöntekijöinä eli seurakuntasisarina 1970-luvun alussa toimivat Anneli Koponen ja Irja Korpijärvi. Maila Miettinen valittiin työhön vuonna 1972. Hän sairastui vakavasti, ja Miettisen kuolema syksyllä 1976 oli suuri takaisku koko seurakunnalle. Hänen tilalleen valittiin Eeva-Liisa Vihermö. Vihermö lähti pian Englantiin opiskelemaan ja seuraavaksi seurakuntatyöntekijäksi valittiin Sirpa-Liisa Horttanainen vielä vuonna 1976. Hän oli kouluttautunut seurakuntatyöntekijäksi Toivonlinnan seminaarikurssilla. Eeva-Liisa Vihermö opiskeli vuoden Englannissa ja palasi Joensuun seurakunnan työntekijäksi kesäkuussa 1977. Vihermö toimi tehtävässä vuoden, minkä jälkeen hän siirtyi Kuopioon nuorisotyöhön. Seuraavaksi seurakuntatyöntekijäksi valittiin Ester Karppi Varkaudesta. Karppi toimi tehtävässä vuoden, kunnes muutti Kaliforniaan 1979. Hänen tilalleen Joensuun seurakunta ei saanut ketään, vaikka se useaan otteeseen pyysi piirikunnalta työntekijää vedoten seurakunta-alueen laajuuteen.¹⁶⁶

Johtokunnan tehtävänä oli pitää huolta kirkosta, seurakuntalaisista ja kirkon taloudesta. Vuonna 1974 johtokuntaan kuului 17 jäsentä, joista kymmenen oli naisia ja seitsemän miehiä. Johtokunnan jäsenmäärä vaihteli eri vuosina, mutta yleensä miehiä ja naisia oli saman verran. 1970-luvulla lähes jokaisessa johtokunnan kokouksessa keskusteltiin kirkon korjaushankkeista. Lähes 30-vuotias kirkko tarvitsi jo pientä remontointia. Johtokunnan jäsen, rakennusmestari ja kirkon isännöitsijä Evert Sunikka toimi seurakunnan rakennusasiamiehenä. Hän toi kerta toisensa jälkeen

¹⁶⁵ Katso liite 3. JASA Johtokunnan ptk ja ehdollepanovaliokunnan kokouksen ptk 1981; Väinö Silventoinen haastattelu 28.3.2014.

¹⁶⁶ Katso liite 2. JASA Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1976–1981; JASA Seurakunnan alkuajoista Seurakunnan vanhinten ja työntekijöiden luettelo.

asiat johtokunnan tietoon. Vuonna 1975 kirkon korjaus puhutti erityisesti, sillä siihen piti tehdä paljon näkyviä ja kalliita muutoksia.¹⁶⁷

Seurakunta muutti 1970-luvulla paikalliskassa-nimen talouskassaksi. Sitä kutsuttiin usein myös talousrahastoksi. 1940-luvulla kirkon rakennusvarat olivat paikalliskassan yhteydessä, mutta 1970-luvulla kirkon korjaukseen käytettävät varat olivat erillisellä rakennusrahastolla. Talouskassan tilanne oli hyvä, sillä tilillä oli rahaa vuoden 1982 lopussa lähes 80 000 markkaa, joista lahjoitusten osuus lähes 40 000 markkaa. Vuonna 1982 seurakuntalaisten maksamat kymmenykset ja kolehtilahjat olivat kasvaneet edelliseen vuoteen nähden 13 %. Kolehtia seurakuntalaiset olivat maksaneet keskimäärin 991 markkaa/henkilö.¹⁶⁸

Seurakunnan sihteerin tehtävässä jatkoi vuosina 1972–1973 Maria Suokas, apunaan Hanna Korhonen. Suokkaan jäätyä pois sihteerin tehtävästä sitä hoitivat useat eri henkilöt. Vuonna 1974 sihteerinä olivat Sylvia Sunikka, Veikko Väänänen ja Erja Nykänen, seuraavana vuonna puolestaan Juha Vänskä, Veikko Väänänen sekä Viola Raitoma. Raitoma jatkoi sihteerin tehtävässä yhdessä Unto Puustisen kanssa vuonna 1977. Viola Raitoma toimi tehtävässä 1978 ja Timo Vänskä 1979. Kirsti Tahvanainen oli sihteerinä vuosina 1980–1981. Hilka Heikura valittiin seurakunnan sihteeriksi vuonna 1982.¹⁶⁹

Suomen adventtikirkolla oli kolme seurakuntakoulua: Turun lähellä sijaitsevassa Toivonlinnassa, Helsingissä ja Tampereella. Joensuun seurakunnan johtokunta päätti perustaa toimikunnan valmistelemaan oman koulun perustamista Joensuuhun vuonna 1974. Toimikunnan jäseniksi valittiin Juhani Saajanen, Väinö Silventoinen ja Saimi Miinalainen. Asiaa pohdittiin muutama vuosi ja vuonna 1978 Sirpa Mähönen olisi ollut valmis tulemaan koulun opettajaksi. Johtokunta joutui kuitenkin puheenjohtaja Erkki Haapasalon johdolla informoimaan seurakuntaa seurakuntakouluhankkeen lykkääntymisestä vuodella. Johtokunta päätti, että seurakuntakoulutili jäisi voimaan. Muutamia kuukausia myöhemmin johtokunta siirsi seurakuntakoulun varat koulurahastoon. Aika ei ollut vielä kypsä koulun perustamiseen. Siihen olisi tarvittu runsaasti varoja sekä kunnan luokkatilat opiskeluun. Seurakunta perusti kuitenkin säästötilin koulua varten. Ajatusta kristillisestä koulusta ei täysin unohdettu, vaan sen toteutus jätettiin odottamaan sopivaa hetkeä.¹⁷⁰

¹⁶⁷ JASA Johtokunnan ptk 1972–1979.

¹⁶⁸ JASA Vuosikok. ptk 1983.

¹⁶⁹ JASA Vuosikok. ptk 1972–1982.

¹⁷⁰ JASA Johtokunnan ptk 1974–1978; Nykyaika 49/8.12.1994.

Veikko Heikkisen aikansa seurakunnan jäsenmäärää kasvoi. Seurakuntaan liittyi kasteen kautta vuonna 1972 kolme uutta jäsentä, mutta vuonna 1973 kastettuja oli jo 50. Sapattikoulun osanottajien määrä oli noussut 120:een. Seurakunnan jäsenmäärä nousi vuosina 1972–1975 Heikkisen ollessa pastorina 50 uudella jäsenellä. Heikkisen ollessa pastorina seurakunnasta erosi 10 jäsentä. Seurakunnan jäsenmäärä lähestyi taas 400:aa jäsentä 1970-luvun puolessavälissä. Tänä aikana seurakuntaan liittyi paljon innokkaita nuoria.¹⁷¹

Seurakunnan jäsenmäärän kehitys tasoittui Heikkisen siirryttyä uusiin tehtäviin Lappeenrantaan vuonna 1975. Vuosina 1978–1979 seurakunnasta erotettiin yhteensä 26 jäsentä. Vuonna 1980 erotettuja ei ollut yhtään. Erotettujen määrät vaihtelivat suuresti, mutta kokonaisuutena ne vaikuttivat jäsentilastoon merkittävästi. Eroa pyytäneitä tai erotettuja jäseniä oli tutkittavalla kaudella yhteensä 49. Seurakunnan jäsenmäärä oli 1980-luvulle tultaessa runsaat kolmesataa jäsentä. Sen kasvun pysähtyminen selittyy helluntaiseurakunnan kasvavalla jäsenmäärällä. Voi myös olla, että usein vaihtuvat seurakuntatyöntekijät vaikeuttivat joidenkin ihmisten sitoutumista seurakuntaan. Adventismi on levinnyt eniten kriisiaikoina ja tutkittavalla kaudella suomalainen yhteiskunta eli hyvinvointivaltion ja taloudellisen kasvun aikaa, jolloin ihmiset eivät kaivanneet adventistien apokalyptis-eskatologista tulkintaa.¹⁷²

2. Evankelointia ja nuorisotoimintaa

Seurakunta oli tehnyt 1950- ja 1960-luvuilla paljon terveys- ja raittiustyötä ETRA ry-liiton kautta. Veikko Heikkisen tullessa Joensuuhun seurakuntatyön keskiöön nousi evankelointityö. Heikkisen aikana aloitettiin kokoussarjat, joista tuli erittäin suosittuja seurakunnan jäsenten keskuudessa, mutta joilla tavoitettiin myös ihmisiä adventtiliikkeen ulkopuolelta. Tutkittavalla kaudella kirjeellisen Raamattuopiston kortteja jaettiin koteihin 1980-luvun alkuun saakka.¹⁷³

Vuodesta 1972 muodostui monenlaisen toiminnan vuosi. Tammikuisten talvijuhlien lisäksi pääsiäisjuhlat olivat jokavuotuinen juhlan aihe. Pääsiäisjuhlille tuli adventisteja eri puolilta Pohjois-Karjalaa ja kirkko oli aivan täynnä. Vuosijuhlat vietettiin Lahdessa. Lokakuussa 1972 Joensuun adventtiseurakunta täytti 25 vuotta.

¹⁷¹ JASA Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset sekä johtokunnan ptk 1972–1975.

¹⁷² Katso liite 4. JASA Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset 1976–1982; Seppo 1983, 30.

¹⁷³ JASA Vuosikok. ptk ja vuosikertomukset sekä johtokunnan ptk 1972–1982.

Juhlat järjestettiin kirkolla. Juhliin oli kutsuttu kaikki seurakunnassa toimineet työntekijät. Paikalla olikin suurin osa entisistä Joensuussa toimineista pastoreista mukaan lukien ensimmäiset evankelistat Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto. Juhlassa palkittiin rahastonhoitaja Saimi Miinalainen, sillä hän oli toiminut rahastonhoitajana seurakunnan perustamisesta asti. Seurakunta muisti häntä kukkasin. Lisäksi Juhani Saajanen sai juhlassa vihkimyksen seurakunnan vanhimmaksi.¹⁷⁴

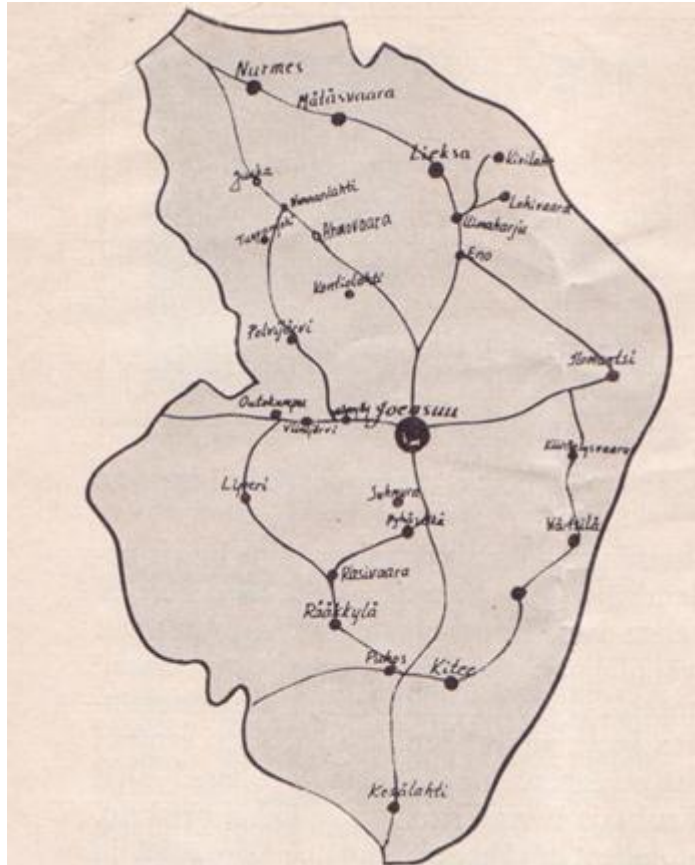
Sanomalehdistä Karjalan Maa julkaisi 25-vuotiaasta adventtiseurakunnasta kirjoituksen, joka käsitteli seurakunnan elämää. Kirjoituksessa korostettiin seurakunnan syntyhistoriaa, seurakunnassa olleita työntekijöitä ja niitä seikkoja, jotka seurakunta koki suurimpina Jumalan ihmeinä. Suurimpina ihmeinä seurakunta näki herätyksen, joka oli tapahtunut vuonna 1947, kirkon rakentamisen sekä adventtisanoman nopean leviämisen Pohjois-Karjalan kyliin. Kirjoituksesta ilmeni myös, miten vaikeaa sodan jälkeen oli ollut rakentaa, mutta adventtiseurakunta oli rakentanut itselleen kirkon vaikeuksista huolimatta. Adventtilehti *Adventtiairut* julkaisi juhlivasta seurakunnasta laajan artikkelin.¹⁷⁵

25-vuotisjuhlissa oli mukana paljon entisiä Joensuussa vaikuttaneita työntekijöitä. Vasemmalla Veikko Heikkinen, Aino Lehtoluoto, Elsa Luukkanen, Toivo Ahonen, Sakari Alftan sekä Wiljam Aittala. Kuva: Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.

¹⁷⁴ JASA Vuosikertomus 1972.

¹⁷⁵ *Adventtiairut* 43/20.10.1972, artikkeli kuvasi seurakunnan perustamista vuonna 1947 sekä seurakunnassa toimineita työntekijöitä. Artikkelissa kerrottiin Joensuun seurakunnan olevan itäisen piirikunnan alueella kolmanneksi suurin seurakunta; *Karjalan Maa* 7.10.1972.

Adventtisanoman levinneisyyttä Pohjois-Karjalassa esittävä kartta. Kuva: Adventtiairit 43/20.10.1972.

Pastori Heikkinen saapui Joensuuhun elokuussa 1972 eli juuri ennen seurakunnan 25-vuotisjuhlia. Juhlien jälkeen hän ryhtyi suunnittelemaan evankelioivaa kokoussarjaa Lieksaan. Kokousten myötä Lieksan seurakunta sai 18 uutta, kastettua jäsentä. Seuraavana vuonna Heikkinen siirtyi Joensuuhun evankelioimaan. Kokouksia pidettiin muun muassa urheilutalolla. Adventistinen kreationismi ilmeni 1970-luvulla arkeologian alueella. Raamatun arvovaltaa haluttiin puolustaa arkeologisilla ja geologisilla todisteilla. Evankelointikokousten aiheena olivat uudet arkeologiset löydöt. Israelista löydetyt muinaiset rauniot ja kirjakääröt toivat uutta tietoa Jeesuksen ajan elämästä ja kristinuskosta. Uudella evankelointimenetelmällä pyrittiin osoittamaan Jumalan sanan luotettavuus. Arkeologia- ja raamattuaiheinen julistamistapa kuuluivat 1970-luvulla adventtiseurakuntien työmuotoihin ympäri Suomen.¹⁷⁶

Heikkinen aloitti kokousten pidon aiheenaan ”Kuolleet kertovat outoja asioita”. Tämä esitys oli värikuvaesitys. Seuraavana päivänä adventistit järjestivät

¹⁷⁶ <http://www.tampereenadventtikirkko.com/wp-content/uploads/Paimenen-kirje-syksy-20121.pdf>; JASA Vuosikertomus 1973; Seppo 1983, 382.

samanaiheisen evankelointikokouksen kaupungintalolla. Yhteensä näissä kokouksissa oli 1 500 kuulijaa. Pastori Heikkisen opetustapa oli hyvin julistava ja se näkyi seurakunnan jäsenmäärän kasvavassa kehityksessä. Mielenkiinto adventtityötä ja Heikkisen puheita kohtaan kasvoi ja kokouksia järjestettiin Karjalantalolla, elokuvateatteri Aallottaressa, työväentalolla ja tyttölyseolla. Heikkinen järjesti lisäksi raamattuseminaarin Karjalantalolla. Seminaari organisoitiin mahdollisimman hyvin, osanottajille jaettiin kansioissa sen aineisto ja lisäksi seurakunta järjesti ruokatarjoilun. Opetuksen päätteeksi osanottajille järjestettiin kirkossa kokous ja sali oli täynnä kuulijoita. Kokousavustajana tilaisuuksissa toimi seurakuntatyöntekijä Irja Korpijärvi. Lisäksi nuorisotyöstä vastaava Pekka Tähti antoi musiikillisen panoksensa seurakunnalle. Heikkinen totesi työnsä tuloksista: ”Suuret joukot yleisöä käy kokouksissa seuraten kasvavalla mielenkiinnolla esityksiä josta sydämissämme kiitimme elon herraa!” Kokousten päätyttyä seurakuntaa liitettiin kasteen kautta 32 henkeä ja myös kuusi jo ennen kastettua liittyi seurakuntaan.¹⁷⁷

Heikkisen aikana Joensuun kaupunki järjesti linja-autokuljetuksen Mutalasta kokousvieraille. Heikkisen puheet olivat herättäneet suurta innostusta ja jopa Joensuun kaupunki tuki seurakunnan toimintaa omalta osaltaan linja-autokyydin muodossa. Erityisesti sunnuntai-iltaisina kirkko oli täynnä kuulijoita. Joensuun lisäksi Heikkinen evankelioi edelleen myös Lieksan seurakunnassa.¹⁷⁸

Heikkisen aikana järjestettiin myös 1960-luvulta tuttuja telttakokouksia. Kuusipäiväiset telttajuhlat vuonna 1973 olivat adventisteille menestys, sillä ne vietettiin kauniin sään vallitessa ja ”suuri yleisö täytti avaran teltan ilta illan jälkeen”. Puhujat kokouksissa olivat sekä miehiä että naisia. Kokouksissa puhuivat naisevankelista Margit Süring Turusta, miehistä Keijo Kukkola sekä Mustonen ja Rehumäki Helsingistä.¹⁷⁹

Vuoden 1974 aikana adventistit järjestivät Joensuussa kaksi suurta evankelioimiskampanjaa. Toista kampanjaa veti pastori Heikkinen ja toista Erkki Haapasalo seurakuntalaisten avustamana. Vuonna 1975 Heikkinen kävi yhdessä seurakuntatyöntekijä Maila Miettisen kanssa pitämässä kokoussarjan Varkaudessa aiheenaan ”Raamattu ja arkeologia”. Sama teema, joka oli innoittanut Heikkistä jo monta vuotta aiemmin, sai vielä jatkoa Joensuun ulkopuolella. Varkauden

¹⁷⁷ JASA Vuosikertomus 1973.

¹⁷⁸ JASA Vuosikertomus 1973.

¹⁷⁹ JASA Vuosikertomus 1973.

evankeliointi jäi Heikkisen viimeiseksi evankelioimiskampanjaksi, sillä syksyllä hän vaihtoi työkenttää.¹⁸⁰

Itäisen piirikunnan vuosijuhlat järjestettiin kesäkuun alussa 1975 Joensuussa. Juhlat järjestettiin urheilutalolla ja adventistien mukaan ne olivat ”suurtaapahtuma”. Telttakokouksia suunniteltiin, mutta ne vaihtuivat kesäjuhliksi kirkolle heinäkuun alussa.¹⁸¹

Maallikkotoimikunta kokoontui 1970-luvulla yleensä kolme kertaa vuodessa yhteen keskustelemaan työmuodosta ja tarkastamaan maallikkotyön tilin. Toimikunnan pitkäaikainen sihteeri ja rahastonhoitaja Toini Jumppanen erosi tehtävästään vuonna 1972. Hän oli toiminut sihteerin tehtävissä jo 11 vuotta. Maallikkotyötä hän ei kuitenkaan lopettanut vaan jatkoi vapaaehtoistyötään.¹⁸²

Maallikkotyöntekijät järjestivät evankelioivia kokouksia vuoden 1974 aikana Outokummussa, Kaltimossa, Uimaharjun lähellä Siikavaarassa sekä Rääkkylässä. Maallikkotyön muodot olivat moninaisia. Hengellisten adventtilehtien myynti kohosi 1970-luvulla, sillä seurakunta panosti työmuotoon voimakkaasti. Lehtiä myytiin ovelta ovelle ja jaettiin ihmisten koteihin. Maallikkotyöhön kuuluva Sympatiakeräys tuotti vuoden aikana 21 449 markkaa, joten lisäystä edelliseen vuoteen tuli 6 000 markkaa. Maallikkotoiminnan vastuulle kuului lehtien tilaaminen ja myynti. Adventtiseurakunnan lehteä *Nykyaikaa* myytiin keväisin ja syksyisin kiertäen ihmisten luona. Lehteä myytiin sympatiakeräyksen yhteydessä. Vuonna 1974 *Nyky aika* -lehden joulunumeroa myytiin 650 kappaletta. Maallikkotoiminnassa mukana olleet kiersivät lisäksi myymässä ihmisten luona *Hyvää vointia* -lehteä, joka liittyi samannimiseen kampanjaan. Tätä lehteä myytiin 1 700 kappaletta.¹⁸³

Nuorten toiminta synnytti pastori Heikkisen aikana innostusta ja nuorten leireillä oli monena vuonna lähes sata osanottajaa. Ennätyksensä nuorten leiri koki 1973, kun mukana oli peräti yli sata lasta ja nuorta. Nuoret avustivat Heikkistä evankelioimistyössä. He avustivat muun muassa Varkaudessa, kun Heikkinen piti siellä kokoussarjaa vuonna 1975. Nuorisoiltoja järjestettiin tutkittavalla kaudella keskimäärin kerran viikossa. Lisäksi nuoret osallistuivat jokakesäiselle Mertalammen leirille sekä kävivät Kallioniemen nuortentapahtumissa. Nuoret keksivät monenlaisia tapoja kertoa Jeesuksesta ja evankelioida. Vuonna 1974 he tekivät gallupia kaduilla. Joensuulaisilta nuorilta kyseltiin mielipiteitä hengellisistä asioista. Nuoret osallistuivat

¹⁸⁰ JASA Vuosikertomukset 1974–1975.

¹⁸¹ JASA Vuosikertomus 1975.

¹⁸² JASA Vuosikertomukset ja johtokunnan ptk 1972–1979.

¹⁸³ JASA Vuosikertomukset 1974–1975.

myös Operaatio jouluiloon, jonka yhteydessä he keräsivät eri liikkeiltä lahjoituksia seurakunnan vähävaraisille jäsenille. Nuortenleirillä kesäkuussa 1982 koettiin erikoinen hetki, kun taivaalta satoi lunta paikoin jopa viisi senttimetriä. Pastori Pekka Tähten johtamat 30 leiriläistä hytisivät kylmyydestä, mutta leiri jäi kaikille ikimuistoisena mieleen.¹⁸⁴

Seurakunta oli siunannut lapsia sapattikouluissa seurakunnan perustamisesta saakka. Suomen unionilla oli tarjolla uusia lapsensiunaustodistuksia ja Joensuun seurakunta päätti tilata niitä itselleen. Vaikka vanhemmat eivät kastaneet lapsiaan, he saivat siunaustilaisuudesta muistoksi todistuksen. Seurakunta piti yllä omaa kortistoa, johon lapset rekisteröitiin.¹⁸⁵

Lokakuussa 1977 oli juhlan aika, sillä seurakunta täytti 30 vuotta. Juhlassa oli monia vanhoja, tuttuja puhujia, kuten Toivo Markkanen ja Veikko Heikkinen. Talvijuhlia järjestettiin edelleen, kristillinen vastuu nousikin pääaiheeksi vuoden 1979 juhlilla. Aiheesta puhuttiin sekä hengellisestä että käytännöllisestä näkökulmasta.¹⁸⁶

Naiset olivat aktiivisesti mukana seurakunnan vapaaehtoistyössä 1970-luvulla. Avustuspalvelu Ada:n perinteinen vaatekeräys tuotti vuonna 1977 koko Suomen laajuisesti 200 000 vaatekappaletta, joista Itä-Suomessa jaettiin suuri osa. Vaatekeräys toteutettiin lähettämällä ihmisille kirje, jossa kerrottiin miksi ja minne vaatteet kerättiin. Vaatekeräyksellä tuettiin vähävaraisia, työttömiä ja sairaita sekä perheitä. 1970-luvun alkupuolella seurakunta osallistui Tampereella ja Helsingissä pidetyille käsityömessuille, joiden tuotto meni ADA:lle. Ompeluseuran naiset osallistuivat 1970-luvulla Joensuussa kerran vuodessa pidetyille käsityömessuille, jotka järjestettiin urheilutalolla. Lähes kaikki joensuulaiset naisjärjestöt osallistuivat messuille. Lisäksi seurakunnan naiset osallistuivat maaliskuussa 1979 Joensuussa järjestetyille naisten yhteisille rukouspäiville. Tapahtuma oli yhteiskristillinen ja saavutti hyvän suosion. Avajaiset pidettiin adventtikirkolla ja iltatapahtuma järjestettiin luterilaisessa kirkossa¹⁸⁷

Erkki Haapasalo veti 1978 kokoussarjaa, jonka teemana oli ”Kristuksen puolesta”. Kokoussarja kesti kuukauden ja kuulijoita oli runsaasti. Muutama ihminen kastettiin adventtiseurakunnan jäseneksi. Perustoiminnan lisäksi seurakunnassa järjestettiin vuoden aikana hengellisen musiikin ilta. Vieraita kävi Puolasta asti ja

¹⁸⁴ JASA Vuosikertomukset 1972–1982.

¹⁸⁵ JASA Johtokunnan ptk ja ehdollepanovaliokunnan kokouksen ptk 1981.

¹⁸⁶ JASA Vuosikok. ptk vuosikertomukset 1977–1979.

¹⁸⁷ JASA Vuosikertomukset 1971–1972; JASA Vuosikertomukset 1976–1979.

Laina Miinalainen vieraili Sierra Leonesta, missä hän oli toiminut terveyden- ja sairaanhoidon kouluttajana.¹⁸⁸

3. ”Raitis kirkko, raitis kansa” - terveyttä ja hengellistä sanomaa levitetään kasettien ja ETRA ry:n avulla

Maallikkotyöntekijä Maria Suokas oli käynyt vanhainkodissa kasettinauhuri mukanaan vuonna 1976 ja huomannut sen toimivaksi evankeliumin levittämisen tavaksi. Kasetit tulivat osaksi seurakunnan toimintaa maallikkotoimikunnan aloitteesta. Maallikkotoimikunta ehdotti, että käytäisiin niiden henkilöiden luona, jotka olivat olleet kokouksissa. Heidän luonaan pidettäisiin raamatuntutkiskeluja kasettien avulla. Lisäksi suunniteltiin pidettäväksi kasettityön seminaaria, jotta työmuotoa saataisiin leviämään. Maallikkotoimikunnan jäsenet ymmärsivät kasettityön mahdollisuudet kunnolla vasta vuonna 1980, jolloin todettiin: ”Kasettityö on uusi työmuoto viedä Jumalan totuutta ihmisille.” Kasettien tarjonta oli myös vähäistä ennen vuotta 1980.¹⁸⁹

Keväällä 1980 seurakunta tilasi Matti Miettisen kasetteja. Kasetit sisälsivät terveysesitelmän ja evankeliointiosuuden. Saman kevään aikana seurakuntalaiset jakoivat kasetteja eri ihmisille. Vuonna 1980 seurakunta tilasi myös Vilho Makkosen 25-osaisen koti-iltasarjan. Sarja sisälsi Miettisen kasettien tapaan kunkin illan kohdalle ensin terveysesitelmän ja sen jälkeen hengellisen sanoman. Sarja maksoi 4 000 markkaa kappale¹⁹⁰. Seurakunta perusteli kasettien ostoa sillä, että sen avulla oli ”mahdollisuus voittaa sieluja”, vaikka sarjan kallista hintaa kauhisteltiinkin. Pastori Tähten vetämänä seurakunta järjesti sunnuntai-iltaisin kokouksia, joissa esitettiin Vilho Makkosen diasarjaa ”Kristillinen vaihtoehto”. Maallikkotyöntekijät esittivät samaa diasarjaa Juuassa sekä Polvijärvellä. Diasarjat tavoittivat kuulijoita myös seurakunnan ulkopuolelta. Pitkäaikaisen sympatiakerääjän Kaija Miinalaisen mielestä sympatiatyö ja kasettityö kulkivat ”käsi kädessä”. Miinalaisen mukaan evankelioimistyö oli helppo aloittaa ensin sympatiatyöstä, josta voitiin jatkaa kasettityöhön. Monet kasettien kuulijat olivat entisiä sympatiatyössä tavattuja henkilöitä.¹⁹¹

¹⁸⁸ JASA Vuosikertomus 1978.

¹⁸⁹ JASA Vuosikertomukset 1970–1980.

¹⁹⁰ Kasettien arvo on vuoden 2014 rahanarvolla 1 953 euroa.

¹⁹¹ JASA Vuosikertomukset 1970–1982.

Kasettityö toi uudella lailla hengellistä sanomaa ihmisten pariin, terveyttä unohtamatta. Samaan aikaan seurakunta jatkoi perinteistä työmuotoaan, ETRA ry:n kautta tehtävää terveystoimintaa. ETRA ry:n järjestämä kasvisruokakurssi järjestettiin keväällä 1976. Kurssille osallistui 40 henkeä. Terveysaihe sai jatkoa ETRA ry:n toimesta heti seuraavana vuonna, kun adventtikirkolla järjestettiin ETRA ry:n valtakunnallinen raittiusseminaari aiheenaan ”Raitis kirkko, raitis kansa”. Seminaarin saapui ihmisiä ympäri Suomen. Luennoitsija, raittiusjaoston apulaissihteeri Milo Sawvel korosti sitä, että raittius oli enemmän myönteinen kuin kielteinen asia. Myös nuoret saivat osallistua raittiusseminaarin järjestämiseen. He järjestivät seminaarin ruokailun yhdessä vanhempien seurakuntalaisten johdolla.¹⁹²

Joensuun seurakunta antoi 1970-luvun puolellisavälissä kurinpalautusta seurakuntalaisille tupakanpolton vuoksi. Kuin vastauksena tähän asiaan adventistit järjestivät 1977 ETRA ry:n aloittaman ”Irti tupakasta viidessä päivässä” -kurssin vanhan poikalyseon juhlasalissa. Kurssille osallistui noin 70 henkeä, joista moni jätti tupakoinnin adventtilähteiden mukaan.¹⁹³

Seurakunnan jäsenet osallistuivat erilaisiin raittiusaiheisiin tapahtumiin. ETRA ry järjesti paikallisosaston kesäleirin Joensuussa. Lisäksi seurakunnan johtokunnan jäsen vieraili Tampereen raittiuspäivillä. ETRA ry:n Joensuun paikallisyhdistys toimi adventistien varassa, vuonna 1980 puheenjohtajaksi valittiin adventisti Matti Räsänen ja sihteeriksi Mirja Räsänen. ETRA ry:n toiminta oli alkanut 1950-luvulla ja työ jatkui 1980-luvulla kaikkien seurakunnan jäsenten kuuluessa ETRA ry:hyn. ETRA ry:n työstä oli tullut kiinteä osa adventtiseurakunnan jäsenten elämää.¹⁹⁴

4. Kirkkoa korjataan

Vaateavustuksen jakamiseen siirtynyt ompeluseura palasi 1970-luvun taas osittain vanhaan työmuotoonsa, sillä ompeluseuralaisten valmistamia tuotteita myymällä kerättiin varoja kirkon eteisen korjaukseen. Kirkon korjaustilillä olikin ompeluseuran ansiosta varoja melkein 5 000 markkaa vuonna 1974. Kirkkoa korjattiin siten, että kirkkorakennuksen sisäänkäynti ja eteinen sekä siihen kuuluvat tilat uusittiin. Eteisestä

¹⁹² JASA Vuosikertomukset 1976–1977.

¹⁹³ JASA Vuosikertomus 1975–1977.

¹⁹⁴ JASA Vuosikertomus 1978–1980.

tehtiin lämmin, sitä remontoimassa oli seurakunnan jäseniä Evert Sunikan johdolla. Myös alakertaa uudistettiin, sillä sinne tarvittiin tilat varhaisnuorten toiminnalle, polunkävijöille. Lisäksi saunaa uusittiin, sinne rakennettiin uudet lauteet. Piirikunnalta haettiin avustusta 1974 ulkoseinien maalaamiseen, lämpöputkiston uusimiseen sekä uunin uusimiseen. Seurakunta ei kuitenkaan saanut avustusta itäiseltä piirikunnalta, joten kirkon korjausasiat hoidettiin paikallisesti.¹⁹⁵

Johtokunnan huolena 1970-luvulla olivat ennen kaikkea kirkon korjaukseen liittyvät työt ja niistä koituvat kulut. Remontin tarpeessa olivat kirkon sisä- ja ulkopuoli, pienet ja isot kohteet. Keittiön pöytä korjattiin, kokolattiamaton hankintaakin suunniteltiin. Vuonna 1976 kirkko saatiin maalattua ulkopäin. Lisäksi oli tarvetta korjata vesijohdot, sillä putket jäätivät talvisin. Itäiseen piirikuntaan oli taas tarvetta ottaa yhteyttä korjausasioissa, sillä kirkon suurempi asuinhuoneisto tarvitsi remonttia. Kirkon alttari tarvitsi korjausta ja alttari uusittiin arkkitehti Jussi Ahosen piirustusten mukaan. Yhteiskunnan vaurastuessa autojen määrä oli kasvanut, ja niille tarvittiin lisää parkkitilaa. Parkkipaikan laajennus teetätettiin ulkopuolisella ja se maksoi noin 9 000 markkaa¹⁹⁶. Korjaukset saatiin päätökseen seurakuntalaisten uhrilahjojen eli kolehdin avulla. Seurakunta keräsi vuonna 1977 kirkon korjausrahaan 23 915,84 markkaa¹⁹⁷. Tästä summasta maksettiin parkkipaikan teko, kadun asfaltointi, alttariosan korjaustyö ja kirkon lattian maalaus sekä ostettiin patteritermostaatit ja käytävämatto. Kokolattiamatto jäi kuitenkin haaveeksi. Rahaa säästy seuraavalle vuodelle vielä lähes 3 000 markkaa.¹⁹⁸

Juuri kun edellisestä korjauksesta oli selvitty, eteen tuli lisää huolia: kirkon ikkunat tarvitsivat lisätiivistystä. Lisäksi kirkkosaliin tarvittiin uusi puhujapöytä, joka saatiin ostettua vuonna 1978 alle 2 000 markalla. Samana vuonna seurakunta testasi uudenmallisia tuoleja kirkkosaliin, mutta johtokunta siirsi tuolien hankinnan seuraavaan vuoteen. Ne tulivat kirkkoon helmikuussa 1979. Seurakunta perusti urkurahaston vuonna 1975; säästäminen loppui vuonna 1977. Näin ollen kirkkoon saatiin yksi soittoväline lisää. Eräs seurakunnan jäsen lahjoitti ennen päätöksentekoa seurakunnalle 3 000 markkaa. Tästä summasta siirrettiin 1 000 markkaa koulurahastoon ja 2 000 markkaa talousrahastoon. Lahjoitus helpotti kirkon

¹⁹⁵ JASA Johtokunnan ptk 1974–1975.

¹⁹⁶ Parkkipaikan laajentaminen maksoi vuoden 2014 rahanarvolla noin 6 375 euroa.

¹⁹⁷ Kirkon korjausrahaston keräyssumma oli vuoden 2014 rahanarvolla 15 040 euroa.

¹⁹⁸ JASA Johtokunnan ptk 1974–1978; JASA Joensuun adventtiseurakunnan tilikirja.

taloutta ja hankintoja. Tuolit maksoivat runsaat 42 000 markkaa, mistä piirikunta maksoi 32 000 markkaa ja seurakunnan maksettavaksi jäi 10 560 markkaa.¹⁹⁹

Kirkolla oli ollut talonmies pitämässä huolta kirkkorakennuksesta. Myös hyvän talonmiehen löytäminen aiheutti päänvaivaa 1970-luvulla. Talonmiehen haluttiin asuvan kirkolla. Tämä oli syynä siihen, miksi halukkaita tehtävään oli vähän. Elokuussa 1974 talonmiehen toimeen valittiin Pentti Pappinen, jota seurasi tammikuun alussa 1975 Matti Pappinen. Hän lupautui toimeen kevääksi saakka. Kesällä talonmiehen toimi oli taas avoimena. Syyskuussa talonmiehen toimeen valittiin Taisto ja Kirsti Tahvanainen, seurakunnan omat jäsenet. He toimivat talonmiehen tehtävissä vuoden 1981 alkuun saakka, jolloin he muuttivat Liperiin. Lisäksi Kirsti Tahvanainen toimi seurakunnan sihteerin tehtävissä, joten hän pyysi siitä eroa. Seurakunta oli taas ilman talonmiestä viiden kuukauden ajan. Loppukesästä 1981 seurakunta ilmoitti sanomalehti Karjalaisessa etsivänsä ”raitista ja tupakoimatonta talonmiestä”. Tehtävään hakijoita oli 14 henkeä. Hakijoista tehtävään valittiin Seppo Ryhänen. Hän toimi talonmiehenä vuoden ajan kunnes irtisanoutui työstään. Tilalle saatiin ”rukousvastauksena” Esa Poikonen vaimonsa ja lapsensa kanssa. Poikonen oli adventtiseurakunnan jäsen ja hän muutti Vihdin terveydenhoitolaitoksesta, Hopeaniemestä, Joensuuhun opiskelemaan.²⁰⁰

Vuosikymmenen vaihteessa korjattiin kasteallas. Johtokunta haaveili kovaäänisistä, mutta tiukan talousajan vuoksi niiden ostamista siirrettiin myöhemmäksi. Budjetin tekoon vuodelle 1980 asetettiin talousvaliokunta, johon kuuluivat rahastonhoitaja Saimi Miinalainen, Taisto Tahvanainen, rakennusasiamies Evert Sunikka, johtokunnan jäsen Timo Vänskä sekä pastori Johannes Onjukka. Seurakunta huomasi, että sillä oli samat haasteet kuin ympäröivällä yhteiskunnalla, ja totesi: ”Energian säästö. Melkein jokapäiväinen puheenaihe”. Johtokunta halusi uusia myös kirkon eristykset. Johtokunta päättikin perustaa asiantuntijaryhmän tutkimaan ja arvioimaan kustannuksia. Se lähetti asiasta kirjeen itäiselle piirikunnalle. Evert Sunikka teki piirustukset ja piirikunnalta saatiin rahallista tukea lainan muodossa. Näin arviot saatiin tehtyä melko nopeassa ajassa ja syksyllä 1981 kirkkoon tehtiin lämpöeristeet sekä laitettiin lisäikkunat. Kirkkoon saatiin ostettua äänilaitteet vuonna 1980; ne maksoivat 12 100 markkaa. Lisäksi ostettiin nauhuri, joka maksoi 1 000 markkaa.²⁰¹

¹⁹⁹ JASA Johtokunnan ptk 1974–1978; JASA Joensuun adventtiseurakunnan tilikirja.

²⁰⁰ JASA Johtokunnan ptk 1974–1975 ja 1981–1982; T. N. Ketola 1952, 161–162.

²⁰¹ JASA Johtokunnan ptk 1979–1981.

Kirkkoa lämmitettiin öljyllä. Vuonna 1981 johtokunta väläytteli ajatusta siirtyä kaukolämpöön. Asia jäi vielä harkintaan. Isännöitsijä, pitkäaikainen seurakunnan rakennusasiamies, rakennusmestari Evert Sunikka anoi eroa seurakunnan rakennusasiamiehen virasta. Tilalle valittiin arkkitehti Juhani Ahonen. Ahosesta tuli samalla johtokunnan jäsen. Evert Sunikan työpanos oli usein näkymätön, mutta tärkeä koko seurakunnalle, sillä hänen aikanaan kirkkorakennusta korjattiin useaan eri otteeseen sekä sisältä että ulkoa. Kirkkorakennuksen huoltovastuun otti seurakunnalle tuttu mies, arkkitehti Ahonen.²⁰²

5. Vakiintuneista käytännöistä seurakunnan työmuotojen uudelleen järjestämiseen

Vuonna 1980 johtokunta pohti, miten seurakuntaelämää järjestettäisiin uudelleen. Pastori Onjukka toivoi rukouskokouksiin enemmän kuulijoita, sillä hengellinen kasvu ei voisi tapahtua ilman hengellisyyden ylläpitoa. Jo vuonna 1978 asiaan oli yritetty saada muutosta lähettämällä kirje kaikille niille seurakunnan jäsenille, joita ei ollut näkynyt kokouksissa. Seurakunnan jäsenmäärä vakiintui 300 jäsenen tasolle, mutta adventtisanoma ei ollut levinnyt laajemmalti kovasta työstä huolimatta.²⁰³

Seurakunnalle vuosikymmenen vaihde oli itsetutkiskelun paikka. Pastori Tähdän ehdotuksesta johtokunta otti käyttöön asialistan johtokunnan kokouksiin. Tämä helpotti johtokunnan jäsenten työtä, kun seuraavan kokouksen käsiteltävät asiat olivat nähtävissä etukäteen. Johtokunnalla oli selkeä tarve ja huoli siitä, vastasiko seurakunnan toiminta sitä, miten seurakuntalaiset halusivat yhteisössään toimia. Yhdessä johtokunta mielti sapattikoulutyön saamista tehokkaammaksi, ja Onjukka ehdotti läksyntutkiskelua pienryhmissä. Pienryhmätyöskentely oli maailmalla käytössä eri seurakunnissa. Lisäksi sapattikokouksiin otettiin osaksi ohjelmaa todistushetki, jolloin jokaisella seurakuntalaisella oli mahdollisuus todistaa uskostaan. Tällä seurakunnan johto halusi viestiä jokaisen seurakuntalaisen arvoa ja osallisuutta seurakunnan elämään.²⁰⁴

Johtokunnan jäsen Väinö Silventoinen nosti esille vuonna 1981 kysymyksen seurakuntalaisten elämisen avoliitoissa. Johtokunta tuli siihen tulokseen,

²⁰² JASA Johtokunnan ptk 1979–1982.

²⁰³ JASA Johtokunnan ptk 1978–1981.

²⁰⁴ JASA Johtokunnan ptk 1978–1981.

että avoliitossa asuvien luona tuli käydä keskustelemassa seurakunnan pastorin johdolla. Myös ompeluseuratyö koki muutoksen aikoja. Ompeluseura-nimestä käytiin keskustelua, mutta entinen nimi säilyi senkin jälkeen kun asia oli käsitelty johtokunnassa. Työmuoto oli yhteiskunnan kehittymisen myötä vanhentunut eikä vetänyt nuoria ja miehiä puoleensa. Johtokunta pohti ompeluseuratyön mahdollisuuksia ja liitti sen osaksi maallikkotyötä. Myöhemmin johtokunta joutui vielä uudestaan miettimään, mitä ompeluseuratyölle pitäisi tehdä. Tilanteeseen pyrittiin löytämään ratkaisu, mutta aika näytti kulkevan tämän työmuodon ohi. Toisaalta ompeluseuratyö jumittui paikoilleen, koska johtokunta ei uskaltanut tehdä suurta muutosta, vaan tyytyi vanhaan nimeen ja vanhaan toimintatapaan.²⁰⁵

Musiikkityöstä seurakunta sai palautetta valtakunnalliselta tasolta asti. Unionin musiikkitoimikunnan jäsen Raimo Lehtinen vieraili Joensuussa kevättalvella 1980. Hän halusi saada selkoa siihen, miksi musiikkitoiminta oli hiipunut Joensuun alueella. Lehtinen etsi johtokunnan kanssa ratkaisua tilanteeseen ja työmuotoja päätettiin uudistaa. Paikallinen musiikkitoimikunta laatisi joka kuukausi valmiiksi musiikkiohjelman seurakunnan tilaisuuksia varten. Seurakunta pyrki auttamaan mahdollisuuksien mukaan varattomia kuorolaisia musiikkiin liittyvissä kuluissa, kuten matkakuluissa. Lisäksi musiikillisesti lahjakkaita nuoria tuli kannustaa opiskelemaan oman paikkakunnan musiikkiopistossa. Unioni järjesti musiikkileirin seuraavana kesänä juhannuksen jälkeen. Sinne Joensuun seurakunnasta ehdotettiin kolmea edustajaa. Musiikki, erityisesti kuorotoiminta oli ollut tärkeä osa seurakunnan toimintamuotoa, mutta nyt tekijät ja muodot olivat vähentyneet.²⁰⁶

Johtokunta kaipasi toimintaan täsmällisyyttä. Sapattijumalanpalveluksiin sitä saatiin siten, että kokouksista ilmoitettiin ennakkoon. Seurakunnan täytyi tehdä itsensä näkyväksi, jotta ihmiset osasivat tulla kirkkoon. Tähän tarpeeseen sanomalehti oli oiva kanava, joten seurakunta päätti ilmoittaa kokouksistaan sanomalehti Karjalaisessa kerran viikossa vuodesta 1981 alkaen.²⁰⁷

²⁰⁵ JASA Johtokunnan ptk 1977–1981.

²⁰⁶ JASA Johtokunnan ptk 2.2.1980.

²⁰⁷ JASA Johtokunnan ptk 1976 ja 1981.

V TUTKIMUSTULOKSET

Adventismi syntyi Yhdysvalloissa 1800-luvun puolessavälissä. Toista adventtia oli odotettu jo 1700-luvulla sekä Euroopassa että Amerikassa ja odotus huipentui yhdysvaltalaisen William Millerin Raamatusta tekemiin laskelmiin, että Jeesus tulisi takaisin vuonna 1844. Jeesuksen tulo tarkoittaisi maan tulella puhdistamista. Yhdessä muiden kanssa Ellen Gould White odotti Jeesuksen tuloa ja pettyi kun niin ei käynyt. Hän uskoi, että Jeesus puhdistikin taivaallisen pyhäkön kaikkein pyhimmän. Sapattia viettävät seitsemännen päivän adventistit erkanivat omaksi liikkeekseen sunnuntaita viettävistä ensimmäisen päivän adventisteista ja Ellen Whitesta tuli liikkeen johtaja yhdessä miehensä James Whiten kanssa. Seitsemännen päivän adventismi levisi Eurooppaan 1800-luvun lopulla. Suomeen adventismi saapui Ruotsista Olof Johnsonin tuomana vuonna 1892. Suomen ensimmäinen adventtiseurakunta perustettiin Helsinkiin vuonna 1894.

Joensuun adventtiseurakunta perustettiin lokakuussa 1947 Elsa Luukkasen ja Aino Lehtoluodon evankelioimistyön tuloksena. Joensuun seurakunta kuului itäiseen piirikuntaan. Perustamishetkellä seurakuntaan liittyi 96 kastettua jäsentä. Sen viralliseksi johtajaksi valittiin itäisen piirikunnan johtaja Toivo Seljavaara. Käytännön työtä Joensuussa johtivat evankelistat Luukkanen ja Lehtoluoto vuoteen 1950 saakka. Johtajan rinnalla toiseksi tärkein toimi oli paikallisvanhimman tehtävä. Paikallisvanhin vihittiin tehtävään. Hän saattoi toimittaa pyhiä toimituksia kuten jakaa ehtoollista ja siunata hautaan. Lisäksi vanhin toimi eräänlaisena johtajan varamiehenä, hän vastasi tarpeen vaatiessa seurakunnan hallinnosta. Seurakunnan talousasioista vastasi rahastonhoitaja, joka tilitti varat piirikunnalle, sekä paikalliskassanhoitaja, joka vastasi seurakunnan käyttöön jäävistä varoista. Seurakunnan sihteeri vastasi vuosikokousten pöytäkirjojen ja vuosikertomusten laatimisesta. Seurakunnassa toimi tehtävään vihittyjä miespuolisia diakoneja, jotka avustivat ehtoollisessa ja kasteessa. Naispuolisia diakonisseja ei vihitty tehtävään, mutta he avustivat pyhissä toimituksissa. Diakonissojen ja diakonien tehtäviin kuului lisäksi huolehtia köyhistä ja sairaista.

Johtokunta muodostui vapaaehtoistoimia toimittavista henkilöistä. Siihen kuuluivat muiden muassa pastori, vanhin, rahastonhoitaja, sihteeri ja päädiakoni. Myöhemmin johtokuntaan kuuluivat myös nuoriso ja maallikkotyön johtajat. Ensimmäiseen johtokuntaan kuului seitsemän jäsentä, joista neljä oli naisia.

Johtokunnan jäsenmäärä vaihteli vuosien aikana, enimmillään siihen kuului lähes 20 jäsentä.

Seurakunta kokoontui ensin Niinivaaralla Pielisensuun suojeluskuntatalossa Ollinlinnassa. Vuonna 1948 sille ostettiin tontti osoitteesta Tikkamäentie 8. Talkoilla rakennettu adventtikirkko valmistui syksyllä 1950. Seurakunta järjesti 1940–1950-luvuilla kokouksia myös työväentalolla ja Karjalantalolla. Joensuun seurakunta oli Pohjois-Karjalan adventismin keskus, sillä sen lisäksi alueella toimi Lieksaan vuonna 1949 perustettu seurakunta sekä vuonna 1953 perustettu Lieksan Mätäsvaaran seurakunta.

Joensuun seurakunnassa toimi piirikunnan lähettämiä ja palkkaamia pastoreita sekä seurakuntatyöntekijöitä, joita kutsuttiin seurakuntasisariksi. Pastorit ja seurakuntasisaret saatettiin siirtää piirikunnan aloitteesta toiseen työhön milloin tahansa. Pastoreita tutkittavalla kaudella toimi yhteensä 14, seurakuntasisaria taas yhteensä 18. Tosin esimerkiksi Eeva-Liisa Vihermö toimi tehtävässä useaan otteeseen.

Seurakunnan toiminnan kulmakivenä oli kuorotoiminta. Kuoro oli perustettu jo ennen seurakunnan perustamista vuonna 1946. Kuoro oli usean kymmenen laulajan ja soittajan ryhmä. Siihen kuului sekä naisia että miehiä. Erityisesti seurakunnan nuoret naiset innostuivat liittymään kuoroon. Kuoro avusti seurakunnan pastoreita maalla tehtävässä työssä. 1950-luvulta lähtien seurakunta panosti voimakkaasti lapsi- ja nuorisotyöhön. Seurakunnassa järjestettiin lasten sapattikouluja sekä isommille lapsille omia kerhoja. Lisäksi pastori Onni Halmajärven aikana 1950-luvun alussa mukaan tuli leiritoiminta, jota järjestettiin Mertalammen leirikeskuksessa.

Pielisensuun puolella adventismi oli nopeimmin leviävä uskonyhteisö 1940–1950-luvuilla. Kanta-Joensuun puolella puolestaan vapaakirkollisuus levisi voimakkaimmin. Helluntaiseurakuntaan kuului 1940-luvulla lähes 300 jäsentä. Sen jäsenmäärä kasvoi huomattavasti 1960-luvulle tultaessa, jolloin jäsenmäärä oli jo 600 jäsentä. Helluntaiseurakunta olikin 1960-luvulta lähtien Joensuun suurin kristillinen yhteisö.

Adventtiseurakunnan jäsenmäärä saavutti huippunsa vuonna 1965, jolloin seurakuntaan kuului 376 jäsentä. Tämän jälkeen ainoastaan Veikko Heikkisen ollessa pastorina 1970-luvulla jäsenmäärä kääntyi hienoiseen kasvuun. Muuten jäsenmäärän kehitys pysähtyi ja jäi 300 jäsenen tasolle. Vuonna 1982 seurakuntaan kuului 312 jäsentä.

Luterilaisuudesta erkaantuneet ihmiset liittyivät usein vapaiden suuntien seurakuntiin. Adventtiseurakunta erilaisine oppeineen myös kiinnosti pohjoiskarjalaisia. Seurakunnasta erosi tai siitä erotettiin keskimäärin muutamia jäseniä vuodessa. Joillekuille seurakunnan tiivis yhteisöelämä ja fundamentalistinen oppi kävivät liian raskaiksi ja he erosivat seurakunnasta. Eronneet siirtyivät usein toiseen seurakuntaan, joka oli useimmiten helluntai- tai vapaaseurakunta. Seurakunnasta erotettiin jäseniä, jos he eivät noudattaneet adventti-ihanteita. Yleisimpiä erottamisen syitä olivat tupakointi ja alkoholin käyttö. Seurakunta jakoi myös varoituksia jäsenilleen.

Seurakunnan tärkein toimintamuoto oli sananjulistustyö, jonka yhtenä osana oli joka viikko järjestetty sapattikoulu. Siellä käytiin läpi adventistien opintovihkoa *Raamatun sanomaa*. Jokaiselle sapatille oli sapattikoulussa oma raamatunkohtansa, joka käytiin läpi. Tutkiskelun pääsisältönä olivat profeettakirjallisuus ja terveydelliset teemat. Vanhaa testamenttia opiskeltiin paljon. Käskyt ja luominen tulivat tutuiksi. Uuden testamentin opiskeluun siirryttiin vasta, kun adventistien tärkeinä pitämät Vanhan testamentin teemat oli käyty läpi. Tällä tavoin adventistit erottautuivat muista uskonnollisista yhteisöistä.

Seurakunnan opin pääsisältönä oli, että sapatin vietto kuului kristityn elämään. Sapatti oli adventisteille ehdoton kuuliaisuuden käsky. Heidän mukaansa Jumala siunaisi niitä, jotka pitäisivät sapatin. Yhdysvalloista lähetetyn sapattikoulumateriaalin käyttö johti siihen, että roomalaiskatolista kirkkoa ja paavia arvosteltiin paljon. Kritiikki kohdistuikin ennen kaikkea katoliseen kirkkoon, katsottiinhan sen siirtäneen lepopäivän sunnuntaihin. Tästä syystä adventistit kritisoivat luterilaista kirkkoa hyvin vähän.

Seurakunnan jäsenet olivat enimmäkseen naisia ja lapsiperheitä. 1950-luvun taitteessa lauantai oli tavallinen työpäivä ja miesten oli vaikeampi irrottautua töistä kuin naisten. Tämä selittää osaltaan naisten suuremman aktiivisuuden seurakunnassa. Seurakunta perusti vuonna 1958 maallikkotyöntekijöiden ryhmän. Maallikkotoimikunta otti vastuun maalla tehtävästä kokous- ja sapattikoulutyöstä sekä sympatiakeräyksestä. Näin seurakunnan työntekijöille jäisi enemmän aikaa toimia seurakuntalaisten parissa. Käytännössä maallikkotyöntekijäryhmän perustaminen ei silti poistanut seurakunnan pastoreiden vastuuta maallikkotyöstä.

Telttakokoukset valtasivat Pohjois-Karjalan kesäisin 1960-luvulla. Seurakunta jalkautui näin kansan pariin. Ihmisten kynnys mennä kokouksiin oli pienempi kuin kirkkoon mentäessä. Lisäksi 1960-luvulla ihmiset muuttivat maalta

kaupunkiin ja kaupungissa voitiin tavoittaa yhä suurempi määrä ihmisiä. Alkuinnostuksen jälkeen telttakokousten pito hiipui. Työmuoto oli erityisen raskas seurakunnan pastoreille ja vapaaehtoisille, sillä valmistelut veivät paljon aikaa. Kirkkosaliin oli helpompi kokoontua. 1970-luvun puolestavälistä lähtien sanomaa levitettiin kasettityötä tehden. Toimintamuodon kehittyessä työ koettiin hyväksi ja tehokkaaksi tavaksi levittää evankeliumia. Kasettityötä tehtiin kodeissa. Kasettityö saavutti määrällisesti vähemmän ihmisiä kuin telttakokoukset, mutta työmuodon välityksellä jaettiin adventisteille tärkeää terveystalvistusta sekä hengellistä sanomaa koteihin.

Elämäntavat raittiiksi -liitto ETRA ry perustettiin vuonna 1956 ja sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi vallittiin Henning Karström. Joensuun paikallisosasto perustettiin keväällä 1956. Adventistien yhteistyö ETRA:n kanssa oli tiivistä. Pohjois-Karjalassa tehtiin paljon terveystyötä, ennen kaikkea tupakan vaaroista varoitettiin. ”Irti tupakasta viidessä päivässä” -kursista tuli kaikkein suosituin ETRA:n tupakanvastainen ohjelma ja se järjestettiin myös Joensuussa 1970-luvulla. Myös kasvis- ja keittokurssit olivat suosittuja 1960-luvulla. Terveystalvistus ulottui koko seurakunnan toimintaan 1960–1970-luvuilla. Vuonna 1964 itäinen ja läntinen piirikunta tekivät päätöksen, että kaikki seurakuntalaiset tuli liittää Elämäntavat raittiiksi -liittoon, ellei jäsen itse pyytänyt vapautusta jäsenyydestä. Sekä nuoria että aikuisia valistettiin seurakunnan tilaisuuksissa ja nuorten leireillä.

Seurakunnan pastorin rooli oli merkittävä. Pastorin persoonasta riippui miten seurakunnan jäsenmäärä vaihteli vuosien aikana. Adventtiliikkeessä sekä miehet että naiset toimivat julistustehtävissä, mutta naisia ei vihitty pastoreiksi. Joensuussa naiset olivat aktiivisia seurakuntalaisia. Alkuaikoina etenkin ompeluseuratoiminta oli merkittävää. Seurakunnan perustajat Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto olivat esimerkkejä kaikille seurakuntalaisille, etenkin naisille. Naisia oli seurakunnan johdossa vain alkuvaiheessa, kun Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto toimivat evankelistoina. Toisaalta johtokuntaan kuului naisia koko tutkittavana ajanjaksona.

Seurakuntatyöntekijät olivat myös yhtä poikkeusta lukuun ottamatta aina naisia. Suurin osa heistä oli kouluttautunut Toivonlinnan seminaarissa, jota kirkkokunta ylläpiti. Seurakuntatyöntekijät olivat tärkeä apu seurakunnan pastoreille. Seurakuntatyöntekijät, joita kutsuttiin seurakuntasisariksi, avustivat ennen kaikkea sapattijumalanpalveluksissa, sapattikouluissa sekä lapsi- ja nuorisotyössä. He olivat korvaamaton apu laajassa Joensuun seurakunnassa. Siksi heistä ei luovuttu helpolla. Seurakuntasisaret toimivat vain muutaman vuoden kerrallaan ja jatkoivat sen jälkeen

työtehtävissään muualla Suomessa, mutta moni lähti myös kouluttautumaan ulkomaisiin adventtioppilaitoksiin.

Musiikkitoiminta oli vilkasta seurakunnan alkuajoista 1960-luvulle saakka. Laulukuoron lisäksi seurakunnassa oli 1960-luvulla naisyhtye, johtajanaan Siiri Seppänen. Myös soittimet otettiin seurakunnassa hyvin vastaan, eikä niitä nähty syntisinä välineinä, kuten useissa muissa seurakunnissa tuohon aikaan. Kitaran, nokkahuilun ja urkuharmonin soittoa opeteltiin. Musiikkitoiminta kuitenkin hiipui vähitellen. Seurakunta sai 1970-luvulla ohjausta Suomen unionin tasolta saakka. Musiikkitoimintaa pyrittiin piristämään ja etenkin saamaan lahjakkaita nuoria musiikin pariin.

1970-luvulla seurakunta remontoi kirkkorakennusta seurakunnan rakennusasiamiehen Evert Sunikan johdolla useaan otteeseen. Aikajakso oli taloudellisesti haastavaa aikaa, tosin itäinen piirikunta avusti remonteissa. Samaan aikaan seurakunnan johtokunta pohti mitä seurakunta haluaisi ja mitä seurakuntalaiset haluaisivat. Johto pohti, mikä oli se tavoite, johon Joensuun adventtiseurakunnan oli toiminnassaan tähdättävä. Pohdinnan seuraukset olivat positiivisia jäseniä ajatellen, sillä seurakuntalaisten näkökulmasta katsottuna johto viimein kysyi ja kuunteli rivijäsenten mielipiteitä. Tutkittavalla kaudella seurakunnan jäsenten todistuspuheenvuorot tulivat osaksi seurakunnan kokouksia. Todistuksilla johto halusi viestiä, että kaikkien seurakuntalaisten kokemukset ja usko olivat tärkeitä. Adventtiliikkeen sisällä tunnettiin huolta siitä, ettei se kasvanut. Seurakunnan johto pohti, vastasivatko työmuodot ajan tarpeeseen. Monista tutuista ja turvallisista työmuodoista jouduttiin lähes luopumaan osanottopulan takia, mutta toisaalta tilanne avasi uusia, ajanmukaisia työmuotoja.

Adventtiseurakunnan keskusjohtoisuus ilmeni Joensuun seurakunnan elämässä työntekijöiden palkkauksessa, työmuotojen järjestämisessä sekä opetettavissa teemoissa. Lisäksi seurakunnassa kerätyt varat toimitettiin piirikunnalle, joka taas toimitti osan varoista eteenpäin aina ylemmälle adventtiorganisaatiolle. Näin kaikki paikallisseurakunnan toiminta tavoitti lopulta adventtijohdon. Seurakunnan pastori ja seurakuntatyöntekijä olivat piirikunnan palkkaamia ja piirikunta määräsi, milloin he siirtyivät minnekin. Sapattikouluissa luettiin kansainvälisiä aineistoja ja eri työmuodot, kuten sympatiakeräys (aiemmin elonkorjuukeräys) noudattivat adventistien kansainvälistä linjaa. Pastori Veikko Heikkisen 1970-luvulla pitämät evankelointikokoukset, jotka käsittelivät Raamattua ja arkeologiaa, kuvaavat hyvin sitä, miten samanlaisena adventtisanomaa levitettiin koko Suomessa ja jopa ympäri

maailman. Koko käsiteltävää tutkimusjaksoa kuvaa hyvin evankelista Elsa Luukkasen vuonna 1948 kirjoittama lause ”On adventtisanoman aika täällä!”. Joensuun adventtiseurakunnan pääasiallinen tehtävä oli levittää Jeesuksen pikaista tulemistä korostavaa adventtioppia kaikkiin Pohjois-Karjalan kyliin ja koteihin.

LIITTEET

Liite 1. Joensuun adventtiseurakunnan pastorit 1947–1982

Elsa Luukkanen ja Aino Lehtoluoto 1.12.1946–29.10.1950

Wiljam Aittala 29.10.1950–31.12.1951

Onni Halmajärvi 29.10.1950 – 26.11.1954

Ei pastoria 27.11.1954–14.8.1956

Sakari Alftan 15.8.1956 – 5.9.1959

Toivo Ketola 5.9.1959 – 19.9.1961

Veikko ja Helmi Heikkinen 19.9.1961 – 7.9.1963

Toivo ja Alma Ahonen 7.9.1963 – 5.10.1967

Toivo ja Sirpa Markkanen 5.10.1967 – 1.1.1970

Onni Savolainen 1.1.1970 – 19.8.1972

Veikko ja Helmi Heikkinen 19.8.1972 – 6.11.1975

Erkki Luukko 1.1.1976 – 30.4.1977

Erkki Haapasalo 15.8.1977 – 1.9.1979

Johannes Onjukka 1.11.1979 – 1.8.1980

Pekka Tähti 1.8.1980 – 31.1.1982

Liite 2. Joensuun adventtiseurakunnan seurakuntasisaret 1947–1982

Inkeri Mattila 1947

Tilda Tiilikainen 1950

Anneli Koponen 1952–1953

Sirkka Häyrinen, osa-aikainen 1953–1954

Laina Keränen 1956–1957

Viola Raitoma (o.s Pesu) 1957–1958

Irja Inkinen 1958–1959

Auvo Helminen, kevät 1959

Lahja Reinilä, kevät 1960

Mirja Saarinen 1961

Sirkka Häyrinen 1968–1969

Anneli Koponen 1972–1974

Maila Miettinen 1972–1976

Irja Korpijärvi 1973

Eeva-Liisa Vihermö 1976

Sirpa-Liisa Horttanainen 1976

Eeva-Liisa Vihermö 1977–1978

Ester Karppi 1978–1979

Liite 3. Joensuun adventtiseurakunnan (paikallis) vanhimmat 1947–1982

Antti Makkonen 1948–1949

Lauri Kolehmainen 1950–1954

Lauri Kolehmainen, Vilho Pirinen, Johannes Jeskanen 1955–1957

Eino Eloniemi 1958

Eino Eloniemi, Lauri Kolehmainen 1959–1967

Otto Turunen 1966–1968

Väinö Timonen 1969

Juhani Saajanen 1970–1974

Joel Palviainen 1975–1976

Juhani Saajanen 1976–1978

Juhani Saajanen, Väinö Silventoinen 1977

Juhani Saajanen, Juha Vänskä 1979

Ei vanhinta 1980–1981. Väinö Silventoinen toimi ajanjakson aikana paikallisjohtajana.

Juhani Saajanen 1982

Liite 4. Joensuun adventtiseurakunnan jäsenmäärä 1947–1982

Vuosi	Jäsenmäärä
1947	102
1948	152
1949	166
1950	178
1951	213
1952	224
1953	242
1954	249
1955	254
1956	255
1957	281
1958	304
1959	297
1960	312
1961	321
1962	347
1963	372
1964	375
1965	376
1966	372
1967	337
1968	330
1969	334
1970	321
1971	325
1972	312
1973	348
1974	362
1975	ei tietoa
1976	356
1977	350
1978	331
1979	313
1980	314
1981	323
1982	314

**Liite 5. Erotetut ja itse eroa pyytäneet jäsenet Joensuun adventtiseurakunnassa
1947–1982**

Vuosi	Erotettujen määrä
1947	0
1948	4
1949	0
1950	2
1951	6
1952	3
1953	4
1954	10
1955	0
1956	0
1957	9
1958	0
1959	15
1960	0
1961	1
1962	0
1963	4
1964	8
1965	5
1966	0
1967	33
1968	0
1969	0
1970	3
1971	3
1972	9
1973	0
1974	1
1975	0
1976	5
1977	1
1978	12
1979	14
1980	0
1981	0
1982	7
Yhteensä	159

Liite 6. Joensuun adventtiseurakunnan tilinpito vuosina 1947–1982 (mk)

Tilinpito on puutteellinen vuosilta 1967–1972 sekä 1977–1982.

Vuosi	Kymmenykset	Sapattikolehti	Elonkorjuutyö (sympatiakeräys)	Muut tulot	Yhteensä (tilitys Suomen adv. kirkolle)	Määrä euroina (2014)
1947	102 204	38 758	7 350	16 078	164 390	9 502
1948	224 041,50	83 447,50	52 200	90 318	450 007	19 320
1949	228 733	102 524	43 355	99 848	474 460	20 030
1950	412 224	106 086	52 920	33 075	604 305	22 390
1951	600 341	163 696	100 336	43 450	907 823	28 860
1952	627 668	215 766	100 260	37 055	980 749	30 780
1953	656 274	211 238	59 365	37 536	967 353	29 880
1954	825 294	205078	99 006	38 848	1 168 226	36 120
1955	848 494	187 674	155 980	84 661	1 276 809	40 830
1956	721 370	160 530	169 000	82 448	1 133 348	32 460
1957	1 176 990	199 386	185 550	44 336	1 606 262	41 340
1958	1 163 411	199 925	221 000	286 362	1 870 698	45 150
1959	1 444 031	216 399	186 015	54 317	1 900 762	45 160
1960	1 472 986	233 807	263 965	53 152	2 023 910	46 590
1961	1 509 363	259 863	267 700	91 817	2 128 743	48 200
1962	1 732 063	266 515	291 800	106 581	2 396 959	51 900
1963	15 857 94	2832, 14	3070	1047, 33	22 807, 41	47 050
1964	18 885, 55	3466, 24	3 259	983, 37	26 594, 16	49 790
1965	23 974, 27	3375, 96	3600, 30	1112, 84	32 063, 37	57 290
1966	26 996, 96	3559, 55	4249	1783, 76	36 589, 27	62 900

1967						
1968						
1969						
1970						
1971						
1972	41 442,06		15 473			
1973	70 291, 48	6976, 98	16 341, 72	2607, 36	96 217, 54	107 800
1974	88 559,01	8847, 14	20 122, 71	3542, 15	121 071 , 01	115 500
1975	119 696, 43	10 757	30 661, 77	13 54 7, 35	174 662 , 55	141 500
1976	124 000		29 808		200 000	141 700
1977			28 345, 83			
1978						
1979	182 000		36 000			
1980						
1981			42 741			
1982			45 333			

Liite 7. Joensuun adventtiseurakunnan paikalliskassan tulot ja menot vuosina 1947–1970 (mk)

Tuloissa näkyvät aina edellisvuoden jäännöskassaan jääneet varat.

Vuosi	Tulot	Menot	Yhteensä (jäännös kassassa)
1947–1948	487 221	422 760	64 461
1949	252 767	244 183	8 584
1950	263 898	258 570	5 328
1951	69 484	29 093	40 391
1952	63 675	25 089	38 586
1953	66 150	27 690	38 460
1954	73 483	54 310	19 173
1955	72 451	54 983	17 468
1956	88 752	75 843	12 909
1957	43 915	18 756	25 159
1958	41 120	21 015	20 105
1959	39 390	14 100	25 290
1960	46 588	22 046	24 542
1961	56 141	34 156	21 985
1962	72 277	59 211	13 066
1963	423,10	158,30	264, 80
1964	567, 44	221,5	345,94
1965	820,82	457,79	363,03
1966	664,37	628,55	35,82
1967	414,27	217,37	196,90
1968	565,54	305,84	259,70
1969	971,05	861,72	109,33
1970	1094,34	752,42	341,92

LYHENTEET

AJS	Adventtikirkko. Joensuun. Seurakunta. (Paikalliskassan tulot ja menot 1947–1970)
diss.	akateeminen väitöskirja
JASA	Joensuun adventtiseurakunnan arkisto
JASH	Joensuun adventtikirkon synnyn historiikka
JAVJP	Joensuun adventtikirkon vuosikertomus ja pöytäkirja
KSK	Kertomuksia seurakunnan kokouksista
ptk	pöytäkirja
pvk	päiväkirja
SAJSTJVP	Suomen Adventtikirkon Joensuun Seurakunnan Toimintakertomukset ja Vuosikokouksen pöytäkirjat V:sta 1964 lähtien
SKHST	Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia
SKST	Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia
talk.	talkootyö
toim.	toimittanut
vuosikok.	vuosikokous

LÄHTEET

Painamattomat lähteet

Joensuun adventtiseurakunnan arkisto	JASA
Sapattikoulu (1947–1950)	
Kertomuksia seurakunnan kokouksista (1947–1951)	KSK
Adventtikirkko. Joensuun. Seurakunta. (Paikalliskassan tulot ja menot 1948–1970)	AJS
Kertomuksia sapattikoulusta. Joensuun ad.seurakunta (1950–1952)	
Joensuun adventtikirkon vuosikertomus ja pöytäkirja (1952–1963)	JAVJP
Joensuun adventtikirkon synnyn historiikka	JASH
Suomen Adventtikirkon Joensuun Seurakunnan Toimintakertomukset ja Vuosikokouksen pöytäkirjat V:sta 1964 lähtien (1964–1969)	SAJSTJVP
Joensuun adventtikirkon vuosikertomukset ja pöytäkirjat (1969–1973)	
Joensuun adventtikirkon vuosikertomukset ja pöytäkirjat 1974–1982	
Joensuun adventtikirkon johtokunnan pöytäkirjat 1974–1982	
Seurakunnan alkuajoista Seurakunnan työntekijöiden ja vanhinten luettelo	
Joensuun adventtiseurakunnan tilikirja	
Joensuun adventtiseurakunnan historia 50 vuotta	
Joensuun adventtiseurakunnan historiikki 60 vuotta	

Painetut lähteet

Isohella, Jyrki

2011 Seurakuntavirat. Keuruu.

Laulu armosta

1980 Laulu armosta. Elsa Luukkanen muistelee. Muistelma-aineiston pohjalta kirjoittanut Olavi Rouhe. Tampere.

Rouhe, Olavi

1995 Adventtiliike. Usko, toiminta ja tavoitteet. Tampere.

1998 Ilmestyskirja. Kaikkien aikojen suurin draama. Tampere.

Seurakuntakäsikirja

1967 Seurakuntakäsikirja.
Tampere.

White, Ellen

2005 Suuri taistelu. Suom. Tero Kuosmanen. Jyväskylä.

Sanoma- ja aikakauslehdet

Adventtiairut 1972

Karjalainen viesti 2004

Karjalan Maa 1972

Nyky aika 1994, 1997

Raamatun sanoma 1961–1969

Internet-lähteet

<http://www.uskonnot.fi/yhteisot/view?orgId=533>. Herran kansa ry (Katsottu 20.9.2011)

www.etra-liitto.fi/HISTORIIKKI.HTML (Katsottu 19.1.2012)

http://www.joensuunty.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=24; (Katsottu 24.1.2012)

<http://www.etra-liitto.fi/ETRA-liitto%2040%20vuotta.pdf> (Katsottu 24.1.2014)

<http://etra.adventist.fi/historia> (Katsottu 24.1.2014)

www.sympatia.fi (Katsottu 27.1.2014)

<http://www.audiopankki.com/> (Katsottu 27.1.2014)

<http://www.tampereenadventtikirkko.com/wp-content/uploads/Paimenen-kirje-syky-20121.pdf> (Katsottu 30.1.2014)

<http://media7.fi/raamattuopisto/>. (Katsottu 24.2.2014)

<http://vianova.jns.fi/cgi-bin/show?id=42> (Katsottu 3.3.2014)

Haastattelut

Miinalainen Saimi

29.7. 2013 Joensuun adventtiseurakunnan rahastonhoitaja. Aineisto tekijän hallussa.

Penttonen Satu

25.3. 2014 Ollinlinnan entinen vuokralainen. Aineisto tekijän hallussa.

Süring Margit

25.1. 2012 Naisevankelista. Liperi. Aineisto tekijän hallussa.

Silventoinen Väinö

28.3.2014 Joensuun adventtiseurakunnan johtokunnan jäsen. Aineisto tekijän hallussa.

KIRJALLISUUS

Ahonen, Kalevi

1986 Joensuun kaupunki 1921–1953. – Joensuun kaupungin historia II–IV. Joensuu.

Elsinen, Pertti

1998 Joensuun historia VI 1954–1980. Jyväskylä.

Helander, Eila

1987 Naiset eivät vaienneet. Naisevankelistainstituutio Suomen helluntailiikkeessä. SKHST 142. Pieksämäki.

Kallberg, Kari & Turunen, Anneli (toim.)

2012 Armon lähettiläinä. 125-vuotta vapaakirkollista työtä Pohjois-Karjalassa. Jyväskylä.

Ketola, Kimmo

2008 Uskonnot Suomessa. Käsikirja uskontoihin ja uskonnollistaustaisiin liikkeisiin. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 102. Vammala.

Ketola, T. N.

1952 Hengellisiä liikkeitä. Historiallinen tutkielma Suomen adventtiliikkeestä. Turku.

Kinnunen, Erkki

2000 Joensuun uskonnollinen elämä 1954–1999. Joensuun historia VII. Jyväskylä.

Knight, George R

1999 Ellen Whiten elämä ja teokset. Suom. Olavi Rouhe. Tampere.

Laasonen, Pentti

1971 Vanhan kirkollisuuden hajoaminen Pohjois-Karjalassa. SKHST 83. Joensuu.

Lindell, Liisa

1991 Työväen korttelista kaikkeen maailmaan. Tampereen helluntaiseurakunta 1921–1991. Saarijärvi.

Markkola, Pirjo

2002 Synti ja siveys. Naiset, uskonto ja sosiaalinen työ Suomessa 1860–1920. SKST 888. Tampere.

Rimpiläinen, Olavi

1975 Joensuun seudun uskonnollinen elämä 1848–1953. Joensuun kaupungin historia V. Joensuu.

Ruohomäki, Jouko

2009 Karismaattisuuden kutsu. Karismaattisen kristillisyyden kehittyminen helluntailiikkeeksi. Keuruu.

Seppo, Juha

1983 Uskovien yhteisö vai valtionkirkko. Uskonnolliset vähemmistöyhteisöt ja evankelisluterilaisesta kirkosta eroaminen Suomessa vuosina 1923–1930. SKHST 127. Diss. Helsinki. Jyväskylä.

Vesajoki, Heikki & Huttunen, Pertti

1998 Karttojen kertomaa. – Elämää entisajan Joensuussa. Joensuun kaupunki 1848–1998. Toim. Pasi Tuunainen. Jyväskylä.

Rahanarvoa koskeva huomautus

Tutkimuksessani olen käyttänyt Suomen pankin rahamuseon sivuilla (rahamuseo.fi) olevaa rahanarvon laskuria.

Kannen kuva Joensuun adventtikirkosta 30.4.1955. Joensuun adventtiseurakunnan arkisto.